

รายงานฉบับสมบูรณ์

รูปแบบและกลยุทธการปฏิบัติการข่าวสาร
ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ จังหวัดชายแดนใต้
กรณี ข่าวลือ ช่มชู้ ห้ามทำงานวันศุกร์

นายทัศมะ โพธิ์ดี

ชุดโครงการวิจัยมาเลเซีย:นัยที่สำคัญต่อประเทศไทย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

Executive Summary

การวิจัยเรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การการปฏิบัติการข่าวสาร ของกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบ จังหวัดชายแดนใต้ กรณีการข่าวลือ ช่มชู้ ห้ามทำงานวันศุกร์ มีวัตถุประสงค์ แรกก็เพื่อศึกษาขั้นตอนการผลิต และรูปแบบการเผยแพร่ข่าวลือ และการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ จากกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และประการที่สองคือ เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการสร้างข่าวลือและ การโฆษณาชวนเชื่อ และการประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Infomtion) ผู้ที่เป็นอดีตแกนนำระดับสูง ผู้เคยทำหน้าที่ด้านมวลชนในพื้นที่ ให้กับกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ ที่ปัจจุบันวางมือมาร่วมให้ข้อมูลกับทางภาครัฐ และผู้ที่ยังเคลื่อนไหวอยู่ รวมถึงการวิจัยครั้งนี้ จะรวบรวมข้อมูล ใบปลิว และ ข้อมูลข่าวสาร เอกสารคำขู่ของกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เรื่องให้หยุดงานในวันศุกร์ ปี 2548 และปี 2555 ในเขตจังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และทำการจัดทำฐานข้อมูลเบื้องต้น โดยการแยก ตามรูปแบบของการสื่อสาร เช่นใบปลิว หรือการบอกเล่าแบบปากต่อปาก หรือการใช้สื่อออนไลน์ เป็นต้น

ผลการวิจัย

1. ในปี พศ.2548 การใช้ข่าวลือ ช่มชู้เพื่อให้หยุดงานวันศุกร์ นั้น ต้องการสร้างความความแตกต่างของคนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งคนในพื้นที่นั้นหมายถึง ชาวมาลายูมุสลิม และชาวไทยพุทธ ที่อยู่ร่วมกันภายใต้นโยบายการปกครองของประเทศไทย หากมวลชนพี่น้องชาวมาลายูมุสลิม ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศ ที่มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ไม่ยอมรับกฎกติกาที่ถูกตั้งโดยผู้ปกครองที่มาจากศาสนาอื่น เชื้อชาติอื่น การปกครองในประเทศนั้นๆก็จะทำไปด้วยความยากลำบาก เกิดการแบ่งแยกมวลชนกันชัดเจนในพื้นที่ ระหว่างชาวมาลายูมุสลิมที่หยุดงานวันศุกร์ กับชาวไทยพุทธ ที่ยังคงออกมาทำงานค้าขายตามปกติ ซึ่งหลักการนี้ ก็เป็นเป้าหมายหลักของกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อที่จะใช้ในการแบ่งแยกดินแดนต่อไป

2. การตรวจสอบการทำงานของสมาชิกกลุ่มแนวร่วมขบวนการ เนื่องจากจำนวนสมาชิกของกลุ่มแนวร่วมขบวนการที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก มีทั้งสมาชิกเยาวชนที่เข้ามาใหม่ มีทั้งกลุ่มนักศึกษา ที่หันมาเข้าร่วมขบวนการ

และรวมไปถึงกลุ่มขบวนการที่จบการฝึกและพร้อมที่จะปฏิบัติงานตามสายงานต่างๆ จึงจำเป็นต้องตรวจสอบว่ามีการทำงานลงลึกไปในพื้นที่ที่มากน้อยเพียงใด ในปี 2555 ซึ่งเป็นครั้งที่ 2 ของการแพร่ของข่าวลือ ให้หยุดงานวันศุกร์ โดยในปีนั้น จึงเป็นการตรวจสอบการทำงานของสมาชิกกลุ่มแนวร่วมขบวนการในพื้นที่ ซึ่งช่วงแรกยังไม่มี การแพร่กระจายมาก เพราะใน ช่วงแรกที่ลือ ยังไม่มีการปิดร้านตามที่มีการข่มขู่แต่อย่างใด แม้จะมีการโปรย ใบปลิว และปล่อยข่าวลือมาแล้วก่อนหน้านี้หลายเดือน ซึ่งในกลุ่มขบวนการเองก็ถือว่า ระบบงานข่าว และกอง กำลังที่อยู่ในพื้นที่ยังทำงานไม่มีประสิทธิภาพ

3. ส่วน ผลศึกษาขั้นตอนการผลิตและรูปแบบการเผยแพร่ข่าวลือ และการโฆษณาชวนเชื่อและการ ประชาสัมพันธ์ จากกลุ่มแนวร่วมขบวนการ ก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสิ่งที่สำคัญในการ ที่จะทำให้ข่าวลือเกิดขึ้นได้แก่

3.1 ตัวผู้ส่งสาร เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในกระบวนการ ปล่อยข่าวลือ

3.2 ตัวสาร การเล่าแบบปากต่อปากนั้น ยังเป็นการสื่อที่ได้ผลและมีประสิทธิภาพมากที่สุดของ การปล่อยข่าว

3.3 ช่องทางการสื่อสาร การเผยแพร่หรือปล่อยข่าวลือ นั้นจะให้ทุกช่องทางของการสื่อสาร ได้แก่ แบบปากต่อปาก ใบปลิว อินเทอร์เน็ต และ สังคมออนไลน์ หรือ สื่อมวลชน

3.4 คนรับสาร ต้องเป็นคนมาลายู เพราะ คนมาลายู มักมีความรู้สึกไม่เท่าเทียม ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาว มลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รู้สึกมาโดยตลอด ผู้ที่สูญเสียญาติ ครอบครัว ไปในเหตุการณ์ความไม่สงบ ทางภาคใต้ คนในพื้นที่เป้าหมาย และบุคคลภายนอก กรณีนี้หมายถึงบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ สื่อมวลชน

4. สำหรับกลยุทธ์ของการของการเผยแพร่ข่าวลือ และการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ กรณี หยุดงานวันศุกร์นั้น ที่กลุ่มแนวร่วมขบวนการ เลือกใช้คือ “การปล่อยข่าวให้ถูกที่และถูกเวลา” ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ ในการปล่อยข่าวลือให้ หยุดงานในวันศุกร์ เช่น สถานที่ ร้านน้ำชา ก็ยังเป็นสถานที่ ที่สำคัญที่สุดในการเผยแพร่ หรือปล่อยข่าว ซึ่งเป็นแหล่งรวมของพี่น้องชาวมลายูมุสลิม และเป็นจุดที่เจ้าหน้าที่รัฐไทยซึ่งเป็นคนต่างถิ่น ต่าง ภาษา และวัฒนธรรม มีอาจเข้าถึงได้เลย ส่วนเรื่องของเวลานั้น การปล่อยข่าวลือให้ หยุดงานในวันศุกร์ นั้นเป็น นโยบาย ที่จะแยกคนออกจากกัน ระหว่าง ไทยพุทธ และมาลายูมุสลิม การปล่อยข่าวนี้ จะทำในเวลาเช้าเนื่องจาก สถานที่เป้าหมายที่ต้องการปล่อยข่าวนั้นเป็นตลาดและร้านน้ำชา ซึ่งจะมีคนมากในช่วงเช้า และปล่อยให้ข่าวลือ กระพือไปเรื่อยๆ โดยกลุ่มขบวนการ จะมีคนมาตรวจสอบเป็นระยะๆ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า การใช้ข้าวลื้อ การโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งของยุทธศาสตร์ใหญ่ ในการแบ่งแยกดินแดนเพื่อกอบกู้เอกราชรัฐปัตตานี ที่กลุ่มขบวนการใช้ โดยจะต้องใช้ควบคู่กันไปกับการใช้ความรุนแรง ไม่อาจแยกออกจากกันได้ โดยหัวใจของมันคือ เป็นตัวสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง ซึ่งสูตรสำเร็จในการ เผยแพร่และผลิตข้าวลื้อ เพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง ก็คือการปล่อยให้อุณหภูมิที่ถูกเวลา โดยอาศัยคนปล่อยข่าวซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการ ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อถือในสังคมพี่น้องชาวมุสลิม มีตำแหน่งเป็นผู้นำตามธรรมชาติ หรือผู้นำในสังคม ในการดำเนินการ ขณะที่ ร้านน้ำชายังเป็นสถานที่หลักในการเผยแพร่ข้าวลื้อ

ส่วนในกรณีที่ข้าวลื้อที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่การสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้ความรุนแรงของกลุ่มแนวร่วมขบวนการฯ เช่น แบ่งแยกชาติพันธุ์ ศาสนา หรือการทำให้เกิดความรู้สึกไม่เท่าเทียม นั้น สูตรสำเร็จที่ใช้ได้อย่าง การปล่อยข่าวให้อุณหภูมิที่ถูกเวลา โดยอาศัยผู้ที่มีความน่าเชื่อถือได้นั้น ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ได้เสมอไป ดังเช่นการปล่อยข่าวลือเพื่อให้เกิดการหยุดงานในวันศุกร์ ในปี 2555 เมื่อเกิดข้าวลือขึ้นแล้ว ภาครัฐได้เข้าไปทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ทันทิ และต่อเนื่อง โดยใช้คำอธิบายจากผู้ที่มีความน่าเชื่อถือสูงสุดของพี่น้องมุสลิมมาเป็นเครื่องมือ รวมทั้งยังรีบแก้ปัญหาปากท้อง ที่เป็นผลมาจากการหยุดงานวันศุกร์ จนทำให้พลังของข้าวลือให้หยุดงานวันศุกร์ในปีนั้น แสดงอำนาจได้ไม่นานนัก

ขณะที่ ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น แท้จริงเป็นสงครามที่แย่งชิงมวลชนระหว่างกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ และรัฐไทย เพราะฉะนั้นการให้ข่าวสารที่รวดเร็วและถูกต้อง เชื่อถือได้จึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ในอดีตที่ผ่านมาในช่วงเวลาที่เกิดสถานการณ์ความรุนแรงต่างๆในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ มักลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับคนที่อยู่ในเหตุการณ์ หรือคนในพื้นที่อย่าง ไม่ทันท่วงที จึงเป็นช่องว่างให้กลุ่มแนวร่วมขบวนการ ปล่อยข่าวเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่ รัฐ และ รัฐไทย แต่ในปัจจุบันหลังเหตุการณ์ความไม่สงบดำเนินต่อเนื่องมาหลายปี เจ้าหน้าที่ของรัฐก็เริ่มลงพื้นที่ให้ความรู้ ทำอย่างเข้าใจ กับผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นๆมากขึ้น เร็วขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอ

สำหรับการรู้เท่าทันกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการดำเนินยุทธการบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นเรื่องยากยิ่งในการที่จะเข้าไปหาข้อมูล หรือแฝงตัวเพื่อหาความเชื่อมโยงต่างๆ ซึ่งถ้าหากมีเพียงเจ้าหน้าที่ในการเฝ้าดูหนองจอก และรอความเคลื่อนไหว นั้นคงไม่เพียงพอในยุคปัจจุบัน โดยรัฐบาลควรหาเครื่องมือและเทคโนโลยีใหม่ๆเข้ามาช่วยในการติดตามกลุ่มบุคคลที่ต้องสงสัยให้มากขึ้น

ภาษาไทย

รหัสโครงการ RDG5610041

ชื่อโครงการ รูปแบบและกลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสาร ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ กรณี ข่าวลือ ช่มชู้ ห้ามทำงานวันศุกร์

ชื่อนักวิจัย นายทศมะ โพธิ์ดี

นางสาวณริศา ชัยศุภมงคลลาภ

E-mail address : tassamapho@gmail.com

ระยะเวลาโครงการ 1 กรกฎาคม 2556 – 30 มิถุนายน 2557

โครงการวิจัยการวิจัยเรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสาร ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ จังหวัดชายแดนใต้ กรณีการข่าวลือ ช่มชู้ ห้ามทำงานวันศุกร์ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาขั้นตอนการผลิต และรูปแบบการเผยแพร่ข่าวลือ และการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ จากกลุ่มแนวร่วม ขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2. เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการสร้างข่าวลือ และการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Infomtion) ผู้ที่เป็นอดีตแกนนำระดับสูง ผู้เคยทำหน้าที่ด้านมวลชนในพื้นที่ ให้กับกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ ที่ปัจจุบันวางมือมาร่วมให้ข้อมูลกับทางภาครัฐ และผู้ที่ยังเคลื่อนไหวอยู่

รวมถึงการวิจัยครั้งนี้ จะรวบรวมข้อมูล ใบปลิว และ ข้อมูลข่าวสาร เอกสารคำขู่ ของกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เรื่องให้หยุดงานในวันศุกร์ ปี 2548 และปี 2555 ในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และทำการจัดทำฐานข้อมูลเบื้องต้น โดยการแยก ตามรูปแบบของการสื่อสาร

จากผลการศึกษาก็พบว่า การใช้ข่าวลือ ช่มชู้ให้ชาวมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หยุดงานวันศุกร์ ใน ปี พ.ศ.2548 นั้น ต้องการสร้างความความแตกต่าง ของคนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งคนในพื้นที่นั้นหมายถึง ชาวมลายูมุสลิม และชาวไทยพุทธ ที่อยู่ร่วมกันภายใต้นโยบายการปกครองของประเทศไทย หากมวลชนพี่น้องชาวมลายูมุสลิม ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศไทย ที่มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ไม่ยอมรับกฎกติกาที่ถูกตั้งโดยผู้ปกครองที่มาจากศาสนาอื่น เชื้อชาติอื่น การปกครองในประเทศนั้นๆก็จะทำไปด้วยความยากลำบาก เกิดการแบ่งแยกมวลชนกันชัดเจนในพื้นที่ ระหว่างชาวมลายูมุสลิมที่หยุดงานวันศุกร์ กับ

ชาวไทยพุทธ ที่ยังคงออกมาทำงานค้าขายตามปกติ ซึ่งหลักการนี้ ก็เป็นเป้าหมายหลักของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อที่จะใช้ในการแบ่งแยกดินแดนต่อไป

ขณะที่ ในปี พ.ศ.2555 การใช้ข่าวลือ ช่มชู้ให้ชาวมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หยุดงานวันศุกร์ ใน เป็นการ การตรวจสอบการทำงานของสมาชิกกลุ่มแนวร่วมขบวนการฯ เนื่องจากจำนวนสมาชิกของกลุ่มแนวร่วมขบวนการฯ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก มีทั้งสมาชิกเก่า สมาชิกใหม่และสมาชิกที่จบการฝึกและพร้อมที่จะปฏิบัติงานตามสายงานต่างๆ จึงจำเป็นต้องตรวจสอบว่า บุคคลเหล่านี้มีประสิทธิภาพการทำงานในพื้นที่มากน้อยเพียงใด ในปี 2555 ซึ่งเป็นครั้งที่ 2 ของการแพร่ของข่าวลือ ให้หยุดงานวันศุกร์ ซึ่งช่วงแรกยังไม่มีการแพร่กระจายของข่าวลือมาก แม้จะมีการโพรยโปปลิว และปล่อยข่าวลือมาแล้วก่อนหน้านี้หลายเดือน ซึ่งในกลุ่มขบวนการเองก็ถือว่า ระบบงานข่าว และกองกำลังที่อยู่ในพื้นที่ยังทำงานไม่มีประสิทธิภาพ

ส่วน ผลศึกษาขั้นตอนการผลิตและรูปแบบการเผยแพร่ข่าวลือ และการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการฯ โดยสิ่งสำคัญในการที่จะทำให้ข่าวลือเกิดขึ้นได้ ตัวผู้ส่งสาร เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในกระบวนการ ปล่อยข่าวลือ บุคคลนี้ต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อถือในสังคมพี่น้องชาวมุสลิม มีตำแหน่งเป็นผู้นำตามธรรมชาติ หรือผู้นำในสังคม และการเล่าแบบปากต่อปากนั้น ยังเป็นการสื่อที่ได้ผลและมีประสิทธิภาพมากที่สุดของการปล่อยข่าว ขณะที่คนรับสาร ต้องเป็นคนมาลายูมุสลิม เพราะ คนมาลายู มักมีความรู้สึกไม่เท่าเทียมกับคนไทยพุทธ มาโดยตลอด

สำหรับกลยุทธ์ของการของการเผยแพร่ข่าวลือ กรณี หยุดงานวันศุกร์นั้น ที่กลุ่มแนวร่วมขบวนการฯ เลือกใช้คือ “การปล่อยข่าวให้ถูกที่และถูกเวลา” ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการปล่อยข่าวลือให้ หยุดงานในวันศุกร์ เช่น ร้านน้ำชา ก็ยังเป็นสถานที่ ที่สำคัญที่สุดในการเผยแพร่หรือปล่อยข่าว ซึ่งเป็นแหล่งรวมของพี่น้องชาวมลายูมุสลิม และเป็นจุดที่เจ้าหน้าที่รัฐไทยซึ่งเป็นคนต่างถิ่น ต่างภาษา และวัฒนธรรม มีอาจเข้าถึงได้เลย ส่วนเรื่องของเวลานั้น การปล่อยข่าวนี จะทำในเวลาเช้าเนื่องจากสถานที่เป้าหมายที่ต้องการปล่อยข่าวนั้นเป็นตลาดและร้านน้ำชา ซึ่งจะมีคนมากในช่วงเช้า และปล่อยให้ข่าวลือกระพือไปเรื่อยๆ โดยกลุ่มขบวนการ จะมีคนมาตรวจสอบเป็นระยะๆ

ส่วนในกรณีที่ข่าวลือที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป้าหมายอื่น ที่ไม่ใช่การสร้างความชอบธรรมให้การใช้ความรุนแรงของกลุ่มแนวร่วมขบวนการฯ เช่น แบ่งแยกชาติพันธุ์ ศาสนา หรือการทำให้เกิดความรู้สึกไม่เท่าเทียม นั้นสูตรสำเร็จที่ใช้ได้อย่าง การปล่อยข่าวให้ถูกที่ถูกเวลา โดยอาศัยผู้ที่มีความน่าเชื่อถือได้นั้น ก็ไม่ประสบความสำเร็จได้เสมอไป ดังเช่นการปล่อยข่าวลือเพื่อให้มีการหยุดงานในวันศุกร์ ในปี 2555 เมื่อเกิดข่าวลือขึ้นแล้ว ภาครัฐได้เข้าไปทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ทันที และต่อเนื่อง โดยใช้คำอธิบายจากผู้ที่มีความน่าเชื่อถือสูงสุดของพี่น้องมุสลิมมาเป็นเครื่องมือ รวมทั้งยังรีบแก้ปัญหาปากท้อง ที่เป็นผลมาจากการหยุดงานวันศุกร์ จนทำให้พลังของข่าวลือให้หยุดงานวันศุกร์ในปีนั้น แสดงอานาภาพได้ไม่นานนัก

ส่วนในโลกของสังคมออนไลน์นั้น ปัจจุบันกลุ่มแนวร่วมขบวนการฯ ก็หันมาใช้พื้นที่นี้ในการเคลื่อนไหว ปล່อยข่าว หรือเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ มากขึ้น โดยมีกลุ่มนักศึกษา และกลุ่มผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นผู้ขับเคลื่อน ซึ่งยังยากต่อการตรวจสอบว่า ใครเป็นคนลงมือปล່อยข่าวในสังคมออนไลน์

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า การใช้ข่าวลือ การโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ เป็นแนวทางอย่างหนึ่งของยุทธศาสตร์ใหญ่ ในการแบ่งแยกดินแดนเพื่อกอบกู้เอกราชรัฐปัตตานีที่กลุ่มขบวนการใช้ โดยเทคนิคนี้จะต้องใช้ควบคู่กันไปกับการใช้ความรุนแรง และไม่อาจแยกออกจากกันได้ เนื่องจากการใช้ข่าวสารจะเป็นตัวสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง ในแต่ละครั้งที่ลงมือปฏิบัติการ โดยจะต้องอธิบายได้ว่า ทำสิ่งนั้น เพื่ออะไร สาเหตุที่ทำไมคืออะไร

ขณะที่การแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น เป้าหมายที่แท้จริงแล้วของ ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เป็นเพียงสงครามที่แย่งชิงมวลชนระหว่าง กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ และรัฐไทย เพราะฉะนั้นการให้ข่าวสารที่รวดเร็วและถูกต้อง เชื่อถือได้จึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ในอดีตที่ผ่านมา นั้น เวลาที่เกิดสถานการณ์ความรุนแรงต่างๆในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ มักลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับคนที่อยู่ในเหตุการณ์ หรือคนในพื้นที่อย่าง ไม่ทันท่วงที จึงเป็นช่องว่างให้กลุ่มแนวร่วมขบวนการ ปล່อยข่าวเพื่อทำลายความ น่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่ รัฐ และ รัฐไทย แต่ในปัจจุบันหลังเหตุการณ์ความไม่สงบดำเนินต่อเนื่องมาหลายปี เจ้าหน้าที่ของรัฐก็เริ่มลงพื้นที่ให้ความรู้ ทำอย่างเข้าใจ กับผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นๆมากขึ้น เร็วขึ้น แต่ก็ยังไม่ เพียงพอ

คำหลัก: ข่าวลือ, ช่มชู้, การหยุดงานวันศุกร์

ภาษาอังกฤษ

Project Code : RDG5610041

Project Title : Information Operation Model and Strategy of the unrest in southernmost Thailand in case rumor and threaten of “Friday Working Prohibit”.

Investigators : Mr.Tassama Phodee

: Miss Nerisa Chaisupamongkollarp

E-mail address: tassamapho@gmail.com

Project Period: 1st July 2013 - 30th June 2014

The purpose of this research is to identify Information Operation Model and Strategy of the unrest in southernmost Thailand in case rumor of “Friday Working Prohibit” research. The aspects explored 2 studies: Firstly, the study of Rumor Process, Rumor Transferring Model, Propaganda and Publicize. Secondly, the study of Rumor, Propaganda and Publicize Strategy.

This Quantitative Research uses “In Depth Interview” methodology from the faith person who gave the vital information and used to be “Former Senior Leader” in charged of “Public Cooperation and Community Engagement” with the unrest in southern area but now they unhand and cooperate with Government Sector and some movements.

This research are included of Information, Brochure and Threaten document of the unrest in three southernmost provinces ; Pattani, Yala and Narathiwat for “Friday Working Prohibit” in 2005 and 2012 and Preliminary Data Based separated by communication style.

In additional, the study shows the purpose of “The rumor” is used for terrorize Muslims in three southernmost provinces of “Friday Working Prohibit” in 2005 for created a distinction of community that means “Malayu, Muslim and Thai Buddhism” under Government of Thailand. If

they are not accept the rule from another religious or nationality leader, its impact to their government to divide into Muslim Malayu to stop working on Friday and Thai Buddhism still working as usual that is the target of unrest in three southern most provinces for separatism purpose.

In 2012, Rumoring was threatened Muslims to stop working on Friday to examine the insurgent alliance members' working due to there are many members both old and new that just start and ready to work. So they are examined the efficiency of all members to work in the areas. This event was the 2nd rumoring of “Working Friday Prohibit” and not successful even though it was spread out in advance but there was inefficiency in news operation and insurgent alliance members.

The findings of processing and transferring the rumor, propaganda, and publicize of unrest, the most important factor is “a sender”, a person who is reliable or leader in Muslim society. Thus, “Buzz” is famous to use for publicize effectively while the receiver was being the Malayu because of inequality feeling.

The strategy of publicize rumor of “Friday Working Prohibit” in the right time and right place is very important such as; “local tea shop” is the most important place to publicize or propaganda because there is the center of Malayu Muslims Culture and difficult to reach by Thai government officers The unrest's target is publicize at local tea shop that rumor spread out rapidly.

However, the concept of “the right time and the right place” is not successful in other rumor's target like separatism or inequality because the government officers reach to clear and make understanding with a locality immediately and continuous about rumor of “Friday Working Prohibit” in 2012 by used explanation from Sheikhul Islam and also solved the economic problem so it was not much impacts.

For Social Media, unrest uses to publicize rumor and information increasingly by high education, professional people or university students that cannot control and monitor by government officers.

This research, the researcher found the rumor of propaganda and publicize is the one of important strategy for separatism to save the state of Pattani. They use both the rumor and violence together refer of the right to use information for violence that can clarify what is the reason of violence for.

While solving the unrest problem in three southernmost, the real target is only “citizen seizing war” between insurgent alliance group and thai government officer hence the fast, right, reliable information are the most important. In the past, thai government officers cannot clarify with locality in time when the violence was occurred that is the gap or benefit for the insurgent alliance group can release the rumor to destroy thai Government's credible. In present, although the unrest problem is continuing occur and the government officers are increasingly to reach the locality more and more but not enough.

Key words: Rumor, Threaten, Friday Working Prohibit

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	2
คำนิยามศัพท์	3
ระเบียบวิธีการวิจัย	3
บทที่ 2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
แนวความคิดเกี่ยวกับข่าวลือ	4
แนวคิดที่เกี่ยวกับกระบวนการแพร่ข่าวลือ	6
วิธีการแพร่ข่าวลือ	7
ลักษณะและแบบแผนของข่าวลือ	7
การสิ้นสุดของข่าวลือ	9
แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติการข่าวสาร	9
เอกสารที่เกี่ยวข้อง	10
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
บทที่ 3 ระเบียบวิจัย	15
การศึกษาเอกสาร	15

กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก	16
การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า	21
	หน้า
บทที่ 4 การปฏิบัติการข่าวสารและการแพร่กระจายของข่าวลือ	22
สาเหตุที่กลุ่มแนวร่วมขบวนการ ใช้นโยบาย ข่าวลือ ช่มชู้ การห้ามทำงานวันศุกร์	22
กระบวนการแพร่และแก้ปัญหา ข่าวลือกรณี หยงานวันศุกร์ ปี 2548	24
กระบวนการแพร่และแก้ปัญหา ข่าวลือกรณี หยงานวันศุกร์ ปี 2555	27
ขั้นตอนการผลิตและการเผยแพร่ข่าวลือ	31
สิ่งที่สำคัญในการที่จะทำให้ข่าวลือเกิดขึ้น	32
กระบวนการและรูปแบบแพร่ข่าวลือ	39
กลยุทธ์ในการสร้างข่าวลือและการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์	44
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผล	54
สรุปผล	54
ข้อเสนอแนะ	60
รายการอ้างอิง	63

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ตัวอย่างใบปลิว ที่ต้องการให้พี่น้องมาลายูมุสลิม หยุดงานวันศุกร์ เพื่อไปละหมาด	15
ภาพที่ 2 นายดุลละหะเล็ง ยามาสกา หรือ อีหม่ามฮาเหล็ง จะกวีระ อดีตโต๊ะอิหม่าม	17
ภาพที่ 3 ภาพโปสเตอร์ รางวัลน้ำจืด นายแวอาลีคอปเตอร์ วาจิ ของเจ้าหน้าที่	19
ภาพที่ 4 เอกสารที่ทหารยึดได้ จากบ้านของ นายมะแซ อุเซ็ง	33
ภาพที่ 5 ผังการจัดองค์กร BRN ในปัจจุบัน	34
ภาพที่ 6 ภาพตลาดเทศบาลนครยะลา ช่วงเกิดข่าวลือ (ไทยรัฐ 14 กันยายน 2555)	39
ภาพที่ 7 แม่ค้าในตลาด เทศนศรบาลยะลา	46
ภาพที่ 8 บรรยากาศการพูดคุยกับผู้วิจัย แวอาลีคอปเตอร์ วาจิ	51

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ เป็นเครื่องมือและวิธีการหลักในการต่อสู้เพื่อการจัดตั้งรัฐปัตตานีของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ ชายแดนภาคใต้ ในช่วงเริ่มต้นของการต่อสู้เรียกร้อง ใน การโฆษณาชวนเชื่อ จะใช้เพื่อการปลุกกระดมมวลชนในพื้นที่โดยใช้การทิ้งแผ่นปลิวและใช้ผู้นำศาสนาที่เป็นเครือข่ายดาเนินการในโรงเรียนปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นหลัก

โดยประเด็นในการโฆษณาชวนเชื่อ ที่กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ มักจะถูกหยิบยกมาใช้เพื่อเป็นการปลุกกระดม คือ การปล่อยข่าวลือ มักจะเป็นเงื่อนไขจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความไม่เป็นธรรม การเลือกปฏิบัติต่อชาวมุสลิม ประวัติศาสตร์ปัตตานี การใส่ร้ายป้ายสีเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อสร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้น

กรณีการปล่อยข่าวและการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ เมื่อปลายปี 2548 แนวร่วมกลุ่มขบวนการฯ ได้มีการปล่อยข่าวลือ และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ให้พี่น้องชาวมลายูมุสลิม “หยุดงานวันศุกร์” เพื่อให้ไปประกอบกิจกรรมทางศาสนา หรือการละหมาด ตามความเชื่อที่ว่า "การละหมาดวันศุกร์" เป็นละหมาดใหญ่ เป็นหน้าที่ของมุสลิมผู้ชายทุกคนต้องไปละหมาดที่มัสยิด โดยถ้าหากไม่กระทำตาม ก็จะมีการใช้ความรุนแรง กับผู้ที่ฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตาม

ข่าวลือการหยุดงานวันศุกร์ ในครั้งนี้ ลามไปทั่วสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ แบบปากต่อปาก โดยข่าวที่แพร่กระจายร้ายแรง ถึงขนาดว่ามีแม่ค้า ที่ฝ่าฝืนขายของวันศุกร์ถูก "ตัดหู" ทำให้พี่น้องมุสลิมแทบทุกอาชีพต่างก็หยุด แม้แต่รถสองแถว รถประจำทางก็ไม่มีคนขับ ทำให้ทุกคนต้องหยุดทำงานไปโดยปริยาย

ทำให้ในสมัยของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ต้องแก้ปัญหาด้วยการส่งรัฐมนตรี เวียนกันลงพื้นที่ทุกวันศุกร์เพื่อสร้างความมั่นใจ และให้กระทรวงพาณิชย์ เปิดร้าน "ธงฟ้าราคาประหยัด" กระจายไปในทุกอำเภอเพื่อกระตุ้นให้เกิดการค้าขายและเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งใช้เวลาอยู่หลายเดือน สถานการณ์จึงสามารถเข้าสู่ สภาวะปกติ

ในอีก 7 ปีต่อมาปี พ.ศ. 2555 ได้มีการปล่อยข่าวลือในลักษณะเดียวกัน อีกครั้ง โดยในครั้งนี้ มีการแพร่กระจายของข่าวสารเร็วกว่า ครั้งที่แล้ว เนื่องจาก “แนวร่วมกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ได้ อาศัย เครื่องมือในการเผยแพร่ข่าวสารหลายทาง ทั้งทางโซเชียลมีเดีย ที่กำลังได้รับความนิยม รวมทั้งทางสื่อมวลชนที่ลงพื้นที่ทำข่าวกันอย่างแพร่หลาย

และจากการทบทวนวรรณกรรมในเบื้องต้นพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับ การโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีไม่มาก รวมทั้งงานศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ส่วนใหญ่ ยังไม่มีการศึกษาที่ชัดเจนนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาขั้นตอนการผลิตและรูปแบบการเผยแพร่ข่าวลือ และการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ จากกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ศึกษากลยุทธ์ในการสร้างข่าวลือและ การโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ จะรวบรวมข้อมูล ใบปลิว และ ข้อมูลข่าวสาร เอกสารคำขู่ ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเขตจังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และทำการจัดทำฐานข้อมูลเบื้องต้น โดยการแยก ตามรูปแบบของการสื่อสาร เช่นใบปลิว หรือการบอกเล่าแบบปากต่อปาก

รวมทั้งในการวิจัยครั้งนี้ จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ที่เป็นอดีตผู้ทำหน้าที่ด้านมวลชนในพื้นที่ ให้กับกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ จังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 10 คน ที่ปัจจุบันว่างมือมาร่วมให้ข้อมูลกับทางภาครัฐ โดยการตั้งคำถามปลายเปิด ถึงวิธีการสรรหาเรื่องที่จะสามารถทำให้เป็นข่าวได้ การใช้กลยุทธ์แบบใดที่จะทำให้ข่าวที่เราจะปล่อยนั้นได้ผล จุดอ่อนช่องว่างใดที่สามารถทำให้ข่าวลือนั้นทรงประสิทธิภาพ

คำนิยามศัพท์

1. การปฏิบัติการข่าวสาร(Information operation) หมายถึง การให้ข่าวกับกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการให้ข้อมูลหรือข่าวสาร ที่มีผลต่อการตัดสินใจ ของกระบวนการนั้นๆ ณ เวลา และพื้นที่ ที่เราต้องการ ซึ่งจากปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่า การให้ข่าวสาร หากเกิดจากฝ่ายกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเรียกว่า ข่าวลือ แต่ถ้าหากเกิดจากเจ้าหน้าที่รัฐ ก็เรียกว่า การปฏิบัติการข่าวสาร ในขณะที่ชาวบ้านหรือผู้รับข่าวสาร หาดันต่อของที่มาของข่าวสารไม่ได้ ก็เรียกว่าข่าวลือ

2. ข่าวลือ (Rumor) หมายถึงเรื่องราว หรือข่าวคราวที่ไม่มีการยืนยัน ถึงแหล่งที่มาที่แน่นอน ถ่ายทอดไปเรื่อยๆ และสืบหาความจริงไม่ได้ โดยข่าวลือ มักเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ บุคคลหวาดกลัว หรือกดดัน

3. ข่มขู่ (intimidation) หมายถึง การทำให้กลัว ทำให้เสียขวัญ การทำให้เกิดความกลัวว่าจะเกิดความเสียหายเป็นภัยแก่ตนเอง หรือแก่ทรัพย์สินของตน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการศึกษา กลยุทธ์และรูปแบบการปฏิบัติการข่าวสาร ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนใต้ กรณีการห้ามทำงานวันศุกร์ ผู้วิจัยได้ใช้ หลักการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

2. การสัมภาษณ์ เชิงลึก (In – depth interviews) จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) โดยกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมไปถึง การสัมภาษณ์ เชิงลึก (In – depth interviews) กับ เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเอกสาร และนำเสนอรายงานในรูปแบบพรรณนา

3. การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า(triangulation) คือ การไม่ปักใจว่าข้อมูลที่ได้จาก กลุ่มแนวร่วมขบวนการ ก่อความไม่สงบ ที่ได้มาตั้งแต่แรกเป็น ข้อมูลที่เชื่อถือได้ และจะใช้วิธีตรวจสอบโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป(methodological triangulation) เช่นการสัมภาษณ์และการสังเกต หรือ หาแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน (data triangulation) ใช้วิธีการโดยเปลี่ยนแหล่งที่เป็นบุคคลเวลาหรือสถานที่ที่ให้ข้อมูล รวมทั้งยังใช้วิธีตรวจสอบโดยใช้ผู้เก็บข้อมูลที่ต่างกัน(investigator triangulation) ซึ่งจะถามในเรื่องเดียวกัน ในวันและเวลาที่ต่างกันไป

เรื่องของข่าวลือไม่เกี่ยวกับความจริงหรือการหลอกลวง การที่มีผู้นำข่าวลือมาเล่าและมีผู้เชื่อตามนั้นไม่ใช่ เพราะเป็นความจริง มีการพิสูจน์ว่าจริง หรือเพราะงมงายจะหลอกลวงผู้ฟัง แต่เป็นเพราะข่าวลือสนองความสนใจใคร่รู้ของผู้เล่าและผู้ฟัง เมื่อเกิดวิกฤตการณ์หรือภาวะคับขันขึ้นในสังคม ระบบข่าวสารที่มีอยู่เดิมในสังคมจะถูกทำลายหรือล่าช้า ข่าวลือจะเข้ามาแทนที่ทันที เช่นในภาวะสงคราม เครือข่าย วิทยุ โทรเลข โทรศัพท์ ๔กตัดขาด หนังสือพิมพ์ก็ออกล่าช้า มักจะเกิดข่าวลือต่างๆ เช่น ลือว่าเกิดข้าวยากหมากแพง ลือว่าแพ้สงคราม ลือว่าผู้นำ

ทางการทหารถูกจับกุมหรือทำร้าย ในยามที่เกิดความตึงเครียดทางการเมืองก็มักจะมีข่าวลือว่าจะเกิดการปฏิวัติอยู่เสมอ

ศิริพันธ์ ถาวรทวิวงศ์ (2529:42-43) กล่าวว่าข่าวลือเป็นรูปแบบของพฤติกรรมมวลชนประเภทหนึ่ง ข่าวลือ (Rumor) เป็นการกระจายข่าวซึ่งไม่มีหลักฐานยืนยัน หรือมีการพิสูจน์หาข้อเท็จจริง ข่าวลือจะเกิดขึ้นในสังคมแบบใดก็ได้ แต่เกิดขึ้นง่าย ๆ และเกิดขึ้นบ่อย ๆ ในสังคมแบบมวลชน หรือในสถานการณ์ที่คนอยากรู้อะไรต่าง ๆ แต่ไม่มีสื่อการติดต่อที่เชื่อถือได้ ข่าวลือจะเกิดขึ้นและแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในเหตุการณ์ประท้วงหรือจลาจล ข่าวลือจะมีบทบาทสำคัญมาก โดยข่าวลือที่ตรงกับความต้องการอยากรู้อะไรของประชาชนจะกระจายไปอย่างรวดเร็วและบิดเบือนไปจากความเป็นจริง

โยธิน ศันสนยุทธ์และคณะ (2529:30) ให้ความหมายของข่าวลือว่า คือ ข่าวที่ถูกทำขึ้นเป็นข่าวสารที่ไม่มีการอ้างอิงแหล่งที่มาในสถานการณ์ที่น่าสงสัยขาดความรู้ที่ชัดเจน ข่าวลือจะเกิดขึ้นจุดประสงค์ของการให้ข่าวลือก็เพื่อที่จะสร้างให้มวลชนเกิดความสับสนในระบบการรับรู้การเข้าใจเพื่อจะได้จัดระเบียบทางการรับรู้การเข้าใจเปลี่ยนทัศนคติเสียใหม่

คูลลีย์ (Cooley) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการซุบซิบกับข่าวลือว่าข่าวลือเป็นเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ ส่วนการซุบซิบเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคล ส่วนโรมัส และซานานิสกี (Thomas and Znaniecki) มีความเห็นคล้ายคูลลีย์ แต่แตกต่างกันในระดับการย้าความสำคัญ กล่าวคือเขาเห็นว่า ข่าวลือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญๆ ส่วนการซุบซิบเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ไม่เป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคล

บุญลือ วันทายนต์ (2544: 217) ให้ความหมาย “ข่าวลือ” ว่าเป็นการสื่อสารประเภทหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่มักออกจากปากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง แพร่กระจายออกไปทั่วทั้งกลุ่ม จนบางครั้งสามารถแพร่ไปทั่วทั้งสังคม โดยไม่มีการตรวจตรา (check out) ให้ถูกต้องถ่วงถี่ ขณะที่ Metta Spancer เชื่อว่า ข่าวลือสามารถเกิดขึ้นได้ในบางสังคม แต่ส่วนใหญ่แล้วข่าวลือจะเป็นเสมือนเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่เน้นด้านสังคมมากที่สุด โดยในสมัยสงครามจะมีข่าวลือเกิดขึ้นเสมอเพื่อสร้างความลังเลและสับสนขึ้นในสังคม เช่นเดียวกับ Bemard Philips ที่สรุปว่า ข่าวลือเป็นการสื่อสารที่ไม่ปรากฏต้นตอ และมีการติดต่อกับโครงสร้างของแหล่งข่าวที่ไม่ใช่ทางการ นอกจากนี้ข่าวลือยังเป็นข่าวสารที่ไม่อาจใช้อ้างอิงหรือยืนยันข้อเท็จจริงได้

การเกิดข่าวลือ ข่าวลือส่วนใหญ่แล้วมักจะเกิดขึ้นเนื่องจากผลที่เป็นปัจจัย 2 ประการ คือ

ประการแรก ปริมาณความสนใจ คือ ประชาชนมีความสนใจในเนื้อหาของเรื่องนั้นๆ มากน้อยเพียงใด

ประการที่สอง ปริมาณความคลุมเครือในสถานการณ์โดยที่ความคลุมเครือนั้นอาจบ่งบอกถึงความยุ่งยากด้านการตรวจตราเรื่องความแน่นอนของเรื่องราวหรือข่าว เนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของข่าวสาร นอกจากนี้ยังมีผู้ให้คำนิยามข่าวลือเพิ่มเติม คือ

ข่าวลือ เป็นรูปแบบหนึ่งของข่าวที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ของความตึงเครียดที่ช่องทางการสื่อสารปกติไม่สามารถสนองตอบได้อย่างเพียงพอ vansina (อ้างถึงใน Shibutani 1966:57)

จากนิยามที่แตกต่างกัน พอจะมีความสอดคล้องใน 4 เรื่อง คือ

- 1) ข่าวลือเป็นกิจกรรมหนึ่งของการสื่อสาร
- 2) เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก
- 3) อยู่ภายใต้สถานการณ์ที่ไม่ปกติ
- 4) เป็นการเสนอผ่านช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ

จึงกล่าวได้ว่าการแพร่กระจายของข่าวลือจะเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่กำกวม ข่าวลือมักปรากฏออกมาในรูปแบบของการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ และข่าวลือในท้ายที่สุดมีความแตกต่างไปจากการเสนอข่าวโดยทั่วไป คือ

- 1) ข่าวลือมีลักษณะเป็นบันเทิงคดี (Fiction)
- 2) ข่าวลือเกิดจากการเขียน และการเรียบเรียงตามทัศนะของผู้ที่อยู่หรือไม่อยู่ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ข่าวที่เรียบเรียงอาจจะเกิดความบิดเบี่ยงไปจากความเป็นจริง
- 3) สถานการณ์ที่เป็นเหตุของความเสียหาย (Disaster) ทั้งที่เกิดจากธรรมชาติและเกิดจากผลงานของมนุษย์ที่มีความขัดแย้งกัน เช่น สงคราม เป็นต้น สถานการณ์เช่นนี้ประชาชนจะรู้สึกว่าจะไม่ปลอดภัย พวกเขาจึงหิบบอยทุกอย่างที่มาช่วยคลายความวิตกกังวลลงไป
- 4) การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม (Environmental Changes) โดยไม่จำเป็นว่า จะต้องเปลี่ยนแปลงไปในทางเสียหายเสมอไป เหตุการณ์ไม่ปกติ หรือไม่คุ้นเคย เหตุการณ์นี้จะเร่งความอยากรู้อยากเห็นของคน จนทำให้เกิดการพูดคุยกันอย่างออกรส

แนวคิดที่เกี่ยวกับกระบวนการแพร่ข่าวลือ

David Popenoe.(1977 :.409 อ้างในบุญลือ วันทายนต์ 2544:47) กล่าวว่า เนื่องจากข่าวลือเป็นเรื่องของการให้ข่าวสารที่ไม่เป็นจริงและเป็นรายงานที่ไม่ได้มีการสอบสวนหาข้อเท็จจริงซึ่งมีการติดต่ออันไม่เป็นทางการจากบุคคลไปยังบุคคล ข่าวลือจึงมีอิทธิพลมากจะเห็นได้จากกรณีตัวอย่างที่ Gordon Allport and Lee Postman ได้บันทึกไว้ว่า “การปฏิวัติจะเกิดไม่ได้ หากปราศจากข่าวลือ” ข่าวลืออาจเกิดขึ้นได้เสมอ เพราะการขาดแคลนข่าวสารที่ประชาชนต้องการจะรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น และข่าวลือก็สามารถบรรจุวัตถุประสงค์บางอย่างลงไปได้ ภายใต้เงื่อนไขต่างๆของฝูงชน จึงเป็นการบอกที่จะตรวจตราแหล่งที่มาและความเที่ยงตรงของข่าวสารตลอดจนประเมินค่าของมันได้

ดังนั้นข่าวลือจึงปรากฏออกมาเสมือนว่าถ้าจะเป็นความจริง แต่ข่าวลือก็น่าจะเด่นกว่าการขาดแคลนข่าวสาร ข่าวลือที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับวิธีการและแนวทางการแพร่ข่าวลือที่มีประสิทธิภาพของการสื่อสารมวลชน

วิธีการแพร่ข่าวลือ

แต่อย่างไรก็ดี จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ข่าวลือยังไม่มีมาตรการใดๆที่จะควบคุมให้อยู่ภายใต้ความถูกต้องได้ ดังจะเห็นได้จากวิธีการแพร่ข่าวลือ วิธีการแพร่ข่าวลือ สามารถทำได้ 2 ทางด้วยกัน

แนวทางแรก เป็นการแพร่ข่าวลือทางปาก อันเป็นการเปล่งออกมาจากปากของผู้ปล่อยข่าวลือไปสู่บุคคลอื่น

แนวทางที่สอง โดยอาศัยสื่อสารมวลชน วิธีการเช่นนี้จะเห็นได้จากป้ายประกาศต่างๆ สิ่งตีพิมพ์ที่เป็นเอกสารบ้าง หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

ข่าวลือ เป็นข่าวสารที่ปราศจากความเป็นจริงหรือรายงานที่ หรือรายงานที่ไม่อาจยืนยันได้ เป็นการแพร่กระจายข่าวสารทั้งทางตรงและทางอ้อม คือทางปาก และการสื่อสารมวลชนโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นแก่ฝ่ายตรงข้าม แต่พยายามก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ฝ่ายตนให้มากที่สุด เพราะฉะนั้นข่าวลือจึงถือเป็นยุทธวิธีประการหนึ่งในการพิชิตฝ่ายตรงข้าม โดยการใชข่าวลือเป็นเครื่องมือทำลายฝ่ายตรงข้าม เพื่อให้เกิดความเสียหายและสร้างผลดีอันเป็นประโยชน์ให้แก่ฝ่ายของตนเองอีกด้วย

ช่องทางของข่าวลือ ไม่เคยเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณชน หรือเปิดเผยอย่างเป็นทางการ โดยที่ข่าวลือส่งผ่านช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ อาจจะกล่าวว่า ข่าวลือคือผลของข่าวสารจากช่องทางการสื่อสารที่เป็นทางการที่ไม่กระฉ่างแจ้งเพียงพอ

ข่าวลือ คือ สิ่งที่มาแทนที่ข่าว ในความจริงเมื่อข่าวไม่ได้รับการพัฒนาในช่องทางการสื่อสารที่เป็นสถาบัน ความต้องการข่าวไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ เกิดข้อขัดข้องระหว่างความต้องการข่าวสารที่นำไปสู่สาระของสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงกับข่าวสารที่ได้รับจากช่องทางการสื่อสารที่เป็นทางการ นี่คือการที่มาของข่าวลือ ซึ่งอาจจะหมายถึงภาวะวิกฤติของสังคม

ลักษณะและแบบแผนของข่าวลือ

โดยธรรมชาติของข่าวลือมักปรากฏออกมาในยามที่สถานการณ์คลุมเครือ ตึงเครียด หรือมีปัญหา อาจเป็นเพราะในสถานการณ์เช่นนี้ ทำให้คนมีช่องทางวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง และมีพฤติกรรมที่ออกมาในรูปที่ไม่กระฉ่างชัด คือ

- 1) มักจะลือเรื่องราวต่างๆของบุคคลที่มีชื่อเสียง
- 2) เกิดจากความกลัวที่ซ่อนเร้นอยู่ หรือความทุกข์ร้อน ตลอดจนความสงสัยที่มีอยู่

3) ขอบพุดคลุมเครือ อาจเป็นสถานการณ์ที่ตั้งเครียด หรือมีปัญหา ไม่เฉพาะเจาะจงอย่างใช้คำว่า “ใครๆก็รู้ทั้งนั้นว่า....” “คนทั่วไปมีความเห็นว่า....” “เขารู้กันว่า....” โดยเฉพาะเมื่อพูดถึงข่าวลือ แต่เมื่อใดที่มีการถามว่า “ใครพูด ใครว่า หรือใครที่มีความเห็นแบบนั้น” ก็กลับกลายเป็นว่าความจริงแล้วได้ข้อมูลมาจากคนเพียงคนเดียวเท่านั้น แต่เอามาพูดกัน นัยว่าได้มาจากความเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคม

4) มักเป็นเรื่องราวทางร้ายๆหรือกระตุ้นให้เกิดความแตกแยก มักจะวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงออกถึงความรู้สึกไม่พอใจต่อคนรอบข้างหรือสถานการณ์รอบด้าน เมื่อใดก็ตามที่มีการพูดจากสื่อสาร หรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจะมีการเสริมเติมแต่งจนทำให้ข้อมูลนั้นกลายเป็นข่าวร้าย ทำให้สถานการณ์แย่และเลวร้ายลง

คนเรามักทึกทักว่าข่าวนั้นเป็นความจริง และเมื่อเห็นว่าข่าวนั้นได้รับการถ่ายทอดผ่านช่องทางการสื่อสารที่น่าเชื่อถือ

สภาวะที่เอื้ออำนวยให้เกิดข่าวลือ ได้แก่ ความรู้สึกเอนเอียงที่เกิดขึ้น และยังเรื่องนั้นๆดูสมเหตุสมผล อาจได้รับความเชื่อถือ แต่ถ้ามีหลายเรื่องที่สมเหตุสมผลพอๆกัน เรื่องที่สร้างความพึงพอใจมากที่สุดก็จะได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย จากการศึกษาของแมคเกรเกอร์ (McGregor, 1983) ในเรื่องของความชอบส่วนบุคคลที่มีผลต่อการคาดเดาเหตุการณ์นั้น เขากล่าวว่ามีตัวแปรที่สำคัญมี 2 ประการ คือ ระดับความคลุมเครือของเหตุการณ์ และนำตัวเองเข้าไปพัวพัน

ศิริพันธ์ ภาวทวีวงศ์(2529:43-44) กล่าวว่า เรื่องที่เป็นข่าวลือได้แก่ข่าวทุกระดับตั้งแต่เรื่องของเพื่อนบ้าน เรื่องอาหาร จนถึงข่าวลือระดับชาติ เช่นจะเกิดการปฏิวัติเป็นต้น ในสถานการณ์ที่บ้านเมืองกำลังตึงเครียด ข่าวลือจะเกิดขึ้นโดยที่อาจจะไม่มีมูลความจริงหรือมีความจริงเพียงเล็กน้อย ในสถานการณ์เช่นนี้ความสามารถของคนในการสังเกตเห็นสิ่งต่างๆแคลง ข่าวลือยิ่งแพร่ไปมากก็ยิ่งบิดเบือนไปมาก เพราะการติดต่อทางวาจาบิดเบือนได้ง่าย แม้ในบางกรณีจะไม่มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องก็ตาม แต่การรายงานหรือการเล่าเรื่องต่างๆมักดัดแปลงให้ง่ายในการฟัง เมื่อผ่านจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง ข้อเท็จจริงจะเปลี่ยนแปลงไปสูงขึ้นอยู่กับทัศนคติประสบการณ์ของผู้เล่าแต่ละคน

ข่าวลือสามารถทำลายชื่อเสียง ความเชื่อถือไว้วางใจ ความมั่นคงของประเทศชาติ ดังนั้นข่าวลือจึงมีอิทธิพลต่อการโฆษณาชวนเชื่ออย่างมาก เพราะทำให้เกิดการสับสนวุ่นวายในสังคม และคนส่วนใหญ่ชอบที่จะเชื่อและขยายเรื่องราวออกไป ถ้าหัวข้อเรื่องทีลือนั้นตรงกับสิ่งที่เขาไม่ชอบ เพื่อเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ ในบางครั้งข่าวลือมักมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่เป็นการถ่ายทอดข่าวคราว แต่เพื่อให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ตื่นเต้นเหมือนกับผู้เล่าข่าวเท่านั้น

ข่าวลือมีส่วนที่เป็นทั้งเหตุและผลของการแพร่ระบาดของอารมณ์ ข่าวลือทำให้บรรยากาศตึงเครียดและวิกฤติการณ์ ข่าวลือทำให้เกิดการถ่ายทอดทางอารมณ์จากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง หรือจากสถานที่หนึ่งไปอีกสถานที่หนึ่ง เป็นการสร้างบรรยากาศของความตึงเครียดและตื้นตันขึ้น ข่าวลืออาจทำให้เกิดความโกรธแค้น

และความกลัวได้ โดยการพูดเน้นถึงเจตนาร้ายของอีกฝ่ายหนึ่ง ให้เป็นเรื่องราวใหญ่โตและมักจะยุยงให้ใช้อารมณ์โต้ตอบ ซึ่งการระบอทางอารมณ์จะทำให้ข่าวลือกระจายวงกว้างมากขึ้นเพราะทำให้คนขาดสติที่ใช้ในการหาเหตุผล โดยเฉพาะในยามคับขันคนมักจะเชื่อข่าวลือทุกอย่างที่ได้รับฟัง และแปลความหมายให้ตรงกับความต้องการของตน เพราะในยามวิกฤตการณ์ข่าวสารมีความสำคัญที่สุด เช่น ในกรณีที่ถูกน้ำท่วม หรือข้าศึกโจมตีที่มาของข่าวที่เป็นทางการคนมักไม่ค่อยยอมเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะบ้านเมืองตึงเครียด คนจะหมดความเชื่อถือ และข่าวลือจะมีบทบาทสำคัญแทนที่ข่าวคราวของทางราชการ

การสิ้นสุดของข่าวลือ

การสิ้นสุดของข่าวลือนั้น สามารถที่จะทำให้สงบหรือแพร่กระจายออกไปได้ ไม่ว่าจะเป็นเพียงแค่ว่าความคิด หรือการจ้องใจที่จะให้เกิดผลกระทบอันสามารถที่บิดเบือนหรือเปลี่ยนแปลงเรื่องราวได้ โดยมีทางเลือกอยู่ว่าบุคคลที่สองจะเป็นผู้ทำให้ข่าวลือสิ้นสุดลงหรือ อยู่เฉยๆโดยไม่ถ่ายทอดต่อ ซึ่งอาจถ่ายทอดแต่เฉพาะเรื่องจริงและบางเรื่องก็จะตายลงไปเองโดยตัวของมันเองเพราะว่าผู้คนเริ่มรู้สึกเบื่อ เกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น และหยุดที่จะพูดและคิดเกี่ยวกับข่าวลือ ในบางครั้งข่าวลือก็จะหยุดลง หรือในบางครั้งข่าวลือก็ตายตั้งแต่ยังไม่เกิด (still-born) จะเห็นได้ว่าข้อมูลข่าวลือที่เกิดขึ้นมา มักไม่มีแหล่งที่มาของข่าว ไม่มีความน่าเชื่อถือ

ข่าวลือ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกแหล่ง ทุกสังคม และทุกองค์กร ซึ่งยังไม่มีมาตรการใดที่จะกำจัดให้หมดไป โดยเฉพาะในแวดวงการเมืองเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นแทบทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นวงการดารา แวดวงข้าราชการ การเมือง ในระดับชาวบ้านทั่วไป หรือแม้แต่ในวงการธุรกิจ

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติการข่าวสาร

อย่างไรก็ตามแม้การปฏิบัติการข่าวสารจะจัดเป็นอุบายของ ข่าวลือ การโฆษณาชวนเชื่อประเภทหนึ่ง ทั้งยังเป็นตัวบ่อนทำลายขวัญและกำลังใจถือเป็นภัยคุกคามที่สร้างผลกระทบต่อปัญหาทางด้านความมั่นคง โดยจะเห็นได้ว่าบ่อยครั้งที่ข่าวลือได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่ท ให้เกิดความรุนแรง สร้างความหวาดระแวงความเกลียดชังและการไม่เชื่อถือศรัทธาในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งตามหลักปฏิบัติการข่าวสาร (Information warfare) หรือสงครามข่าวสารนั้นถือเป็นส่วนย่อยของการปฏิบัติการด้านจิตวิทยา

พ.อ.วิลเลียม เอ็ม คาลี (2006:74) อธิบายทฤษฎีสงครามและการปฏิบัติการข่าวสารของคลอสวิตซ์ว่า การขับเคลื่อนของกลุ่มต่างๆรอบๆตัวเรามากเกิดจากความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งขึ้นอยู่กับบทบาทและสถานการณ์ของผู้มีอำนาจในช่วงเวลานั้น ความขัดแย้งทางการเมืองโดยทั่วไปจะเกี่ยวพันกับสิ่งที่เป็นนโยบายและมีระดับความรุนแรงเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ในสมัยสงครามการปฏิบัติการข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่มีอำนาจหรือแรงจูงใจในการโน้มน้าวให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยจะใช้ปฏิบัติการทางด้านจิตวิทยาเป็นองค์ประกอบสำคัญ การปฏิบัติการทางทหารโดยวิธีปฏิบัติการข่าวสารจะใช้ในพื้นที่ที่เกิดปัญหาความขัดแย้ง

รุนแรง หรือในช่วงภาวะสงคราม เป็นกระบวนการในการส่งผ่านข้อมูล สิ่งบอกเหตุที่กำหนดไปยังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดอิทธิพลต่ออารมณ์แรงจูงใจ กระบวนการคิดตามเหตุผล อันจะทำให้กลุ่มเป้าหมายเหล่านั้นมีพฤติกรรมที่จะกระทำ หรือละเว้นการกระทำ

ขณะที่เอกสารคำชี้แจงเรื่องการปฏิบัติการข่าวสารของกองทัพบก โดยฝ่ายยุทธการ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก (ผยก.ศปก.ทบ.) (2550:3) ระบุไว้ตอนหนึ่งของเรื่องการปฏิบัติการข่าวสาร ว่าการปฏิบัติการข่าวสารนั้นเดิมถูกเรียกว่า สงครามข่าวสาร หรือ Information warfare แต่กองทัพสหรัฐได้ยกเลิกคำว่า Information warfare และใช้คำว่า Information operations หรือการปฏิบัติการข่าวสารเพื่อให้มีความหมายในเชิงบวกมากขึ้น ซึ่งตามคำจำกัดความนั้น การปฏิบัติการข่าวสารจะกระทำทั้งในยามสงบและยามสงคราม ส่วนการสงครามข่าวสารจะกระทำเฉพาะในยามสงคราม

การปฏิบัติการข่าวสาร(2550:3) เกิดจากแนวคิดที่ว่า “ข่าวสารเป็นองค์ประกอบหนึ่งของอำนาจกำลังรบ” ซึ่งเมื่อนำไปรวมกับอำนาจกำลังรบในด้านอื่น ก็จะสามารถทำให้ฝ่ายเราสามารถเอาชนะฝ่ายตรงข้ามได้ จุดแตกหักซึ่งฝ่ายเราจะต้องสามารถสร้างหรือดำรงไว้ซึ่งความเหนือกว่าทางการข่าวสารหรือ Information superiority การปฏิบัติการข่าวสารเป็นการดำเนินการเพื่่อมุ่งโจมตีต่อระบบการควบคุมบังคับบัญชา และสร้างอิทธิพลต่อกระบวนการตกลงใจ ข่าวสารและระบบสารสนเทศของฝ่ายตรงข้าม ในขณะเดียวกันก็ทำการป้องกันการกระทำในลักษณะเดียวกันของฝ่ายตรงข้ามต่อฝ่ายเรา โดยเป็นการนำเอาพันธกิจการปฏิบัติการทางทหารหลายประการมาบูรณาการอย่างสอดคล้องเป็นระบบเข้าด้วยกันภายใต้การวางแผนของหน่วยงานหรือฝ่ายอำนวยการกลุ่มเดียว เพื่อให้สามารถสร้างอิทธิพลต่อกระบวนการตกลงใจของฝ่ายตรงข้ามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การปฏิบัติการข่าวสารนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น การปฏิบัติการข่าวสารทั้งเชิงรับและเชิงรุก

กล่าวคือ เป็นการดำเนินการให้ข่าวกับกลุ่มเป้าหมายด้วยการให้ข้อมูลหรือข่าวสารที่มีผลต่อการตัดสินใจของกระบวนการนั้นๆ ณ เวลาและพื้นที่ที่เราต้องการ ซึ่งจากแนวโน้มของปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่า มีความเป็นไปได้สูงว่า สิ่งดังกล่าวหากเป็นการกระทำของฝ่ายตรงข้ามจะเรียกว่า “ข่าวลือ” และถ้าเป็นการปฏิบัติการของหน่วยงานรัฐจะเรียกว่า “การปฏิบัติการด้านข่าวสาร” หรือในทางกลับกันฝ่ายตรงข้ามอาจเรียกวิธีการดังกล่าวว่าเป็นการกระทำปฏิบัติการด้านข่าวสาร ในขณะที่ชาวบ้านหรือผู้ที่รับข้อมูลซึ่งถูกปล่อยออกมาโดยหาต้นตอหรือแหล่งที่มาไม่ได้จะเรียกว่า “ข่าวลือ”

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยหัวข้อ การปฏิบัติการข่าวสาร ข่าวลือ และแบบแผนพฤติกรรมฝูงชนวุ่นวาย กรณีศึกษาเปรียบเทียบ เหตุการณ์โจรนิจาและเหตุการณ์จันนาวิกโยธินในภาคใต้ของประเทศไทย โดย กิ่งอ้อ เล่าสง คณะมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี 2549 โดยงานวิจัยสรุปว่า ทั้งสองเหตุการณ์ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หากแต่มีความคุกรุ่นจากปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ที่ค่อยๆ สะสมอยู่ก่อนหน้านั้นแล้ว จากนั้นกลุ่มก่อความไม่

สงบก็ใช้ปฏิบัติการข่าวสารในรูปแบบข่าวลือเป็นตัวกระตุ้นฝูงชนเพื่อเร่งให้เกิดปฏิกิริยาที่นำไปสู่การต่อต้านอำนาจรัฐ สะท้อนผ่านการกระทำที่ก้าวร้าว รุนแรงต่อตัวแทนของอำนาจรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องในเหตุการณ์ขณะนั้น กระทั่งทั้งสองเหตุการณ์จบลงด้วยโศกนาฏกรรมไม่ต่างกัน

ในเหตุการณ์รุมประชาทัณฑ์ตำรวจพลร่ม 2 นาย กลุ่มก่อความไม่สงบสร้างข่าวลือเรื่อง "โจรนิินจา" จากเรื่องเล่าต่อๆ กันมาในท้องถิ่นเกี่ยวกับ "ออแกเมียะ" หรือ "มนุษย์น้ำมัน" เพื่อต่อต้านเจ้าหน้าที่รัฐที่เริ่มส่งกำลังเข้ามาตั้งด่านตรวจอย่างเข้มงวดในพื้นที่ โดยทำให้ชาวบ้านค่อยๆ เชื่อว่าเหตุการณ์ร้ายต่างๆ เช่น การลักทรัพย์ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง การฉุดคร่าผู้หญิง หรือการที่มีขโมยแอบขึ้นบ้านเป็นประจำ เป็นการกระทำของโจรนิินจาซึ่งก็คือเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าไปปฏิบัติการในพื้นที่นั่นเอง

เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐบางคนมีพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่น่าไว้วางใจสอดคล้องกับที่กลุ่มก่อความไม่สงบสร้างเรื่องเอาไว้โดยบังเอิญ ก็ทำให้ชาวบ้านเชื่ออย่างสนิทใจว่าเจ้าหน้าที่รัฐคือโจรนิินจา และความโกรธแค้นก็พุ่งสูงขึ้นเรื่อยๆ ตามการโหมกระแสของข่าวลือ สุดท้ายเมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย ก็นำไปสู่การรุมประชาทัณฑ์ตำรวจพลร่ม 2 นาย

ส่วนเหตุการณ์สังหารสองนาวิกโยธินที่บ้านตันหยงลิมอนั้น กลุ่มก่อความไม่สงบสร้างข่าวลือว่า กรณีที่มีกลุ่มคนลี้ภัยกลับใช้อาวุธสงครามกราดยิงร้านน้ำชาในหมู่บ้านในช่วงค่ำของวันที่ 20 กันยายน 2548 เป็นฝีมือของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้มีการล้อมจับนาวิกโยธิน 2 นายที่เข้ามาตรวจพื้นที่หลังเกิดเหตุเป็นตัวประกัน

เมื่อสถานการณ์ยืดเยื้อข้ามคืน จึงมีการปล่อยข่าวลือไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงว่า สามารถจับตัวทหารที่ก่อเหตุยิงร้านน้ำชาได้แล้ว ทั้งยังใช้ความโกรธแค้นจากเหตุการณ์กรือเซะและการสลายการชุมนุมที่หน้า สก.ตากใบ เมื่อปี 2547 เป็นตัวเร่งให้ผู้คนมารวมตัวกันมากๆ สุดท้ายเมื่อการเจรจาไม่เป็นผล ก็มีการส่งคนบุกเข้าไปสังหารสองนาวิกโยธิน

อานุภาพของ "ข่าวลือ" สร้างความสำเร็จในแง่ยุทธวิธีให้กับกลุ่มก่อความไม่สงบหลายต่อหลายครั้ง โดยเฉพาะเหตุการณ์ร้าย 2 เหตุการณ์ที่ต้องสูญเสียเจ้าหน้าที่รัฐไปถึง 4 นายเท่านั้น แต่ในห้วงของความรุนแรงรอบใหม่ ก็มีการใช้ข่าวลือในรูปแบบต่างๆ ให้เป็นทั้งเครื่องมือในการสร้างความเกลียดชังรัฐไทย และกดชาวบ้านไว้ไม่ให้ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐ

กึ่งอ้อ ยังศึกษาถึงวิธีการและเครื่องมือที่กลุ่มขบวนการใช้สร้างข่าวลือเอาไว้ที่น่าสนใจ โดยระบุว่าแหล่งเผยแพร่ข่าวลือมักอยู่ที่ร้านน้ำชาเป็นหลัก ซึ่งร้านน้ำชาเป็นแหล่งรวมของพี่น้องชาวมลายูมุสลิมตามวิถีชีวิตปกติในแต่ละวัน และเป็นจุดที่เจ้าหน้าที่รัฐไทยซึ่งเป็นคนต่างถิ่น ต่างภาษา และวัฒนธรรม มีอาจเข้าถึงได้เลย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

บทความของ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ เรื่อง ข่าวลือของความโกรธ:ความเข้าใจสรรพเสียงของมุสลิมในบริบท “สงครามบริสุทธิ์” (2549:3-4) ระบุว่า การปะทะระหว่างชาวไทยมุสลิม หรือ Malay Muslims ในสามจังหวัด

ภาคใต้กับทหารไทยที่ถูกส่งไปจากภูมิภาคอื่นและแทบไม่มีคนมุสลิมเลย บ่อยครั้งที่พวกเขาไม่เข้าใจว่าความสะอาดมีความสำคัญต่อคนในหมู่บ้านที่ยากจนอย่างไร เช่น ก่อนวันที่เกิดเหตุการณ์โจมตีค่ายทหารกองพันพัฒนาที่ จ. นราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2004 และมีการขโมยปืนออกไปได้กว่า 400 กระบอก ทหารได้เข้ามาตรวจค้ายาเสพติดที่โรงเรียนบางกอกพิทย ใน อ.หนองจิก จ.ปัตตานี ตั้งแต่เวลา 9.00-11.00 น. โดยใช้สุนัขตำรวจค้นหาวัตถุต้องสงสัยภายในโรงเรียน สุนัขเหล่านี้เปียกชุ่มไปด้วยน้ำและเดินย่ำไปในทุกๆ แห่ง

ชัยวัฒน์ ยังกล่าวไว้ใน Rumor as Muslims's evading instructment (2549:4) ว่าจุดเริ่มต้นของปัญหาความรุนแรงสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นับตั้งแต่เหตุปล้นปืนค่ายทหารใน จ.นราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 และฆ่าทหารชาวไทยพุทธ 4 ศพ รวมทั้งปืนกว่า 400 กระบอกที่หายไปตลอด 2 ปี จากมกราคม 2547 – มกราคม 2549 มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความรุนแรงถึง 2,676 คน ในจำนวนนี้ 1,076 ราย เป็นพลเรือน เจ้าหน้าที่รัฐ ทหารรวมอยู่ด้วย ซึ่งรัฐบาลได้พยายามที่จะควบคุมความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ ด้วยการปรับขนาดของกองทัพให้มีประสิทธิภาพ และความรุนแรงที่เกิดขึ้นก็ชี้ให้เห็นถึงความอ่อนแอ ซึ่งไม่ได้ให้ค่ากับความมีอยู่ของอำนาจรัฐ เพราะฉะนั้นจึงเป็นภาระของกองทัพที่จะต้องรักษาอำนาจในพื้นที่นี้โดยพยายามให้รู้สึกถึงการมีอยู่ของอำนาจรัฐในพื้นที่

ทางหนึ่งคือ รัฐบาลพยายามที่ทำให้อำนาจรัฐเข้มแข็งขึ้นโดยการเข้าไปมีอำนาจเหนือประชาชนทั้งหมด ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลารายงานว่าจังหวัดเพิ่งได้รับงบประมาณพิเศษในการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด 900 ตัว ที่จะใช้ในการบันทึกความเคลื่อนไหวของประชาชนในพื้นที่สาธารณะเพื่อป้องกันเหตุก่อการร้าย ทั้งหมดนี้เป็นบริบทที่เกิดขึ้นในสงครามบริสุทธิ์ ตัวอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษหลังจากทหารชาวไอริชจากกองทัพ 2 นายเสียชีวิตจากเหตุระเบิดในกรุงลอนดอน ที่อังกฤษได้มีการใช้กล้องโทรทัศน์วงจรปิดกันอย่างแพร่หลายในการบันทึกการทำทางและตรวจสอบอย่างละเอียด โดยเฉลี่ยต้องใช้กล้อง 300 ตัวในทุกๆวัน ทุกคนไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายตกเป็นเป้าในการสังเกตการณ์ใช้ชีวิตประจำวันตั้งแต่ขึ้นรถ เข้าแถวถอนเงิน หรือแม้แต่การขับรถรอบในลอนดอน ขณะที่นักสิทธิมนุษยชนสนับสนุนว่าปรากฏการณ์กำลังนำอังกฤษกลับไปสู่ความพยายามที่จะครอบครองโลกเหมือนในยุโรป ซึ่งไม่ต่างจากการถ่ายทอดรายการบิกบราเธอร์ ซึ่งกล้องจับตาอยู่แทบทุกทิศทาง

การใช้กล้องเพื่อตรวจสอบตั้งแต่เหนือบ้านฟ้า โดยใช้เฮลิคอปเตอร์บินตรวจเหนือหมู่บ้านในเวลากลางคืน ให้เห็นพื้นที่ตั้งแต่สถานีตำรวจ คุก ที่ตั้งค่ายทหาร และแหล่งเก็บอาวุธ เป็นศักยภาพของรัฐที่ทำได้โดยอาศัยเครื่องมือทางเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นความมีอำนาจเหนือคนอื่น เพราะอำนาจดังกล่าวจะทำให้เกิดการศัลยกรรมในทุกภาคส่วน แม้จะทำให้เกิดเสียงจากความขุ่นเคืองตามมา

อย่างไรก็ตาม บางทีข่าวลือก็เหมือนกับเค้าโครงการเล่าเรื่องใน Topics of Discourse and The from ของ Hayden White หรือเรื่อง Historical Discourse ของ Roland Barth เค้าโครงนี้ไม่มีการปิดบัง แต่จะประดิษฐ์โดยผู้มีส่วนในการกระจายข่าวลือ ข่าวลือที่มีความเท่ากันระหว่างเรื่องโกหก คำพูดจินตนาการ และความหมาย หรือเหตุการณ์ค้นพบที่อื่น ความสำเร็จของข่าวลือ คือ เรื่องราวที่มีการพูดกันอย่างสอดคล้อง ยิ่งไป

กว่านั้นการมีส่วนร่วมในข่าวลือโดยการฟัง ซึ่งรวมถึงกระบวนการสร้างความสับสน และบางเวลาอำนาจของข่าวลือก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยข่าวลือจะมีลักษณะเป็นเรื่องที่สามารถโน้มน้าวได้ด้วยการพูดซ้ำๆ

มีการวิเคราะห์ว่า ทำไมข่าวลือจึงมีการแพร่หลายในบริบทพื้นที่ที่มีความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ Feldman (อ้างถึงในชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2549:5) ตั้งข้อสังเกตว่า มันเป็นรูปแบบการต่อต้านของท้องถิ่นที่ใช้ในการเผชิญหน้ากับรัฐซึ่งอยู่ในพื้นที่เดียวกัน เป็นความหวาดกลัวที่อยู่ระหว่างความพอดีที่มองเห็นจากรัฐ เหตุผลทางด้านการเมือง ความคลุมเครือที่มาจากจุดสนใจ และคุณภาพของข่าวลือที่แพร่กระจายออกไป เพราะฉะนั้นข่าวลือจึงกลายเป็นเครื่องมือของการมีอยู่ภายใต้อำนาจรัฐ และความคลุมเครือเป็นลักษณะหลักๆของการเกิดข่าวลือ และจะเปิดให้ใครๆก็ตามเข้าไปมีส่วนเพิ่มเติมและดัดแปลงเรื่องราวใหม่ๆ บางครั้งจนกลายเป็นอื่น โดยเดินทางอย่างรวดเร็วโดยการบอกเล่าไปทุกมุมของพื้นที่ พร้อมทั้งทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ด้วยการวางเค้าโครงว่าชาวมุสลิมในพื้นที่ถูกกระทำอย่างโหดร้ายทารุณอย่างไรจากเจ้าหน้าที่รัฐ คำถามนี้ทำให้เกิดการแพร่กระจายขยายความโกรธผ่านข่าวลือ มีการทำอะไรกับสังคมมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้ของไทย ภาคใต้ของฟิลิปปินส์ หรือที่ไหนก็ตามในยุโรปในบริบทของสงครามบริสุทธิ์

นอกจากนี้ความโกรธที่อยู่เหนือความรู้สึกกลุ่มในสังคมมุสลิม เป็นสิ่งสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่า ความโกรธเป็นอารมณ์มนุษย์ที่สร้างปัญหา ซึ่งในสังคมมุสลิมจะมีความแตกต่าง ตัวอย่างจาก The Utku Eskimos เป็นทางที่ไม่เหมาะสม เป็นสัญลักษณ์ของความไม่เจริญ เรื่องราวของความโกรธใน Seneca's On Ager ระบุว่า ความโกรธทำให้เกิดสงคราม มีการฆาตกรรมและการทำลายล้างทั้งในยุโรปและโรมัน แต่สำหรับมุสลิม ความโกรธเป็นเพียงวาทกรรมที่จะต้องหยุดยั้ง ในคัมภีร์อัลกุรอานบอกว่าพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของผู้ที่ทำดี

แต่ในบริบทของ “สงครามบริสุทธิ์” และผลของข่าวลือที่ตามมามีการโต้แย้งว่า ความโกรธมีอยู่ทั่วไปในหมู่มุสลิม บางครั้งมีการกล่าวว่าความโกรธ คือ ความต้องการที่จะทำให้เกิด “ความรู้สึกกลุ่ม” ในการต่อต้านเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ นี่อาจเป็นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกัน ถ้าความโกรธจะส่งผลร้ายต่อสังคมมุสลิม

นิมุ มะกาเจ (2549:1) กล่าวว่า ความกลัว ความหวาดระแวง กระบวนการสร้างข่าว คำบอกเล่าร้ายลือเห็นชัดในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์โจรนิจาเมื่อปี 2546 ซึ่งในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐได้มีการปรับรูปแบบต่างๆ จนทำให้ชาวบ้านกลัวเจ้าหน้าที่รัฐ และนำไปสู่ความหวาดระแวงแม้กระทั่งกลุ่มพี่น้องเครือญาติ กลัวว่าจะเป็นสายข่าว รวมทั้งความไม่ไว้วางใจคนจากคนพื้นที่อื่นและภูมิภาคอื่นที่เข้ามาอยู่มาทำงานในพื้นที่ ความไม่เข้าใจเรื่องจริงหรือเลือกที่จะพูดความจริงเพียงครั้งเดียว โดยกระบวนการที่ทำให้ข่าวลือแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ได้เกิดจากความไม่ไว้วางใจคนต่างถิ่นอย่างเดียว แต่ปัญหาทางด้านการสื่อสารระหว่างชาวบ้านซึ่งใช้ภาษามลายูเป็นหลัก อีกทั้งนโยบายบางอย่างที่ผลักดันให้ชาวบ้านออกห่างจากเจ้าหน้าที่รัฐ ยิ่งทำให้ชาวบ้านต้องตกเป็นเหยื่อของผู้ที่สร้างข่าวลือโดยเล็งไม่ได้

ศรีสมภพ จิตรภิมศรี (2549:2) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านนโยบายที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยการประกาศยกเลิกหน่วยงานประสานนโยบายในการยุบศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัด

ชายแดนภาคใต้(คอ.บต.) ของรัฐบาลที่ทำให้มีเหตุร้ายรายวันเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยอื่นๆที่เป็นตัวเสริม เช่น ปัญหาความไม่เป็นธรรมโดยรัฐ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาทางการศึกษา ปัญหาผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น โดยเป้าหมายของความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะที่เป็นปรากฏการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการลอบเผาโรงเรียน การดักอุ้มตัวชาวบ้านที่ถูกสงสัยว่าอาจจะเป็นกลุ่มแกนนำหรือแนวร่วมจากเจ้าหน้าที่รัฐ จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์บานปลายและนำไปสู่ความหวาดระแวง ความหวาดกลัวอย่างลึกซึ้งของประชาชนในชุมชน และความไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งในและนอกพื้นที่ จนทำให้พื้นที่หลายแห่งกลายเป็นเขตไร้อำนาจรัฐที่การข่าวล้มเหลว โดยที่เจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ได้ (dysfunction state)

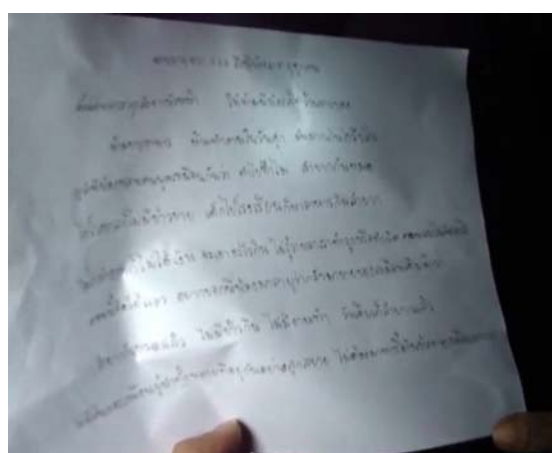
บทที่ 3

ระเบียบวิจัย

ในการศึกษา เรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสารของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบก่อความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนใต้ กรณีข่าวลือ ช่มชู้ การห้ามทำงานวันศุกร์ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งเป็น 2 คือ

1. วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาจากเอกสาร แผ่นพับ ใบปลิว ป้ายผ้า ที่กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นิยมใช้ ซึ่งเอกสารเหล่านี้ จะมีเงื่อนไขและความสัมพันธ์กับข่าวลือที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยข่าวลือเพื่อให้ พี่น้องมลายูมุสลิม หยุดทำงาน ในวันศุกร์ จากเจ้าหน้าที่ ตำรวจ ทหาร และฝ่ายความมั่นคงของรัฐ ในพื้นที่ รวมทั้งยังเก็บข้อมูลจากภาพถ่ายใบปลิว ป้ายผ้า แผ่นพับ จากสื่อมวลชน ที่นำมาเผยแพร่ไว้ในอินเทอร์เน็ต

รูปที่ 1 ตัวอย่างใบปลิว ที่ต้องการให้พี่น้องมุสลิมมลายู หยุดงานวันศุกร์ เพื่อไปละหมาด

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interviews) จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) โดยกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้วางมือไปแล้ว และยังทำการเคลื่อนไหวอยู่ในปัจจุบัน รวมไปถึง การสัมภาษณ์ เชิงลึก (In – depth interviews) กับ เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับ ข้อมูลเอกสาร และนำเสนอรายงานในรูปแบบพรรณนา รวมแล้วจำนวน 10 คน

กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interviews)

1. นายมุศตาร์ ซีกะจิ ตาปีโละ อดีตหัวหน้ากองร้อยกลุ่มก่อความไม่สงบ คุมพื้นที่ อำเภอมือ จังหวัดนราธิวาส หนึ่งในผู้ก่อเหตุปล้นปืน จากกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ที่บ้านปีเหล็งใต้ ตำบลมะรือโบออก อำเภोजะเอยร์ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 เล่าว่า เริ่มเข้าสู่ขบวนการ ตอน พ.ศ. 2535 แต่เริ่มจริงจังหลังจบปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อพ.ศ. 2542 สมัครไปเป็นทหารเกณฑ์อยู่ สัดหีบ 6 เดือนพอปลดแล้วกลับมาสอนอยู่ โรงเรียนอิสลามบูรพา ซึ่งปัจจุบันยุบไปแล้ว แล้วตัดสินใจเข้าร่วม ขบวนการ อย่างจริงจัง ผ่านการเช็ค ร่างกาย จิตใจโดยทีมของขบวนการ จะมีทีมเตรียมการไว้คัดสรร คัดเลือก เบื้องต้นฝึกภาคร่างกาย ภาควิชา โดยมุศตาร์ เป็นฝ่ายกองกำลังในพ.ศ. 2545 การปฏิบัติงานจะเริ่มจากสิ่งง่าย ไปสู่สิ่งที่ยากก่อน ยากที่สุดก็คือการปล้นปืน และโจมตีค่ายทหาร ซึ่งมุศตาร์ ทุกวันในช่วงเวลา 2 พ.ศ. จะต้องขึ้น จักรยานยนต์ บริเวณรอบค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ โดยที่ไม่รู้ว่า ขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใด จนถึงวันก่อ เหตุ ปล้นปืน 4 มกราคม 2547 หัวหน้างานได้สั่งให้วาดแผนที่รอบค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เพื่อใช้เป็น เส้นทางหนี หลังการก่อเหตุ

หลังจากนั้น มุศตาร์ ใช้เวลาไม่ถึง 5 ปี ก็ก้าวขึ้นสู่ ระดับหัวหน้ากองร้อย ซึ่งถือว่าเป็นแกนนำระดับกลาง คุมพื้นที่ อำเภอมือ จังหวัดนราธิวาส และได้เรียนรู้กระบวนการทำงาน ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่ สงบ ในระดับสูง รวมถึงการทำงานด้านข่าวสาร โฆษณาประชาสัมพันธ์

มุศตาร์ มาถูกจับได้ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 เนื่องจากในขณะที่เป็นหัวหน้ากองร้อยกลุ่มก่อความ ไม่สงบได้ไปขัดแย้งกับกลุ่มพ่อค้ายาเสพติด ซึ่งเป็นญาติของตัวเองจึงถูกเปิดเผยสถานะและถูกจับในเวลาต่อมา เมื่อถูกปล่อยตัวเนื่องจากหลักฐานไม่เพียงพอ มุศตาร์ ได้ข้ามไปยัง ประเทศมาเลเซีย และกลับประเทศไทย ใน เวลาต่อมา

2. นายดุลละหะเล็ง ยามาสภา หรือ อีหม่ามฮาเล็ง จะก๊ะ อดีตเป็นโต๊ะอิหม่าม บ้านลิเต็งใน ตำบล จะก๊ะ อำเภอรามัญ จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นแนวร่วมขบวนการที่อยู่ในระดับสั่งการ มีหมายจับ และหลบหนี คดีอาญาถึง 9 คดี อยู่ในพื้นที่ท้องที่สถานีตำรวจภูธรหรือเสาะ 2 คดี สถานีตำรวจภูธรจะก๊ะ อำเภอรามัน 4 คดี ของสถานีตำรวจภูธรรามัน 2 คดี และของสถานีตำรวจภูธรเมืองปัตตานี 1 คดี นานถึง 7 ปี

นายดุละหะเล้ง ถูกจับได้เมื่อ วันที่ 4 เมษายน 2555 โดย พ.ต.อ.สะท้อนฟ้า วามะสิงห์ ผู้กำกับการสถานี ตำรวจภูธรอำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส (ในสมัยนั้น) นำ กำลังทหารชุดเฉพาะกิจนราธิวาส 30 จำนวน 50 นาย ใช้กฎอัยการศึกบุกค้นบ้านต้องสงสัยไม่มีเลขที่ ในหมู่บ้านบูโปะ หมู่ที่ 2 ตำบลเรือเสาะออก หลังสืบทราบมี กลุ่มคนร้ายที่พัวพันและรู้เห็นกับเหตุการณ์วางระเบิดคาร์บอมบ์ที่จังหวัดยะลา และวางระเบิดคาร์บอมบ์ขึ้นใต้ดิน ใต้ที่โรงแรมลี การ์เดนส์ พลาซ่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2555 แฝงตัวมากบดานที่ บ้านหลังดังกล่าว

ในครั้งนั้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลาในการเกลี้ยกล่อมนานกว่า 30 นาที บุคคลทั้ง 3 ที่อาศัยอยู่ในบ้านพัก จึงทยอยเดินทางออกมามอบตัวแต่โดยดี ประกอบด้วย นายดุละหะเล้ง ยามาสภา นายอับดุลอาซิ สะตะมะ อายุ นายอีดันน ดือราแม

หลังถูกจับ นายดุละหะเล้ง ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ ในการให้ข้อมูลเรื่องการทำงานของกลุ่มแนวร่วม ขบวนการก่อความไม่สงบ ได้เป็นอย่างดี จึงถูกปล่อยตัวออกมาในปี 2556 หลังจากนั้น ก็มีเหตุการณ์ความรุนแรง ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หลายครั้งที่ ผู้ก่อเหตุเป็นคนใกล้ชิด นายดุละหะเล้ง จนทำให้ต้องหนีไปอยู่ ประเทศมาเลเซีย ถึงปัจจุบัน

รูปที่ 2 นายดุละหะเล้ง ยามาสภา หรือ อีหม่าฮะเล้ง จะกะวีะ อดีตเป็นโต๊ะอิหม่าม

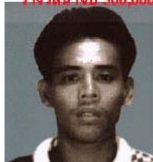
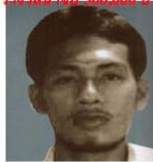
3. นายแวลีคอปเตอร์ วาจิ หรือ เจ๊ะอาลี แก่นำคนสำคัญของขบวนการ ซึ่งมีส่วนร่วมในการนำกำลังบุกปล้นปืนจากค่ายกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภोजะเอย์เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 เป็นชาวตำบลจวบ อำเภोजะเอย์ จังหวัดนราธิวาส ถูกตั้งข้อหาถูกจับข้อหาร่วมกันเป็นกบฏ ร่วมกันสะสมกำลังคน อาวุธ เพื่อเป็นกบฏหรือกระทำความผิดใดๆ อันเป็นส่วนของการเป็นกบฏ เป็นสมาชิกของบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการและมีความมุ่งหมายหรือเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นอภัยสมคบกับพวกตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปเป็นช่องโหว่ วางเพลิง ปล้นทรัพย์ ฆ่าเจ้าพนักงานและพยายามฆ่าเจ้าพนักงาน ใช้อาวุธปืนวัตถุระเบิดเป็นเหตุให้ผู้อื่น(ทหาร) ถึงแก่ความตาย ต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ ใช้อาวุธและวางเพลิงเผาโรงเรียนอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

โดยในวันที่มีการก่อเหตุปล้นปืน นายแวลีคอปเตอร์ เป็นผู้นำกำลัง จำนวน 12 คน บุกเข้าไปในค่ายกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ โดยกลุ่มของ นายแวลีคอปเตอร์ มีหน้าที่คอยยิงป้องกันให้กลุ่มที่เข้าไปหยิบปืนในหอนเก็บสรรพาวุธ หากเกิดการปะทะ โดยในครั้งนั้นมีเจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิต 4 นาย นอกจากนี้ ยังมี คดีบุกรุกฐานปฏิบัติการพระองค์ดำ ร้อย ร.15121 ฉก.นราธิวาส 38 รวมไปถึงคดีความมั่นคงในพื้นที่อีกหลายคดี โดยในสมัยนั้น แวลี ถูกทางหน่วยงานภาครัฐตั้งค่าหัวสูงถึง 1 ล้านบาท

ปัจจุบัน นายแวลี อาศัยอยู่ที่จังหวัดนราธิวาส เมื่อปี 2555 โดยได้นำผู้หลงผิด จำนวน 100 คน มาเข้าร่วมเพื่อเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ตามโครงการประสานใจเพื่อสันติสุขสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการแสดงตัวยืนยันของนายแวลีคอปเตอร์ เพื่อยุติการต่อสู้ของผู้หลงผิดในครั้งนั้น ได้ทำจดหมายเปิดผนึกตั้งคำถามถึงทิศทางการชัดเจนแนวทางปฏิบัติต่อ ประเด็นข้อเรียกร้อง ในเบื้องต้นจำนวน 3 ข้อ คือ รัฐมีมาตรการดำเนินการกับผู้ที่ยุติบทบาทความรุนแรงโดยเฉพาะผู้ที่มีหมาย จับอย่างไร รัฐจะจัดการความขัดแย้งให้เป็นรูปธรรมอย่างไร เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในพื้นที่ และ รัฐมีหลักประกันเช่นไร ในการกำหนดนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม ณ ปัจจุบัน นายแวลีคอปเตอร์ ได้หันมาร่วมมือกับฝ่ายรัฐอย่างเต็มที่ ในการบอกข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ เพื่อนำไปแก้ไขปัญหา 3 จังหวัดชายแดนใต้ อย่างมาก

สาขานัก!.. ผู้ก่อความไม่สงบ

				
นายมะแซ อุซัง รางวัลนำจับ 3,000,000 บาท	นายนาซอริ แซ่เซ็ง (อาแวแคระ หรือ เปาะแว หรือซอริ) รางวัลนำจับ 1,000,000 บาท	นายมะเล๊ะ มะซา รางวัลนำจับ 1,000,000 บาท		
				
นายมะรุดี ปิยา (หรือ มะรุชาติ ปิยา โตะแนบ) รางวัลนำจับ 1,000,000 บาท	นายแวอาลีคอปเตอร์ วาจิ (เจ๊ะอาลี) รางวัลนำจับ 1,000,000 บาท	นายทะ มาษา (ชะมาษา หรือคอสะ มาษา) รางวัลนำจับ 1,000,000 บาท	นายแวฮามะ ดูโปะฮาเซ็ง (มะสุโงะบาตู,แวหะมะ ดูโปะฮาเซ็ง) รางวัลนำจับ 1,000,000 บาท	
				
นายอิสมีรอฮะง คาลัง รางวัลนำจับ 1,000,000 บาท	นายฮามือเฮาะ สะอุ (หรือ ฮัมเฮาะ สะอุ) รางวัลนำจับ 500,000 บาท	นายซาฮูดี มือลี รางวัลนำจับ 500,000 บาท	นายมะสะกรี คอเลาะ รางวัลนำจับ 500,000 บาท	นายสมาน วอฮะ (อุสมาน) รางวัลนำจับ 500,000 บาท
				
นายนอโรดิง บินมือราฮะง รางวัลนำจับ 500,000 บาท	นายมุกดาร์ กูเร็ง (ฮับตุลรามาน อุโซฟ,มุกกือดา บูกะปะเราะห์) รางวัลนำจับ 500,000 บาท	นายมะพารี กาเร็งसानา รางวัลนำจับ 500,000 บาท	นายมาหะมะ สาและ รางวัลนำจับ 500,000 บาท	นายมะรีเพ็ง มาหะ (มะรีเบ็ง) รางวัลนำจับ 500,000 บาท

รูปที่ 3 ภาพโปสเตอร์ รางวัลนำจับ นายแวอาลีคอปเตอร์ วาจิ ของเจ้าหน้าที่

4. นายยะยา การมอ อติตครูสอนศาสนา โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ ตำบลสะเตง อำเภอเมืองจังหวัดยะลา และเคยเป็นแกนนำกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ร่วมกับกับนายสะแบอิง บาซอ แกนนำก่อความไม่สงบคนสำคัญระดับสั่งการในพื้นที่ มีพฤติการณ์ร่วมกันจัดตั้งองค์กรเป็นขบวนการโดยใช้การสอนทางด้านศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติบังคับ ปลูกกระตมแนวร่วมเพื่อแบ่งแยกราชอาณาจักรเป็นรัฐปัตตานี และร่วมกันสร้างสถานการณ์ทำให้เกิดความปั่นป่วนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้(กบฏ)

ยะยา ไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติการ ไม่มีคดีการก่อเหตุร้ายรายวันในพื้นที่ หรือหมาย ป.วิอาญา แต่อย่างใด เพียงแต่ ทำหน้าที่ในการวางแผน หาแนวคิดวิธีการในการก่อเหตุในพื้นที่ หลังจากร่วมวางแผนก่อเหตุแล้ว ยะยาได้หนีไปยังประเทศมาเลเซีย ยาวนานถึง 8 ปี เพื่อหาวิธีต่อสู้ ต่อมา เมื่อทราบว่าตนเองไม่มีหมายจับและเพียงข้อกล่าวหาของทางเจ้าหน้าที่เท่านั้น ต้นปี 2555 ยะยา จึงได้เข้ามาพบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยให้เหตุผลว่า ต้องการที่จะดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติเหมือนอดีตที่ผ่านมา มีความเชื่อมั่นว่ารัฐจะให้ความยุติธรรมแก่ตนเอง และครอบครัว และไม่อยากให้บุตรสาวต้องเสียโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากบุตรสาวคนโต และคนที่สองได้ทุนไปเรียนต่อที่อียิปต์ แต่ตนไม่สามารถลงนามรับรองหนังสือเดินทาง จึงไม่สามารถเดินทางไปเรียนต่อได้

ปัจจุบัน ยะยาประกอบอาชีพทำสวนยางพาราในพื้นที่ จังหวัดนราธิวาส โดยยังอาศัยอยู่กับครอบครัว มีภรรยาและลูก คอยดูแล

5. อัสวัน อาแวกาจิ อดีตแนวร่วมขบวนการ มีหน้าที่ผลิตระเบิดแสวงเครื่องสำหรับการก่อเหตุร้ายในพื้นที่ จ.นราธิวาส อัสวัน เป็นลูกศิษย์คนสำคัญของนายมะนาเซ ยา มือประกอบระเบิด และครูสอนประกอบระเบิดชั้นเซียน อัสวัน เคยเป็นนักศึกษาระดับวิชาชีพด้าน "อิเล็กทรอนิกส์" ในวิทยาลัยมีชื่อแห่งหนึ่งในพื้นที่ และถูกเลือกเป็น "เป้าหมาย" ในการชักชวนเข้าร่วมขบวนการ เนื่องจากมีความรู้ด้านอิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างดี อัสวัน เรียนวิชาประกอบระเบิดมาจากนายมะนาเซ โดยใช้เวลาเรียนรู้เพียง 90 นาทีเท่านั้น เพราะมีพื้นฐานดีเยี่ยมเกี่ยวกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว หลังเรียนจบ "หลักสูตรเร่งด่วน" ก็ถูกส่งประเดิมสนามทันที ด้วยการประกอบวงจรโทรศัพท์เพื่อจุดระเบิด โดยมีพื้นที่รับผิดชอบ คือ จ.นราธิวาส มาตั้งแต่ต้นปี 2547

อัสวัน เคยประกอบระเบิดวันเดียวถึง 6 ลูก และที่ผ่านมือมาแล้ว 100 กว่าลูก ตั้งปี 2547 จนถูกจับกุม โดยได้รับค่าตอบแทนช่วงแรก 1,000 บาทต่อลูก แต่ระยะหลังค่าจ้างลดลงเหลือ 500 บาท บางครั้งก็ไม่ได้รับเลย โดยอัสวัน ถูกจับกุมตัวได้เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2548 โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการสอบสวนขยายผลคดีลอบวางระเบิดเสาไฟฟ้าแรงสูง 8 จุด ในพื้นที่ อ.เมืองนราธิวาส เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2548 ทำให้สามารถจับกุมเขาได้ เนื่องจาก มีดีเอ็นเอ ของเขาติดอยู่

อัสวัน ถูกปล่อยตัวในอีก 2 ปีต่อมาเนื่องจากให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐเป็นอย่างดี และส่งผลให้สามสามารถจับกุม นายมะนาเซ ยา มือประกอบระเบิด ผู้เป็นอาจารย์ได้ ในเวลาต่อมา

การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า(triangulation)

การไม่ปักใจว่าข้อมูลที่ได้จาก กลุ่มแนวร่วมขบวนการ ก่อความไม่สงบ ที่ได้มาตั้งแต่แรกเป็น ข้อมูลที่เชื่อถือได้ และจะใช้วิธีตรวจสอบโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป(methodological triangulation) เช่น การสัมภาษณ์และการสังเกต หรือ หาแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน(data triangulation)ใช้วิธีการโดยเปลี่ยนแหล่งที่เป็นบุคคลเวลาหรือสถานที่ที่ให้ข้อมูล รวมทั้งยังใช้วิธีตรวจสอบโดยใช้ผู้เก็บข้อมูลที่ต่างกัน(investigator triangulation) ซึ่งจะถามในเรื่องเดียวกัน ในวันและเวลาที่ต่างกันไป

โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่พูดคุยและสัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ หลายครั้ง โดยบางครั้งก็จะถามเรื่องที่เคยถามไปแล้ว ในครั้งก่อนๆ ขณะที่หลายครั้ง ผู้วิจัย ยังให้ผู้ร่วมคณะศึกษาวิจัยได้เป็นผู้สอบถาม ในเรื่องและประเด็นเดียวกับที่ผู้วิจัยเคยซักถามมาแล้ว โดยการทิ้งระยะเวลาในลงไปพูดคุย ระยะเวลาหนึ่งเพื่อตรวจสอบว่าผู้ที่ถูกสัมภาษณ์จะตอบคำถามในแนวทางเดิมที่เคยตอบมาแล้วหรือไม่ ซึ่งผลก็เป็นที่น่าพอใจว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ ตอบคำถามในประเด็นหลักๆเหมือนกัน

บทที่ 4

การปฏิบัติการข่าวสารและการแพร่กระจายของข่าวลือ

การปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operation) หมายถึง การปฏิบัติการจิตวิทยา (Psychological Operation) การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) การวิเทศสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน (Media Relations) การลวงทางทหาร (Deception) เริ่มมีการนำมาใช้ในช่วงหลังสิ้นสุดยุคสงครามเย็น ปัจจุบันการปฏิบัติการข่าวสารถูกนำมาใช้ไม่ว่าในด้านธุรกิจ หรือด้านความมั่นคงก็ยังคงถูกหยิบมาใช้อยู่เสมอ และในบางครั้ง ยุทธวิธีเหล่านี้ต้องเรียกว่า "ข่าวลือ" เพราะหาต้นตอของแหล่งที่มาและคนที่ปล่อยไม่ได้

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ข่าวลือกันอย่างแพร่หลาย และนับเป็นยุทธวิธีที่สำคัญของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ก่อความไม่สงบ นำมาใช้กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อหวังที่จะให้เกิดความสับสน ความเข้าใจผิด และทำลายฝ่ายตรงข้าม

การโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ ถือเป็นภารกิจหลักทางการเมืองอย่างหนึ่งในการต่อสู้ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ในระยะแรก การต่อสู้เรียกร้องส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นเพื่อการปลุกระดมมวลชนในพื้นที่โดยใช้การทิ้งแผ่นปลิว และใช้ผู้นำศาสนาที่เป็นเครือข่ายดำเนินการในโรงเรียนปอเนาะหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นหลัก และยังมีการระดมประชาชนเป็นกลุ่มๆ ให้เข้ารับการอบรม

หัวข้อการโฆษณาชวนเชื่อ เพื่อการปลุกระดมของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบถูกนำมาใช้ เช่น เงื่อนไขจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความไม่เป็นธรรม/การเลือกปฏิบัติต่อชาวมุสลิม ประวัติศาสตร์ปัตตานี และการใส่ร้ายป้ายสีเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อสร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้น

ในระยะต่อมาการโฆษณาชวนเชื่อ และการประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ได้พัฒนารูปแบบไปตามการพัฒนาของเทคโนโลยี เริ่มต้นจากการใช้เทปบันทึกเสียง ใช้สื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ข่าวสารการต่อสู้ การเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์และการจัดทำสติ๊กเกอร์

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบและกลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสาร ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนใต้ กรณี ข่าวลือ ช่มชู้ ห้ามทำงานวันศุกร์ โดยให้ผู้ที่เป็น “มุสลิม” หยุดงานในวันศุกร์ เพื่อให้ไปประกอบกิจกรรมทางศาสนา หรือการละหมาด ตามความเชื่อที่ว่า "การละหมาดวันศุกร์" เป็นละหมาดใหญ่ เป็นหน้าที่ของชายชาวมุสลิมทุกคน ต้องไปละหมาดที่มัสยิด ช่วงเวลาประมาณ 12.15-13.15 น. โดยไม่

อนุญาตให้ประกอบอาชีพหรือกระทำการสิ่งใดนอกจากศาสนกิจดังกล่าว แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าช่วงเวลาอื่นๆ ของวันศุกร์ต้องหยุดทำงานหรือหยุดค้าขาย และหากใครไม่ปฏิบัติตาม ก็จะมีบทลงโทษตามมา เช่นในปี 2548 นั้น ในคำขู่ ระบุว่า ผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องถูกตัดหู ทำให้ประชาชนในพื้นที่หวาดกลัวอย่างมาก และได้ปิดร้าน หยุดทำการค้าขาย และหยุดดำเนินกิจการต่างๆ ในวันศุกร์ มาเป็นเวลานาน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างมหาศาล

จากการศึกษายังพบว่า การปฏิบัติการข่าวสาร ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ก่อความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนใต้ มีความสำคัญมากพอกับการใช้ความรุนแรง จับอาวุธขึ้นสู้ หรือไล่ยิง ทหาร ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ของประเทศไทย โดยกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ถือว่า ทุกครั้งที่มีการใช้ความรุนแรง ทั้งที่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือผิดเป้าหมายของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ก็ตาม การโฆษณาชวนเชื่อ และการประชาสัมพันธ์ ก็จะเป็นช่องทางที่ทำให้การใช้ความรุนแรงนั้นถูกความชอบธรรม

สาเหตุที่กลุ่มแนวร่วมขบวนการ ใช้นโยบาย ข่าวลือ ช่มชู้ การห้ามทำงานวันศุกร์

ปี 2548

จากการศึกษา รูปแบบและกลยุทธ์ การปฏิบัติการข่าวสาร ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนใต้ กรณีข่าวลือ ช่มชู้ การห้ามทำงานวันศุกร์ นั้นผู้วิจัยยังพบว่า เมื่อปี 2548 การแพร่ระบาดของข่าวลือ ที่ให้ชาวมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หยุดงานวันศุกร์ เพื่อไปทำการละหมาดที่มัสยิด โดยผู้ที่ฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามนั้น จะต้องถูกทำร้าย โดยเฉพาะข่าวลือที่ว่า มี คนถูกตัดหูเนื่องจากไม่ยอมทำตาม ครั้นนั้นข่าวลือก่อตัวอย่างเงิบๆ ประมาณเดือนกรกฎาคม 2548 และก็แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในตอนนั้น ไม่มีใครตรวจสอบได้ว่า ข่าวนี้ต้นตอ อยู่ที่ใด รู้เพียงแต่ว่ามีการพูดกันอย่างแพร่หลายในร้านน้ำชา เกือบทุกแห่ง และในทุกพื้นที่ ก็จะมีการพูดถึงการถูกตัดหูของคนที่ไม่เชื่อฟังและยอมปฏิบัติตาม ตลอดเวลา ทำให้ในเดือนสิงหาคม 2548 ประสิทธิภาพของข่าวนี้ ได้ส่งผลให้ร้านค้าหยุด ปิดกิจการกันในวันศุกร์ แทบทุกร้าน และขยายวงถึงชาวไทยพุทธ รวมทั้งข้าราชการจากหน่วยงานต่างๆ และแม้แต่รถสองแถวรถประจำทางก็ไม่มีคนขับ ทำให้ทุกคนต้องหยุดทำงานไปโดยปริยาย จนถึงขั้นมีการเรียกร้องให้วันศุกร์เป็นวันหยุดราชการเฉพาะที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้กันอย่างจริงจัง

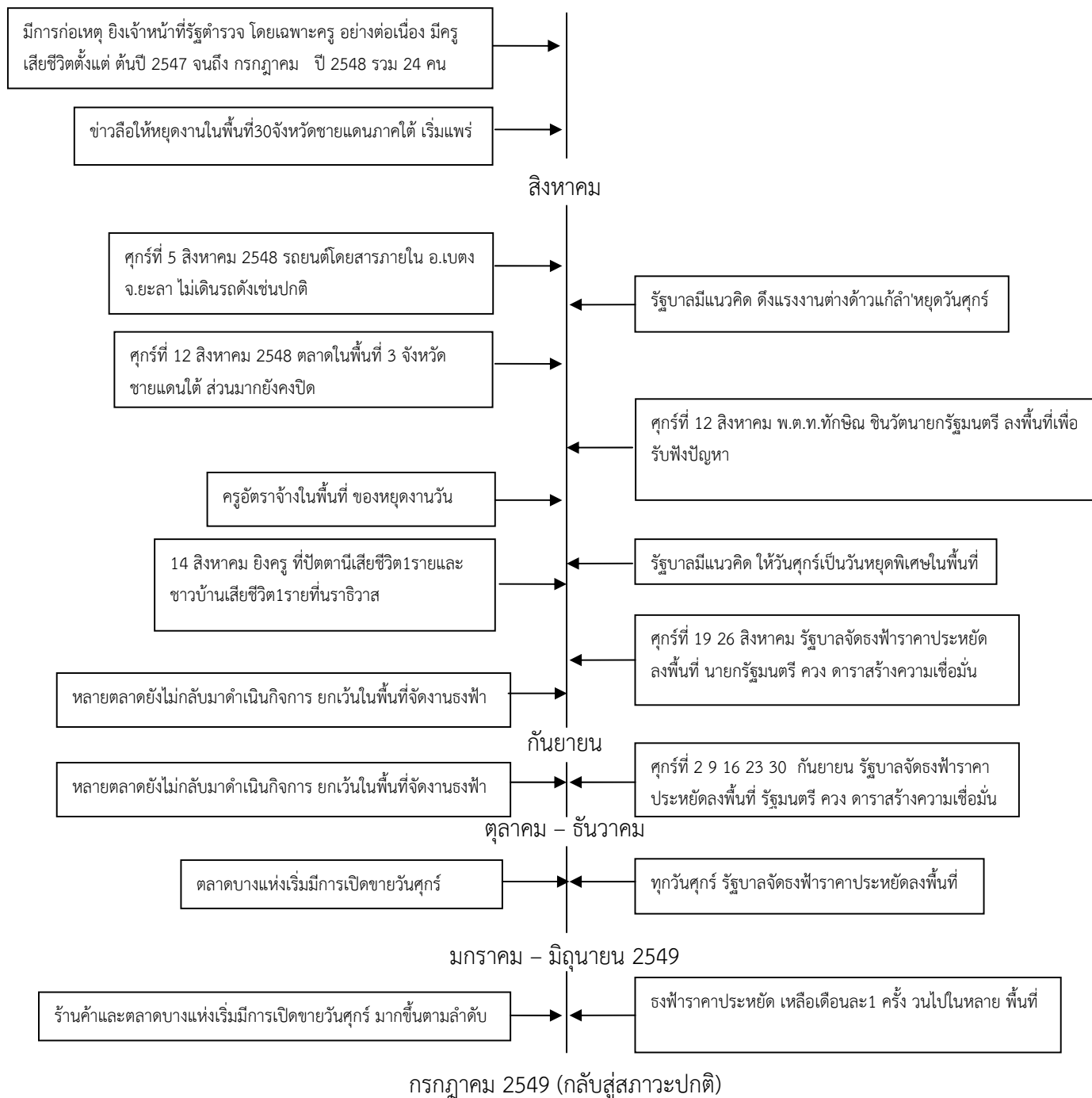
รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (ในขณะนั้น) ต้องแก้เกมด้วยการส่งรัฐมนตรี เวียนกันลงพื้นที่ทุกวันศุกร์ เพื่อสร้างความมั่นใจและเปิดร้าน "ธงฟ้าราคาประหยัด" ของกระทรวงพาณิชย์กระจายไปในทุกอำเภอ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการค้าขายและเศรษฐกิจหมุนเวียน ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2548 ไปจนถึงกลางปี 2549 สถานการณ์ จึงเข้าสู่ภาวะปกติ

กระบวนการแพร่และแก้ปัญหา ข้าวสีกกรณี หยงานวันศุกร์ ปี 2548

กระบวนการแพร่ข้าวสาลี

กระบวนการแก้ปัญหาภาครัฐ

มิถุนายน-กรกฎาคม

ปี 2555

จุดเริ่มต้นของการแพร่ระบาดของข่าวลือที่ให้ชาวมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้หยุดงานวันศุกร์ กลับมาอีกครั้ง เริ่มต้นเดือนสิงหาคม 2555 หลังมีการพบใบปลิวในพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลตะลุบัน อำเภอสาเยบุรี จังหวัดปัตตานี แต่ก็ยังไม่มีการปิดร้านค้าตามคำขูจนเกิดความวุ่นวายแต่อย่างใด และต่อมาได้เกิดระเบิดขึ้นที่ร้านทองกมลพรรณ ตั้งอยู่ในย่านชุมชนในเขตเทศบาลตำบลตะลุบัน ในวันศุกร์ที่ 21 กันยายน 2555 และในวันเดียวกันนั้นขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำลังเข้าตรวจสอบที่เกิดเหตุ ได้เกิดระเบิดจากรถกระบะอีกคันหนึ่งที่คนร้ายจอดเอาไว้บริเวณหน้าบริษัทพิธานพาณิชย์ จำกัด สาขา อำเภอสาเยบุรี ซึ่งเป็นบริษัทจัดจำหน่ายรถยนต์ยี่ห้อโตโยต้า อยู่ห่างจากร้านทองเพียง 30 เมตร แรงระเบิดทำให้รถพังยับเยินและเกิดเพลิงลุกไหม้อาคารบ้านเรือนของประชาชนในละแวกดังกล่าว มีชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ตำรวจ และหน่วยกู้ภัยถูกสะเก็ดระเบิดได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก

จากการตรวจสอบรถยนต์ที่คนร้ายนำมาใช้เป็นคาร์บอมบ์ ในครั้งนั้นปรากฏว่าเป็นรถกระบะหมายเลขทะเบียน บว 8864 สงขลา ที่ปล้นมาจากบ้านร่องมุด หมู่ 8 ตำบลลำไพล อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ในเหตุการณ์กราดยิงผู้หญิงเสียชีวิต 3 รายขณะกำลังรับซื้อน้ำยางพารา (หนึ่งในนั้นเป็นครู) เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2555 ตำรวจสันนิษฐานว่าเป็นการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบที่ต้องการสร้างสถานการณ์ข่มขู่ประชาชน หลังจากทิ้งใบปลิวขูให้หยุดงานและหยุดค้าขายในวันศุกร์เมื่อก่อนหน้า

ทั้งนี้ บริเวณที่เกิดเหตุเป็นย่านชุมชนชาวไทยพุทธ มีทั้งบ้านเรือนประชาชน ร้านทอง ร้านขายของชำ และร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ ชาวบ้านรายหนึ่งให้ข้อมูลว่า ก่อนหน้านั้นมีข่าวลือข่มขู่ให้หยุดทำงานและหยุดค้าขายในวันศุกร์ เพราะเป็นวันประกอบศาสนกิจที่ต้องมีละหมาดใหญ่ประจำสัปดาห์ (ละหมาดวันศุกร์) เหมือนกับที่เคยมีการข่มขู่เมื่อปี 2548 แต่ชุมชนย่านนี้ไม่ค่อยมีใครให้ความสนใจ เพราะไม่ได้เป็นชุมชนมุสลิม จึงเปิดค้าขายกันตามปกติ กระทั่งเกิดเหตุรุนแรงขึ้น จึงคาดว่าเหตุการณ์ครั้งนี้จะเกี่ยวกับคำข่มขู่ดังกล่าว (กรุงเทพธุรกิจ 22 กันยายน 2555)

จากเหตุการณ์นี้ก็มีการโยกไปที่คำขูให้หยุดงานวันศุกร์ ส่งผลให้ ในวันศุกร์ที่ 28 กันยายน 2555 บรรยากาศในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปด้วยความเงียบเหงา เนื่องจากประชาชนมีการนัดหยุดงานโดยเฉพาะ พ่อค้าแม่ค้าที่ขายตามตลาด ร้านค้ารายย่อยไม่ทำการค้าขาย เนื่องจากหวาดกลัวและไม่มั่นใจในความปลอดภัย หลังจากที่มีกระแสข่าวให้ประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ห้ามค้าขายในวันศุกร์ มิเช่นนั้นจะมีการตัดหู ยิงทิ้ง

ต่อมาในวันที่ 4 ตุลาคม 2555 นายอาศิส พิทักษ์คุมพล จุฬาราชมนตรี ส่งหนังสือตอบ พันตำรวจเอกทวี สอดส่อง เลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในขณะนั้น ชี้แจงกรณีการทำงานในวันศุกร์ของมุสลิม เพื่อให้เกิดความกระจ่างและความเข้าใจที่ถูกต้องต่อมุสลิมและประชาชนทั่วไป โดยใจความสรุปว่า

การทำงานในวันศุกร์ไม่ได้ขัดแย้งกับหลักศาสนาอิสลาม เพราะการทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยยังชีพเป็นสิ่งที่อิสลามให้ความสำคัญเป็นอย่างสูง เนื่องจากการดำรงชีพโดยมุ่งสู่เป้าหมายที่องค์อัลลอฮ์พระผู้เป็นเจ้าทรงกำหนดนั้น เพื่อให้สามารถดำรงชีพได้โดยไม่เป็นภาระต่อผู้อื่น และสามารถทำหน้าที่เพื่ออัลลอฮ์ได้โดยไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของผู้ใด ผู้ทำงานด้วยน้ำพักน้ำแรง เพื่อเลี้ยงชีพด้วยอาชีพสุจริตจึงเป็นผู้ประเสริฐ

"เมื่อคนเราต้องบริโภคทุกวัน อิสลามจึงไม่ห้ามที่จะทำงานทุกวัน แม้วันนั้นจะเป็นวันศุกร์ ซึ่งถือเป็นวันสำคัญประจำสัปดาห์ก็ตาม สิ่งที่อิสลามบัญญัติคือบุคคลต้องไม่ให้ความสำคัญแก่การทำงานหารายได้ มากกว่าการประกอบพิธี ละหมาดนุมาซ (ละหมาดวันศุกร์) ถวายเป็นอภิวาทะห์ต่ออัลลอฮ์พระผู้เป็นเจ้า" นายอาคิสระบุและว่า ฉะนั้นแม้จะเป็นวันศุกร์ แต่อัลลอฮ์ก็ยังส่งเสริมให้ทำงาน เพื่อแสวงหาคุณูปการที่พระองค์ทรงสร้างไว้ให้ สิ่งที่คุณทำงานทุกคนต้องรำลึกอยู่เสมอคือ เมื่อได้ยินเสียงอะซานเรียกร้องสู่การละหมาด งานทุกอย่างต้องยุติลง และบุคคลต้องเตรียมตัวไปละหมาดอย่างรีบเร่ง ครั้นเมื่อละหมาดเสร็จสิ้นแล้วก็รีบไปทำงานต่อ

"ดังนั้นการข่มขู่ให้สุจริตชนหยุดทำงานในวันศุกร์ นับเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น เป็นการแอบอ้างศาสนาอิสลามเพื่อผลประโยชน์ของตนอย่างมิชอบ และเป็นการกระทำที่อยู่นอกกรอบแนวทางของอัลลอฮ์อย่างสิ้นเชิง"

โดยในครั้งนี้ ศอ.บต. ได้นำเนื้อความในหนังสือของจุฬาราชมนตรี จัดทำเป็นเอกสารพิมพ์ 3 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และภาษามลายู ก่อนแจกจ่ายประชาชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเร่งด่วน

ขณะที่การแก้ปัญหาจากรัฐบาลก็ยังคงนำโครงการธงฟ้าราคาประหยัดลงพื้นที่ในวันศุกร์ 5 ตุลาคมทันที รวมทั้ง ยังมีการแจกของรางวัลมากมายให้กับร้านค้าและประชาชน ที่เปิดร้านขายของในวันศุกร์ เช่น เทศบาลนครยะลาจัดกลยุทธ์แจกทองร้านค้าและลูกค้าที่เปิดร้านค้าและมาทำงานในวันศุกร์

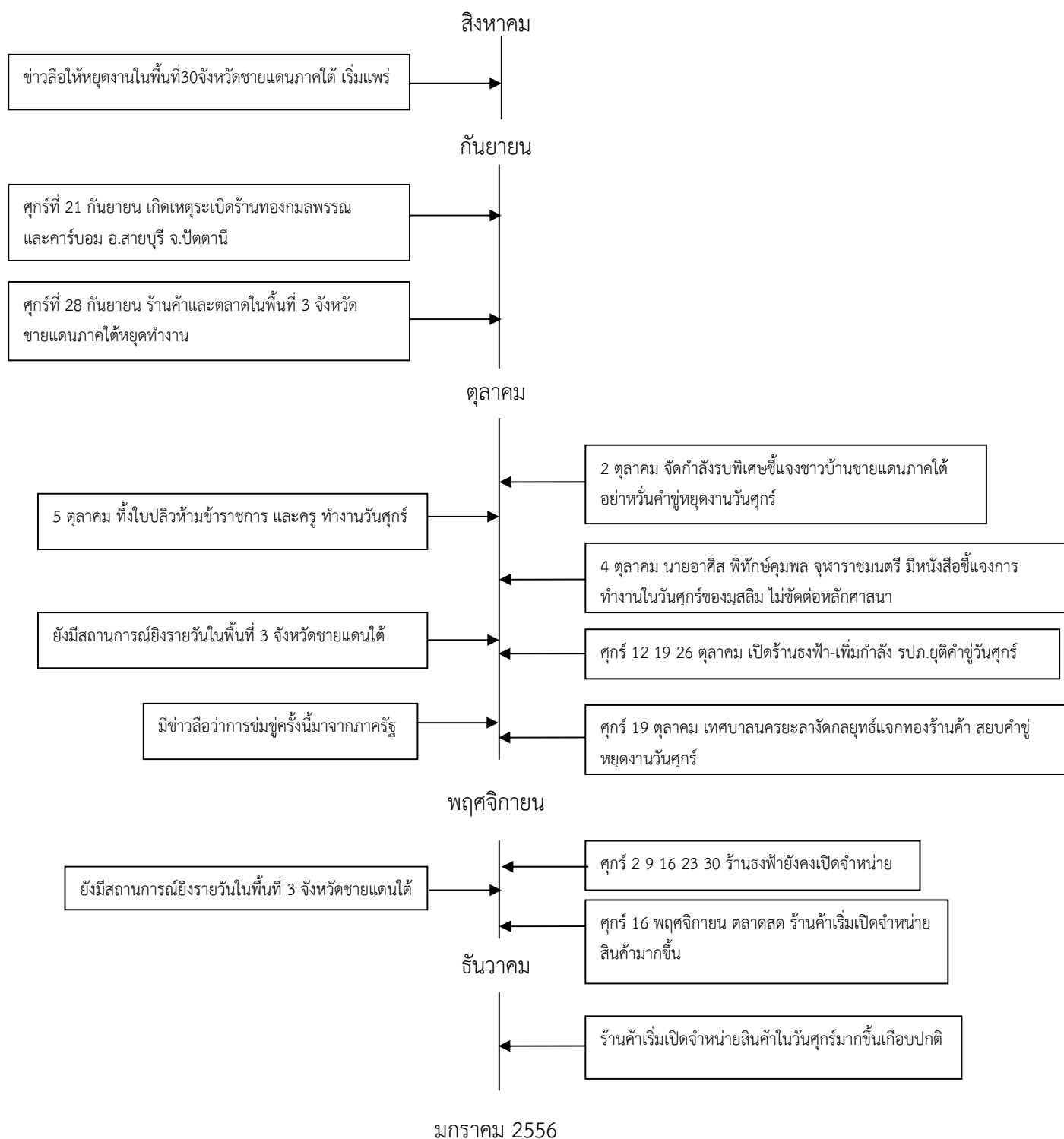
รวมทั้งตลอดเดือนตุลาคม 2555 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 หรือ กอ.รมน.ภาค 4 ได้จัดกำลังกองร้อยปฏิบัติการจิตวิทยา ของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ เพื่อเข้าไปชี้แจงกับประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ให้หวาดกลัวคำขู่ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบให้หยุดงานวันศุกร์ โดยเจ้าหน้าที่จะจัดกำลังดูแลความปลอดภัยอย่างเต็มที่

โดยสถานการณ์การหยุดงานวันศุกร์ในครั้งนี้ เกิดขึ้นไม่นานนัก โดยในเดือน พฤศจิกายน 2555 หลายพื้นที่สถานการณ์การค้าขายในวันศุกร์ก็เข้าสู่สภาวะปกติ

กระบวนการแพร่และแก้ปัญหา ขวาลือกรณี หยงานวันศุกร์ ปี 2555

กระบวนการแพร่ข่าวลือ

กระบวนการแก้ปัญหาภาครัฐ

ทั้งนี้จากการศึกษาการปฏิบัติการข่าวสาร ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ กรณี ข่าวลือ ช่มชู่ ห้ามทำงานวันศุกร์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าเหตุผลสำคัญที่กลุ่มขบวนการได้ใช้เรื่องการหยุดงานวันศุกร์ มาเป็นประเด็นในการต่อสู้ด้านข้อมูลข่าวสาร และ ด้านจิตวิทยา ในครั้งแรกเมื่อปี 2548 และในครั้งที่สองเมื่อปี 2555 เนื่องจากกลุ่มแนวร่วมขบวนการต้องการเดินนโยบาย ดังนี้

1. สร้างความแตกต่างในพื้นที่

เนื่องจาก ความแตกต่างด้านชาติพันธุ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ และภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชนซึ่งส่วนใหญ่เป็น มลายูมุสลิม ที่มีความหวาดระแวง และไม่ไว้วางใจรัฐในสัดส่วนที่สูงอยู่แล้ว ดังนั้นหากจะทำสงครามด้านเชื้อชาติ และศาสนา กลุ่มขบวนการ จึงจะต้องแยกระหว่างชาวไทยพุทธ และชาวมลายูมุสลิม ออกจากกันให้ชัด เพื่อแสดงความเป็นชาตินิยม แล้วจึงจะค่อยๆดำเนินการ แยกพื้นที่ออกมาปกครอง เองได้ เนื่องจากจากมี การแบ่งแยกทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมออกมาแล้วอย่างชัดเจน

“มันต้องการสร้างความแตกแยก สร้างความแตกแยกหนึ่ง และก็ต้องการสร้างความต่าง คือ เงื่อนไขในการทำสงครามเชื้อชาติ ตามสงครามปัตตานีเนี่ย มลายูเนี่ย ต้องแยกระหว่างไทยพุทธกับมลายูให้ชัดขึ้น คือ ง่ายๆสรุปก็คือ ต้องแยกคนก่อน แยกดินแดนเป็นของหวาน แยกคนคืออาหาร คือผัดกระเพราใช่ดาวคือแยกคน แยกดินแดนคือคาปูชิโน เพราะฉะนั้นจะแยกดินแดนจะกินคาปูชิโนไม่อร่อยถ้าไม่กินข้าวก่อน เพราะฉะนั้นถ้าแยกคนไม่ได้มันแยกดินแดนไม่ได้ มันต้องแยกคนก่อน”

(มุกตาร์ ซีกะจิ ตาปีละ 18 กุมภาพันธ์ 2557)

การใช้เรื่องการหยุดงานวันศุกร์ มาเป็นประเด็นในการต่อสู้ด้านข้อมูลข่าวสาร ในปี 2548 เป็นการปฏิบัติการด้านจิตวิทยาอย่างหนึ่ง เนื่องจากใช้เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา มาเป็นตัวแบ่งแยก เพื่อให้ฝ่ายรัฐบาลไทยเห็นภาพชัดเจน ว่า เมื่อถึงวันศุกร์แล้ว ชาวมลายูหรือชาวไทยเชื้อมุสลิม จะหยุดทำงาน โดยคนที่เปิดร้าน กิจการในวันศุกร์นั้น เป็นชาวไทยพุทธ เท่านั้น ทั้งนี้หากปฏิบัติการนี้สำเร็จ ทุกวันศุกร์ ประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็จะถูกแยก ออกจากกันชัดเจน ซึ่งก็จะส่งผลให้รัฐสูญเสียมวลชนมากขึ้น การสร้างความเข้าใจของเจ้าหน้าที่รัฐทำได้ลำบากยิ่งขึ้น การเข้าถึงพื้นที่ต่างๆก็ทำได้ยากยิ่งขึ้น

รวมทั้งปี 2548 นั้น สถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ เพิ่งเกิดได้ไม่นาน นับจากการปล้นปืนจากกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ที่บ้านปิเหล็งใต้ ตำบลมะรือโบออก อำเภोजะเอยร์ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ จึงยังมีประสิทธิภาพในการทำงาน

สูง และมีการดำเนินยุทธวิธีใหม่ๆ ที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่ทันที่จะเตรียมตัวรับมือ ทำให้ประสิทธิภาพของข่าวลือในปีนี้มีพลัง และส่งผลกระทบได้ในวงกว้าง โดยรัฐต้องใช้เวลาหลายเดือนในการที่จะทำให้สถานการณ์ การปิดร้านวันศุกร์ กลับสู่สภาวะปกติ

2. การตรวจสอบการทำงานของสมาชิกกลุ่มแนวร่วมขบวนการ

ผู้วิจัยพบว่า การกระจายข่าวลือหยุดงานวันศุกร์ ในครั้งที่ 2 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2555 นั้น ส่วนหนึ่งเป็นการตรวจสอบสายข่าวและกำลังของกลุ่มขบวนการว่า ลงลึกและแพร่กระจายมากขนาดไหน โดยการวัดจากการแพร่ของข่าวลือ ซึ่งในช่วงแรกในเดือน สิงหาคม 2555 ยังไม่มีการแพร่กระจายมากเท่าใดนัก ในทุกพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จนมาถึง วันศุกร์ที่ 7 และ 14 กันยายนปีเดียวกันนั้น ยังไม่มีการปิดร้านตามที่มีการชุมนุมแต่อย่างใด ซึ่งในกลุ่มขบวนการเองก็ถือว่า ระบบงานข่าว และกองกำลังที่อยู่ในพื้นที่ยังทำงานไม่มีประสิทธิภาพ แต่หลังจากนั้น เมื่อสื่อมวลชนและสื่อของรัฐเข้ามาติดตามสถานการณ์และช่วยทำข่าวระเบิดขึ้นที่ร้านทองกมลพรรณที่ตั้งอยู่ในย่านชุมชนในเขตเทศบาลตำบลตะลัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และมีการทำคาร์บอมบ์ เพื่อหวังสังหารเจ้าหน้าที่ ในวันที่ 22 กันยายน 2555 ซึ่งในพื้นที่ที่มีการโยกสถานการณ์นี้ กับการไม่เชื่อคำขู่หยุดงานวันศุกร์ไว้ด้วยกัน ทั้งที่สาเหตุที่เหตุการณ์นี้เป็นข่าวดังไปทั่วก็เนื่องจากกลุ่มแนวร่วมก่อความไม่สงบนั้น ใช้ยุทธวิธีการใช้ระเบิดคาร์บอมบ์เพื่อสังหารเจ้าหน้าที่ ที่เข้ามาปฏิบัติการณ์ ตรวจพิสูจน์หลักฐานจากเหตุระเบิดร้านทองก่อนหน้านี้ไม่นาน โดยในครั้งนี้มีชาวบ้าน และอาสาสมัครเสียชีวิต 6 ราย และมีผู้บาดเจ็บ มากกว่า 50 คน ซึ่งเป็นจำนวนมาก จนเป็นข่าวดังไปทั่ว

จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ “สื่อมวลชน” จึงกลายเป็นเครื่องมือในการกระพือ คำขู่ให้หยุดวันศุกร์ของกลุ่มแนวร่วมไปโดยปริยาย ทำให้ในวันศุกร์สุดท้ายของเดือนกันยายน รวมทั้งทุกวันศุกร์ของเดือนตุลาคม 2555 มีการปิดร้านค้า บริษัทบางแห่งมีการหยุดทำงาน กันอย่างแพร่หลาย ทั้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ทั้งนี้ในปี 2555 นั้น รัฐบาลก็ยังคงใช้กิจกรรม "ธงฟ้าราคาประหยัด" ของกระทรวงพาณิชย์กระจาย ลงไปในพื้นที่ ส่งผลให้ผู้ประกอบการร้านค้าต่างๆที่อยู่ในพื้นที่ ขายของไม่ได้ซึ่งนอกจากจะปิดร้านแล้ว ร้านธงฟ้าราคาประหยัด ยังจำหน่ายของที่มีราคาถูกลง และคนในพื้นที่ก็หันไปซื้อมากขึ้น จึงทำให้ร้านค้าหันมาเปิดขายของในวันศุกร์อีกครั้ง เพื่อให้รัฐ ยกเลิกการนำร้านธงฟ้า เข้ามาขายในพื้นที่ ในวันศุกร์ รวมทั้งในพื้นที่ ก็มีข่าวลือที่เกิดขึ้นว่าการชุมนุมให้หยุดงานในวันศุกร์ครั้งนี้ เป็นฝีมือเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อป้ายความผิดให้กับกลุ่มแนวร่วมขบวนการประชาชนพื้นที่ซึ่งเกิดความสับสน

ประชาชนในพื้นที่และกลุ่มแนวร่วมก่อความไม่สงบ ซึ่งเคยได้รับบทเรียนในปี 2548 จากการเล่นของ รัฐ ด้วยร้านธงฟ้าราคาประหยัดมาแล้ว ในปี 2555 ทันทีที่การชุมนุมครั้งนี้เกิดขึ้น เจ้าหน้าที่รัฐได้ลงพื้นที่เพื่อทำ

ความเข้าใจกับคนในพื้นที่ทันทีอย่างต่อเนื่องเพื่อเรียกความมั่นใจของประชาชนกลับมา ขณะที่เจ้าหน้าที่จากส่วนกลาง ก็ได้นำข้อเท็จจริงของการหยุดงานวันศุกร์ จาก นายอาซิส พิทักษ์คุมพล จุฬาราชมนตรี มีหนังสือชี้แจงการทำงานในวันศุกร์ของมุสลิม ไม่ขัดต่อหลักศาสนา การหยุดงานวันศุกร์อย่างจริงจัง จึงเกิดขึ้นเพียงระยะสั้นๆ ไม่รุนแรงเหมือนปี 2548 ทำให้การใช้ข่าวในการให้มาลายูมุสลิมหยุดงานในวันศุกร์ ในปี 2555 นั้น จึงไม่ได้ให้น้ำหนักไปกับการแบ่งแยกคน

โดยกลุ่มมุกตาร์ สีขากิ อดีตสมาชิกกลุ่มแนวร่วมขบวนการ คนหนึ่ง ได้ชี้ชัดว่าในข่าวสื่อการข่มขู่ให้หยุดงานวันศุกร์ ในครั้งนี้นั้นเป็นการตรวจสอบการทำงานของสมาชิกกลุ่มแนวร่วมขบวนการมากกว่า เนื่องจากตอนนั้นมีสมาชิกจบการฝึกมาใหม่จำนวนมาก สมาชิกเก่าบางคนได้เลื่อนตำแหน่ง จึงต้องมีการเช็คค่า ประสิทธิภาพการทำงานของคนเหล่านี้ลงลึกแค่ไหน แต่ปรากฏว่า กว่าจะได้ผลต้องเอาเรื่องไปโยกกับคาร์บอม ซึ่งไม่เกี่ยวกับการข่มขู่ให้หยุดงานวันศุกร์ แต่มันเป็นการก่อความไม่สงบของสมาชิกใหม่ๆ ที่มีฝีมือมากกว่า

“หลักคิดของวันศุกร์เนี่ย มันเรื่อง หนึ่ง การปฏิบัติการจิตวิทยาของฝ่ายรัฐ อันที่หนึ่ง สองก็คือ ดู ดู เช็คสภาพของฝ่ายPropaganda มันต้องมีตัวชี้วัดในการบอกว่า เราฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่าย Propaganda ของเราเนี่ยมันถึงไหน มันก็มีหลักวิชาเหมือนกัน เพียงแต่หลักวิชาที่ไม่ได้ถูกอธิบายในวิชาการ แต่มันต้องเช็ค ผมอยู่ฝ่าย Propaganda ผมต้องเช็ค ต้องเช็คตลอดเวลา ต้องเช็คข่าวของผมไปถึงที่ไหนบ้าง มันต้องเช็คตลอด ว่าคุณภาพของทีมงานเราถึงไหน ถ้าเราบอกว่าตรงนี้เรารู้ ยังไม่มี เพราะฉะนั้นฝ่ายที่ผลิต ฝ่าย Propaganda ฝ่าย Propaganda ต้องจัดตั้งคนไปเรื่อยๆ จัดตั้งคนเพื่อโฆษณา โฆษณาไปเรื่อยๆ ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งสามารถคลุมทั้งหมดในพื้นที่สองถึงสามร้อยหมู่บ้านเนี่ย ปีนั่นบอกได้เลยว่ามันเช็คคน คนใหม่จบมาก็มีคนเก่าขึ้นเป็นใหญ่ก็มีมันก็ใช้ข่าวสื่อนี้แหละเช็ค ข่าวให้หยุดวันศุกร์ ยังมันไปได้ ตรงไหนหยุด แสดงว่าคนเราถึงทำงานใช้ได้ ตรงไหนยังไม่หยุด แสดงว่าเรามีปัญหาแล้ว ”

(มุกตาร์ สีขากิ สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2557)

อย่างไรก็ตาม ดุลละหะเล็ง ยามาซากา หรือ อีหม่ามฮาเล็ง จะกะวะ ได้ให้ความเห็นกับผู้วิจัยว่า การจะนำเรื่อง การหยุดงานวันศุกร์ มาใช้เป็นนโยบายหลักในการปล่อยข่าวสื่อ พื้นที่นั้นคงจะยังไม่มีการทำอีกในระยะเวลาอันใกล้นี้ เนื่องจากฝ่ายรัฐ มีทางแก้ที่ค่อนข้างได้ผลและนโยบายนี้ก็ยังส่งผลกระทบต่อ มาลายูมุสลิมในพื้นที่ค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นเรื่องปากท้อง แต่ก็ยังยืนยันว่าการให้หยุดในวันศุกร์ของพี่น้องชาวมุสลิมในพื้นที่นั้น ยังเป็นเรื่องหลักในการปฏิบัติการด้านข่าวสาร เพื่อหวังผลทางจิตวิทยาแน่นอน

“ถามว่าทำไมเดี๋ยวนี้อะไรไม่ทำให้หยุดวันศุกร์ต่อ ไขมัน ชูทีนิงแล้วก็ทำทีนิง พอทำวันศุกร์แล้วเนี่ยพอถึงบูบฝ่ายรัฐแก้ปัญหาด้วยการเปิดตลาดนัดขายของ คนมันก็มา พอถึงจุดหนึ่งมันแพ้เกม ใช้เดินเกมนี้ไม่ได้อย่างที่เคยทำ มันจะได้คะแนนกว่าฝ่ายรัฐอีก เพราะรัฐมาขายสินค้าราคาถูกในวันศุกร์ ดูแล้วยุ่งไปอีก คือ คือเวลาชนะแล้วมัน เวลา

เล่นเกมเนี่ยมันเหมือนการว่าพอเราเดินท้ายเนี่ยใหม่ๆเราก็สามารถจะรุกได้ แต่พอเค้าจับทางได้เราก็ต้องเลิกเกมนี้ไปเล่นต่อกี่แพ็ค”

(ตุลละหะเล็ง ยามาสกา สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2557)

ขั้นตอนการผลิตและการเผยแพร่ข่าวลือ

การของการเผยแพร่ข่าวลือ และการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ จากกลุ่มแนวร่วม ขบวนการก่อความไม่สงบ ก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีรูปแบบสื่อสารที่เป็นขั้นตอน กลายลำดับขั้นที่ชัดเจน และมีหลายช่องทาง หลายรูปแบบ

ข่าว ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ให้ความหมายว่า คำบอกเล่าเรื่องราวซึ่งโดยปรกติมักเป็นเรื่องเกิดใหม่หรือเป็นที่สนใจ ส่วนการจะเป็นข่าวได้นั้น จะต้องมิใช่ผู้หยิบเอาเหตุการณ์นั้นมาเล่าต่อ จึงจะกลายเป็นข่าวได้

ส่วนข่าวลือ โดยธรรมชาติมักออกมาในเวลาที่สถานการณ์คลุมเครือ เป็นตัวแทนของข่าว หรือเป็นข่าวที่ไม่ได้รับการถ่ายทอดออกไปตามสื่อมวลชน อาจเกิดขึ้นจากการที่คนเรารับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อที่เป็นทางการอย่างไม่เพียงพอ และมีความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพิ่ม ในภาวะที่ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนหรือมีความตึงเครียด เมื่อต้องการข่าวสารเพิ่ม แต่เนื้อหาข่าวที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ก็จะมีรู้สึกไม่ปลอดภัย ดังนั้นจึงเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แล้วปะติดปะต่อเนื้อหาข่าวที่มีอยู่ด้วยความคิดของตัวเอง

“ข่าวลือ” จะก่อตัวขึ้นมาอย่างซ้ำๆ ตามด้วยการออกความคิดเห็น ซึ่งเนื้อหาหมักสอดคล้องกับการคาดคิดของคนเราทั่วไป และมีความเป็นไปได้มากที่คนเราจะหาทางตีความหมายเรื่องราวที่คลุมเครืออยู่โดยการคาดเดาว่าน่าจะเป็นไปในทำนองนั้น หรือพยายามหาเรื่องใกล้เคียงมาสนับสนุน นอกจากนั้นข่าวจะได้รับการยอมรับมาน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับความสมเหตุสมผลอีกด้วย และข่าวลือเป็นทางออกวิธีหนึ่งในการแสดงความรู้สึก มีข่าวลือหลายเรื่องที่เราไม่ทราบถึงแหล่งที่มา ไม่มีใครยื่นมือรับผิดชอบในสิ่งที่เขาพูด แต่จะบอกเพียงว่าเป็นสิ่งที่เขาได้ยินได้ฟังมาเท่านั้น

1 สิ่งที่สำคัญในการที่จะทำให้ข่าวลือเกิดขึ้น

1.1 ผู้ส่งสาร จากการศึกษาพบว่า สมาชิกทุกคนในกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ต้องสามารถปล่อยข่าวลือและกระจายข่าวได้ ตามเอกสารที่ยึดได้จาก นายมะแซ อุเซ็ง เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2546 พบว่า กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ มีการแบ่งโครงสร้างการทำงานที่ค่อนข้างชัดเจน มีสภาองค์กรนำ หรือ DPP ซึ่งเป็นสภาสูงสุด โดยภายใต้สภานี้ ก็จะประกอบไปด้วย 5 สภา ได้แก่ สภาการเมือง สภาเศรษฐกิจ และการคลัง สภาองค์กำลัง สภาการศึกษา และ สภาปฏิบัติความคิดและจิตวิญญาณ ซึ่งการโฆษณาชวนเชื่อ การปฏิบัติการข่าวสารและการแพร่กระจายของข่าวลือนั้นอยู่ภายใต้การดูแลของสภาปฏิบัติความคิดจิตวิญญาณ โดยมีฝ่ายโฆษณาชวนเชื่อเป็นผู้ดำเนินการ และมีทีมงานแทรกซึมอยู่ในทุกหมู่บ้าน ตามเขตการปกครองของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ

เมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2551 เจ้าหน้าที่ทหารได้บุกเข้าตรวจสอบบ้านพักของ นายเต็ง อาแวจิ แกนนำคนสำคัญที่ บ้านปาเร๊ะรุโปะ หมู่ 9 ตำบลมะรือโอบอก อำเภोजะเอยร์ จังหวัดนราธิวาส ครูสอนศาสนา อิสลาม โรงเรียนอัลอิสลามียะ บ้านปาเร๊ะรุโปะ ต.มะรือโอบ เนื่องจากนายเต็งตกเป็นผู้ต้องสงสัยร่วมกันปล้นอาวุธ ปืนทหาร กองพันพัฒนาที่ 4 อำเภोजะเอยร์ เมื่อคืนวันที่ 4 มกราคม 2547 และต้องสงสัยเป็นแนวร่วมขจก.บีอาร์เอ็น อีกทั้งยังต้องสงสัยเป็นเพื่อนสนิทกับนายมะแซ อุเซ็ง หัวหน้าฝ่ายวางแผน เบอร์ชาตุ

จากการตรวจสอบสามารถยึดเอกสารได้จำนวนหนึ่ง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการบริหารงานองค์กร โดยแบ่งเป็นฝ่าย และระบุถึงหน้าที่ของฝ่ายประชาสัมพันธ์ติดต่อประสานงาน (Bidang Penerangan Perhubungan) ดังนี้

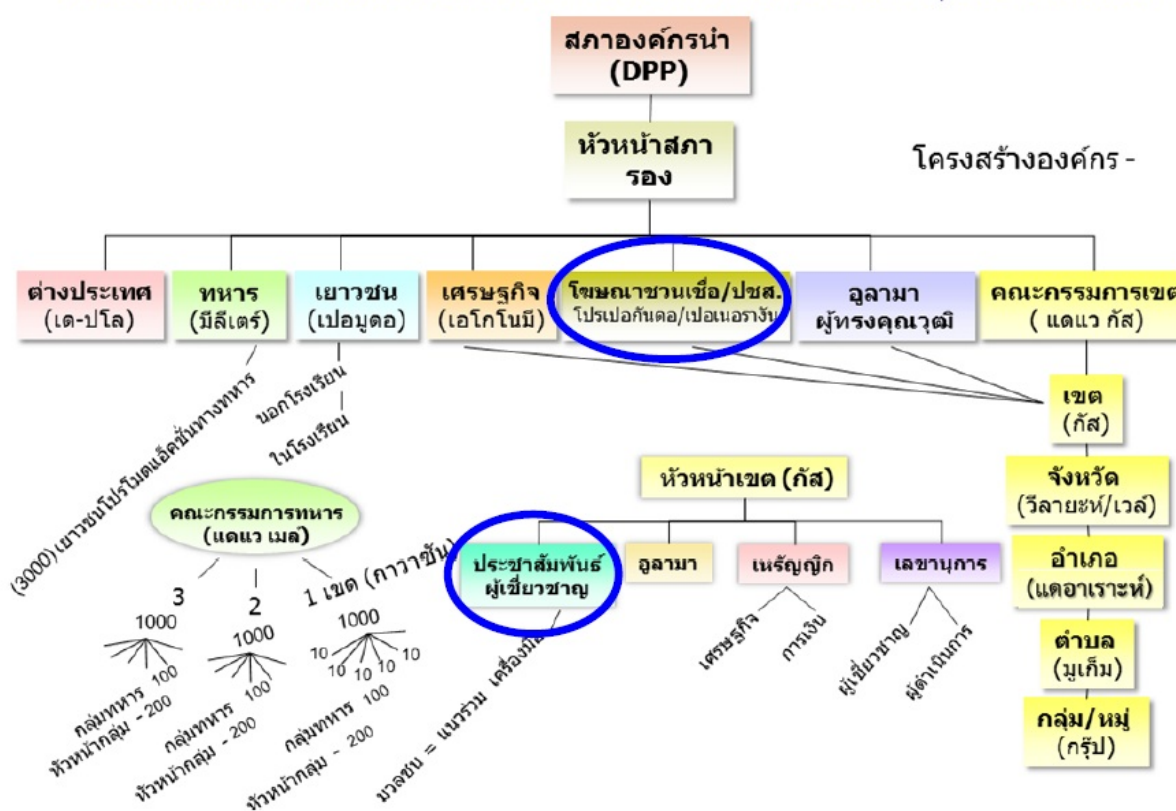
1. สร้างความเข้าใจในหมู่สมาชิก
2. กระชับความสัมพันธ์จากบนลงมาล่าง และในทางกลับกัน โดยใช้เทคนิคและทักษะ
3. ทำสงครามจิตวิทยากับฝ่ายตรงข้ามและศัตรู หน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ระดับอาเยะ-ติดต่อประสานงานกับสมาชิก/ชาวบ้าน เผยแพร่ชี้แจงข่าวสารให้กับมวลชน ตรวจสอบ/ตอบโต้ข่าวของ เจ้าหน้าที่และตรวจสอบพฤติกรรมของประชาชน

นอกจากนี้ยังมีเอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์หน้าที่ของสภาปฏิบัติความคิดและจิตวิญญาณ ตามธรรมนูญของกลุ่ม BRN พ.ศ. 2518 ดังนี้

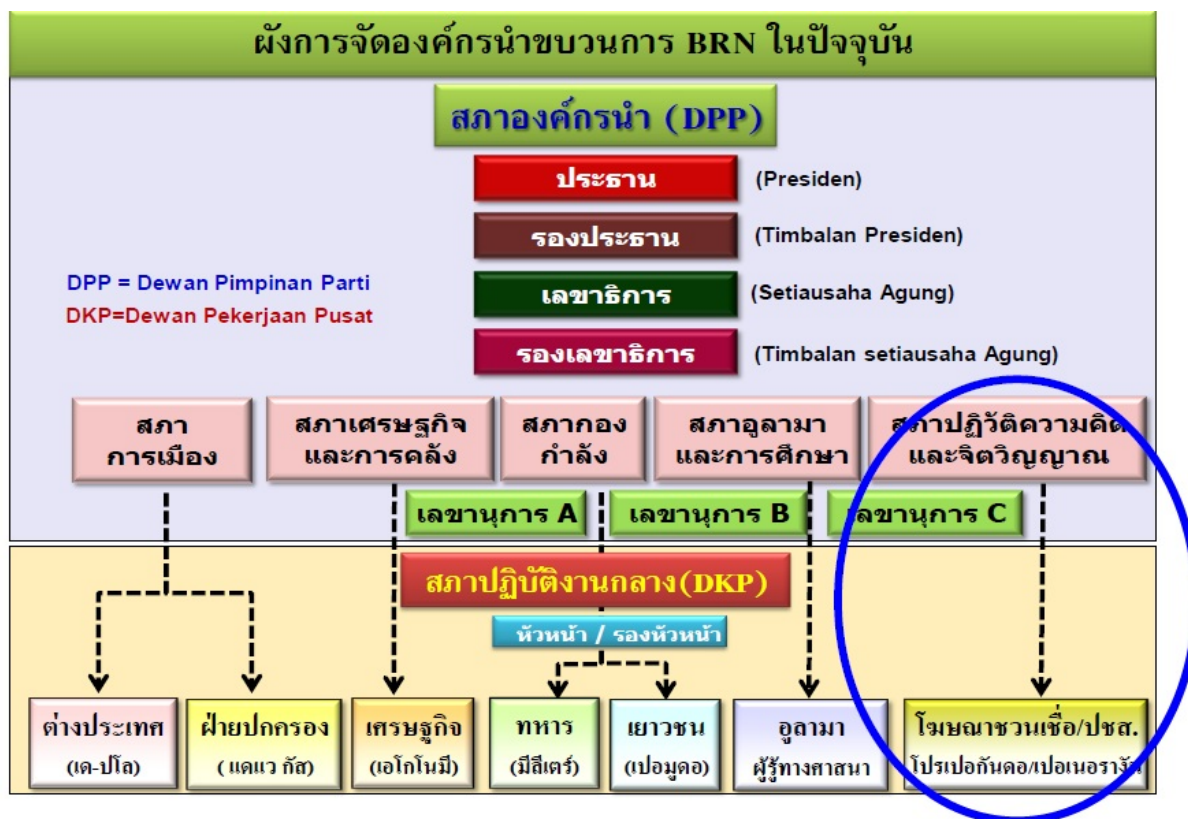
1. สร้างจิตสำนึกในความศรัทธาทางศาสนา ในความเป็นเชื้อชาติและมาตุภูมิ
2. ควบคุมสภาวะทางสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่เอื้อต่อการปฏิวัติ

3. ปลุกฝังความรู้เรื่องการปฏิบัติไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม
4. พยายามปลุกฝังอุดมการณ์และให้ความรู้เกี่ยวกับพรรค(ขบวนการ BRN) ไปสู่สังคม
5. แนะนำ ดูแล ให้ความรู้ กำหนดทิศทาง เตรียมพร้อม และก่อการในช่วงชิงทุกอย่างของฝ่ายตรงข้ามให้กลายเป็นประโยชน์ต่อองค์กรของพรรค (ขบวนการ BRN)

คำแปลโครงสร้างการจัดสภามุขมนตรีนำ DPP ยึดได้จากที่ทำงานนายมะแซ อุเซ็ง เมื่อ 1 พ.ค.46

รูปที่ 4 เอกสารที่ทหารยึดได้ จากบ้านของ นายมะแซ อุเซ็ง

รูปที่ 5 ผังการจัดองค์กร BRN ในปัจจุบัน

1.1.1 สำหรับผู้ส่งสารนั้น คนที่ทำหน้าที่เป็นผู้ที่อยู่ในระดับสูงในสภาปฏิวัติความคิดและจิตวิญญาณ ฝ่ายโฆษณาและประชาสัมพันธ์เท่านั้น โดยจะเป็นผู้กำหนดนโยบายว่า จะเล่าข่าวหรือกำหนดทิศทางข่าวสารและโฆษณาในประเด็นใดในแต่ช่วงการทำงาน โดยผู้ที่เข้าไปเป็นผู้ในระดับสูง ด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์นั้น จะมีคุณสมบัติอย่างดังนี้

1.1.1.1 ผ่านปฏิบัติการมาแล้วในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการชุมนุม วางระเบิด เผา ยางรถยนต์ หรือแม้แต่การทำมวลชนในพื้นที่ จึงจะมองเห็นภาพทั้งหมดได้ในเวลาที่สร้างเล่าเรื่อง แม้ไม่ใช่เรื่องจริง ก็จะสามารถเล่าให้สมจริง สร้างความเชื่อถือต่อผู้ที่รับฟัง เพราะตนเองเคยเห็นภาพเหล่านั้นมาแล้ว

1.1.1.2 รู้ระบบความคิดของคนไทย สามารถสื่อสารภาษาไทย ได้เป็นอย่างดี มีการศึกษาสูง สามารถอ่านหนังสือ และเป็นคนที่ติดตามข่าวสารบ้านเมืองโดยชมรายการโทรทัศน์ ฟังวิทยุภาคภาษาไทย และใช้อินเทอร์เน็ตแบบคนไทย

“สมัยก่อนนั้นเราก็ต้องหัดร้องดิเก หัดทำหนังตลุง วันนี้ก็ต้องเดินเฟสบุ๊ค วันนี้ก็ต้องเข้ากลุ่มชายแดนใต้ ต้องเปิดเว็บไซต์ ต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง เราต้องรู้ ระบบคิดคนไทยและก็อ่านหนังสือ มันเป็นข้อบังคับ คือ หลักต้องอ่านหนังสือพิมพ์ไทย หลักต้องอ่านหนังสือพิมพ์ไทยทุกวัน ต้องตามการเมืองไทยตลอด รวมไปถึงการดูละครไทยเพื่อให้เข้าใจถึงสังคมไทยเวลานั้นๆ”

(มุกตาร์ ชีกะจิ ตาปีละ สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2557)

1.1.1.3 ผ่านการเข้ารับการศึกษา เรื่องการโฆษณาประชาสัมพันธ์ กับแกนนำระดับสูง ซึ่งผู้ที่จะถูกคัดเลือกเข้ารับการอบรมนั้น นอกจากจะต้องผ่านปฏิบัติการมาทุกรูปแบบแล้ว ยังจะต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีไหวพริบ มีความสามารถในการสื่อสาร พูดจาฉะฉาน เคยทำงานมวลชนในพื้นที่ และเป็นที่รู้จักและเป็นที่เคารพของคนในชุมชน

1.1.2 ส่วนผู้ส่งสารในระดับพื้นที่ จากการศึกษาพบว่า บุคคลนี้เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในกระบวนการการปล่อยข่าวสื่อและการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการทั้งอดีตและปัจจุบัน โดยหลังจากแกนนำระดับสูงกำหนดข่าวสาร หรือเนื้อหาและการโฆษณาได้แล้ว จะทำการบอกเล่าให้กับทีมงานที่อยู่ระดับรองลงไปในพื้นที่ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1.1.2.1 ใช้คนในท้องถิ่นเป็นผู้ปล่อยหรือสร้างข่าวสื่อ

1.1.2.2 ผู้นำตามธรรมชาติ หรือผู้ที่มีความประพฤติดีรอบคอบหรือผู้ให้ความช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนได้

1.1.2.3 ผู้นำทางศาสนา โต๊ะอิหม่าม อุสตาซ ที่สามารถตอบคำถามในท้องที่ได้ทุกเรื่อง

การใช้คนที่ชาวบ้านเชื่อถือศรัทธา เป็นที่เคารพนับถือของคนในหมู่บ้าน หรือคลุกลี อยู่ในหมู่บ้านมานาน ก็จะทำให้ข่าวสื่อมีประสิทธิภาพ และชาวบ้านพร้อมใจกันเชื่อข่าวสื่อ นั้น การเชื่อถือศรัทธาผู้ปล่อยข่าวสื่อ ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ทำให้การทำงานของข่าวสื่อประสบความสำเร็จ โดยชาวบ้านจะเชื่อและปราศจากการตั้งข้อสงสัย เป็นที่พึงพาอาศัยของคนในหมู่บ้านได้

นายตุลละหะเล็ง ยามาสกา หรือ อิหม่ามฮาเล็ง จะกะวะ อดีตเป็นโต๊ะอิหม่าม บ้านลิเต็งโน ตำบลจะกะวะ อำเภอรามัญ จังหวัดยะลา กล่าวว่า การปฏิบัติการด้านข่าวสารและโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ จะต้องสื่อสารกับมวลชน ถ้ามวลชนอยู่ไม่ได้ กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบก็อยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้น กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ กับมวลชนต้องเป็นเนื้อเดียวกัน คือทำอย่างไรก็ได้

ให้มวลชนเห็นและคล้อยตาม วิธีที่ง่ายและได้ที่สุดก็คือการเล่าเรื่องหรือโฆษณาต่างๆ ซึ่งเรื่องราวที่ จะนำออกสู่ที่สาธารณะต้องมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือ

หากเป็นเรื่องการหาความชอบธรรมให้กับการปฏิบัติการณ์ที่รุนแรงที่เกิดขึ้น คนที่จะมาเล่าได้นั้น จะต้องเคยปฏิบัติในพฤติกรรมนั้นๆก่อน เช่น ถ้าจะบิดเบือนเรื่องการชุมนุม คนที่จะแต่งหรือเล่าเรื่องนี้ได้ ก็ต้องเคยชุมนุมมาก่อน หรือต้องเข้าร่วมปฏิบัติการ ต่างๆหลายอย่าง จึงจะสามารถเห็นภาพ และจินตนาการได้ รวมทั้งบุคคลนี้จะต้องได้รับการยอมรับในพื้นที่ ไม่เช่นนั้นแล้วก็จะไม่มีใครเชื่อ

ส่วนผู้ที่มีหน้าที่คิดประเด็นในการปฏิบัติการณ์ก่อเหตุแต่ละครั้ง รวมถึงการปฏิบัติการด้านข่าวสารในแต่ละวัน ได้แก่ ผู้ที่อยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า กรรมกรเมือง หรือ ซึ่งจะมีด้วยกันประมาณ 4 – 5 คน บุคคลเหล่านี้จะมีการวางแผนและคิดที่จะก่อการเป็นประจำทุกวัน โดยแต่ละคนก็จะเป็นตัวแทนมาจาก สภาด้านต่างๆ ตามโครงสร้างของของขบวนการ คนกลุ่มนี้อยู่ในตำแหน่งแกนนำระดับสูงสูงของขบวนการ ส่วนมากไม่เป็นที่รู้จัก การสั่งงานจะดำเนินการผ่านตัวแทนเท่านั้น

“เราต้องสื่อสารกับมวลชน มาชานี้เป็นน้ำ เราเป็นปลา ถ้ามวลชนอยู่ไม่ได้เราก็ออยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นเรากับมวลชนต้องเป็นเนื้อเดียวกัน วิธีคือจะต้อง จะทำยังไงให้มวลชนกับเราเป็นเนื้อเดียวกัน ก็คือมวลชนต้องเชื่อเรา การทำให้มวลชนเชื่อเราก็คือ เราต้องมีเหตุผลในการเล่าเรื่องทั้งหมดที่เราทำ อะ ทีนี้เข้าสู่เรื่องการผูกเรื่อง การผูกเรื่องก็คือ ต้องดูจากวิธีปฏิบัติ เพราะฉะนั้นคนที่มาเป็นคนผูกเรื่องต้องเคยปฏิบัติในพฤติกรรมนั้นๆก่อน เพราะฉะนั้นถ้าคุณจะมาอยู่ในฝ่ายของการคิด promote คิด Propaganda เนี่ย คุณต้องเคยปฏิบัติมาทั้งหมดเหมือนกัน อย่างเช่น คุณต้องเคยชุมนุม คุณต้องเคยไปยิงคนที่บ้าน คุณต้องเข้าร่วมปฏิบัติการอะไรๆอย่างงี้ มันต้องเข้าร่วมทั้งหมด มันถึงเห็นภาพ พอเห็นภาพแล้วก็สร้างฉาก สร้างละคร สร้างฉากขึ้นมา แต่ไอ้คนเล่าเนี่ยมันจะต้องมีหน้ามีตาในหมู่บ้านหน่อย คนถึงจะเชื่อ”

(ดูละหะเล็ง ยามาสกา สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2557)

ขณะที่ สมาชิกฝ่ายโฆษณาชวนเชื่อ มีหน้าที่ด้านประชาสัมพันธ์งานในประเทศ, เผยแพร่ชี้แจงข่าวสารให้คนในพื้นที่ทราบ, ตรวจสอบ/ตอบโต้ข่าวของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อประโยชน์ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ โดยทุกคนจะมีความรู้พื้นฐานด้านการเล่าเรื่อง เช่น หากเกิดเหตุความรุนแรงจนมีผู้เสียชีวิตหรือบาดเจ็บ และผู้ที่ได้รับเหตุเป็นพี่น้องชาวมุสลิม สมาชิกขบวนการที่พบเห็นจะต้องแจ้งข่าวทันที ว่ารัฐไทยหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไทยเป็นผู้ลงมือก่อเหตุครั้งนั้น

ในการศึกษารูปแบบและกลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสาร ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ กรณีย์ ขาวลือ ช่มชู้ ห้ามทำงานวันศุกร์ ในปี 2548 นั้นผู้นำศาสนาในบาง พื้นที่อธิบาย

เหตุผลในการที่มุสลิมต้องหยุดในวันศุกร์เพื่อไปละหมาดไว้มืดชัดเจน และไม่มีคำชี้แจงจากหน่วยงานภาครัฐจึงทำให้ความเชื่อนี้ บวกกับคำขู่ แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว

1.2 สาร หรือเนื้อความที่ต้องการเผยแพร่ จะประกอบไปด้วย

1.2.1 ตัวละครที่แสดงความน่าเชื่อถือในชาวนั้น โดยวิธีการเล่าจะต้องประกอบไปด้วย หลัก 5 W 1 H ดังนี้ เพื่ออธิบายว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด ทำไมจึงเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น และเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นอย่างไร

1.2.1.1 ในฐานะคนทำ คนทำ ทำอะไร ทำที่ไหน ทำอย่างไร

1.2.1.2 คนเห็น เห็นอะไร เห็นที่ไหน เห็นอย่างไร

“วิธีที่ สร้างเรื่องก็คือ ยึดหลัก ใครทำอะไรที่ไหนอย่างไร ใช้ปะ แล้วก็ใครทำอะไรที่ไหนอย่างไร เนี่ย อีกอันหนึ่งที่ต้องมีก็คือ ใครทำอะไรที่ไหนอย่างไรเห็น เห็นมันมี 1 คนทำ 2 คนเห็น คนทำกับคนเห็นเนี่ยมันมาหลักเน้นหลัก คนทำทำอะไร ใครทำอะไรที่ไหนอย่างไร คนเห็นคือใครทำอะไรที่ไหนอย่างไร คนเห็นเนี่ยมันทำอะไร มันเคยไปเอากุ้งกับไอ้คนนั้น ไอ้คนคำกุ้ง มันทำอะไรอยู่ที่ไหน แล้วมันไปอยู่ตรงนั้นได้อย่างไร มันไปนั่งร้านน้ำชา ตรงนั้น มันเป็นคนหมู่บ้านนั้น ก็คือมันไปนั่งกินน้ำชา เพราะว่าญาติมันเป็นหลาน หลานมันบ้านอยู่ตรงนั้นกำลังจะมีคนมาขอจะแต่งงาน นะ ผูกไปเรื่อยๆ ผูกเรื่องไป ผูกไป”

(ตุลละหะเล็ง ยามาสกา สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2557)

1.2.2 เนื้อหาของสารต้องอาศัยประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีต อัตลักษณ์และวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการต่อสู้ ซึ่งจะเป็นฐานกำลังในอนาคต สารจะต้องสร้างความรู้สึกร่วมกันในเชื้อชาติ และศาสนา ทำให้เกิดความคิดว่าไม่สามารถอยู่ร่วมกันแบบพหุสังคมได้

1.2.3 การใช้ถ้อยคำ ในสารมีการใช้ถ้อยคำที่มีนัยทางศาสนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันเพียงในกลุ่มคนที่เป็นชาวมลายูในท้องถิ่นเท่านั้น

1.2.4 การใช้วัจนภาษาในการส่งสาร นอกจากการใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็น วัจนภาษา ในการสื่อสารแล้ว กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ยังมีเครื่องมือที่ใช้ วัจนภาษา หรือภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำเป็นภาษา ซึ่งแฝงอยู่ในถ้อยคำกิริยาอาการต่างๆหรือสิ่งอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการแปรความหมาย แต่ก็สามารถสื่อความหมาย ให้เข้าใจได้ นำมาเป็น เป็นตัวสื่อเพื่อส่งสารในลักษณะข่มขู่เป้าหมายที่เป็น "ผู้รับสาร"

กรณีการหยุดงานวันศุกร์นั้น นอกจากการใช้วันภาษา แล้วยังไม่พบว่ามิบุคคลที่ได้พบปะและพูดคุยกับกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ว่า เหตุใดจึงให้หยุดงานในวันศุกร์ มีเพียงเป็นข่าวลือว่าจะมีการทำร้ายร่างกาย หรือก่อเหตุรุนแรงกับผู้ฝักใฝ่เท่านั้น

แต่ในทางอวัจนภาษา ได้มีการนำมาใช้อย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย เช่นการ ห่อกระสุนปืนไว้ในใบปลิว เพื่อต้องการให้ผู้รับหยุดงานวันศุกร์ หรือการไปทาสีแดงไว้ที่รั้ว หรือประตูร้านค้า ที่ไม่ยอมหยุดงานในวันศุกร์ตามที่กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ได้ประกาศไว้ ทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้ในทันทีว่า ตนเองจะต้องหยุดทำงานหรือปิดกิจการในวันศุกร์

“โจรได้ ยังป่วนอีก ขว้างกระดาดห่อหัวกระสุนข่มขู่ร้านอุปกรณ์ก่อสร้าง ในพื้นที่เมืองสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส ข่มขู่ให้หยุดวันศุกร์ ล่าสุดพบใบปลิวปฏิเสธไม่ได้ข่มขู่ให้หยุดวันศุกร์ อ้างตัวขบวนการอุทิศตนเพื่อประชา มลายูฟาตอเน...”

เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 55 มีคนร้ายจำนวน 3 คน ชีรณ จยย.เป็นพาหนะ นำหัวกระสุนปืนพกสั้น ขนาด .38 ห่อใส่กระดาด ขว้างใส่เข้าไปภายใน หจก.พาณิชย์ไท เลขที่ 123 ถนนเอเชีย 18 เขตเทศบาลเมืองสุโขทัย-ลก อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นร้านจำหน่ายอุปกรณ์การก่อสร้างของ นางสุมาลี พงษ์ธนศ จนสร้างความหวาดกลัว และคาดว่าในวันศุกร์ที่จะถึงนี้อาจจะต้องปิดกิจการ เนื่องจากเกรงไม่ได้รับความปลอดภัย โดยเจ้าหน้าที่พบว่าน่าจะเป็นการข่มขู่ของคนร้าย เนื่องจากในวันศุกร์ที่ผ่านมา หจก.พาณิชย์ไท ไม่ได้หยุดกิจการตามคำประกาศข่มขู่

อย่างไรก็ตาม ในวันเดียวกันมีใบปลิวในนามของขบวนการอุทิศตนเพื่อประชา มลายูฟาตอเน ซึ่งพิมพ์เป็นภาษารูมีและภาษาไทยโจมตีเจ้าหน้าที่ทหาร ทั้งไว้หน้าบ้านและหน้าร้านค้าของประชาชนในพื้นที่ อำเภอตากใบ และ อำเภอสุโขทัย-ลก โดยมีข้อความปฏิเสธไม่ได้ข่มขู่ให้หยุดงานวันศุกร์”

(ทีมข่าวภูมิภาคหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 10 ตุลาคม 2555 15:44)

1.3 รูปแบบและช่องทาง ของการของการเผยแพร่ข่าวลือ และการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์

ข่าวลือยังไม่มีมาตรการใดๆที่จะควบคุมให้อยู่ภายใต้ความถูกต้องได้ โดยช่องทางและวิธีการแพร่ของข่าวลือ จึงมีความสำคัญ ในการที่จะทำให้ข่าวลือนั้นประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของผู้ส่ง

1.3.1 แบบปากต่อปาก แม้ว่าปัจจุบันนี้ การสื่อสารระหว่างบุคคล ทำได้ง่ายและเร็วกว่าโดยผ่านช่องทางของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แต่การสื่อสารผ่านบุคคลแบบเห็นหน้าค่าตา มีจุดแข็งที่ คือ สามารถแสดงความ

ความลึกซึ้งและความจริงใจได้ ฉะนั้นการรวมตัวพบปะผ่านทางกลุ่มเพื่อน ผู้นำศาสนา หรือการบอกข่าวต่อๆ กัน ในร้านน้ำชา

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ เขตเทศบาลนครยะลา ได้มีการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการกับพ่อค้า แม่ค้าที่ขายของที่ตลาดเป็นประจำ พบว่า ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ ให้พ่อค้าแม่ค้าหยุดวันศุกร์เมื่อ ปี 2555 นั้น ชาวเริ่มแพร่กระจาย ตั้งแต่ปลายเดือนสิงหาคม 2555 จนถึงเดือน ต้นเดือนกันยายน 2555 โดยที่มาของข่าว มีการพูดคุยกันอย่างเปิดเผยที่ร้านน้ำชาที่อยู่ในตลาด ซึ่งในช่วงนั้นมีคนมากหน้าหลายตาแวะเวียนเข้ามา จึงไม่สามารถทราบหรือระบุได้ว่า “ใคร” เป็นคนพูดก่อนหรือเป็นคนแรกที่กระจายข่าวนี้

โดยช่วง 2-3 สัปดาห์แรกของเดือนกันยายนปี 2555 ชาวยังไม่แพร่สะพัดนัก พ่อค้า แม่ค้าหลายคนยังเปิดร้านขายของตามปกติ เนื่องจากข่าวลือ ยังไม่มีการระบุว่าจะมีการทำร้ายคนที่ไม่ทำตาม แต่เมื่อหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ ได้มีการรายงานข่าวนี้อีก ก็ส่งผลให้เกิดความหวาดกลัว ว่าเรื่องดังกล่าวอาจจะเป็นความจริงไม่ใช่เพียงข่าวลือ แต่พ่อค้าแม่ค้าหลายคนก็ปิดร้าน ในวันศุกร์ที่ 28 กันยายน และ ศุกร์ ที่ 5 ตุลาคม 2555 โดยมาเปิดร้านค้าขายวันศุกร์อีกครั้งเมื่อ วันศุกร์ที่ 12 ตุลาคม 2555 เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ทหาร เข้ามาดูแลรักษาความปลอดภัยมากขึ้นจึงเกิดความมั่นใจ

รูปที่ 6 ภาพตลาดเทศบาลนครยะลา ช่วงเกิดข่าวลือ จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 14 กันยายน 2555

1.3.2 ไบปลิว โดยไบปลิวนี้นี้ก็ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่กลุ่มแนวร่วมขบวนการ ยังใช้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เพราะไบปลิวสามารถทำแบบเฉพาะกิจที่มีเนื้อหาสาระเป็นเรื่องเฉพาะเจาะจง เช่น คำ

แถลง ประกาศ ชี้แจง แจงความ โดยข้อความเหล่านั้นมักจะเป็นการให้ข้อมูล เพื่อแจกจ่ายไปยังกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อ เป็นคำสั่ง หรือเป็นคำขู่ ลักษณะเด่นของแผ่นพับหรือใบปลิว คือ มีขนาดเล็ก สามารถนำไปติดยังสถานที่ต่างๆ ง่าย และมีต้นทุนการผลิตต่ำ

ซูห์ตวันศุกร์ลาม 4 อำเภอสงขลา-เชิญตัว12ผู้ต้องสงสัย

ด้านสถานการณ์จริงในพื้นที่ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 4 ต.ค.2555 มีรายงานจาก "สำนักข่าวเนชั่น" อ้างคำให้สัมภาษณ์ของนายพิรสิญจน์ พันธุ์เพ็ง รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ว่าฯ ให้รับผิดชอบพื้นที่ อ.จะนะ ดูแลมาตรการรักษาความปลอดภัยและสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่า จากการลงพื้นที่ตรวจสอบ ได้รับรายงานว่ามียุวกกลุ่มคนบางกลุ่มเข้าไปแอบแฝงแจกจ่ายใบปลิวที่มีข้อความลักษณะข่มขู่และข่มขู่ไม่ให้ประชาชนค้าขายในวันศุกร์ เบื้องต้นเจ้าหน้าที่ได้ควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้สอบสวนแล้ว

อย่างไรก็ดี นายณรงค์พร ณ พัทลุง นายอำเภอจะนะ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องนี้ว่า ใบปลิวข่มขู่พบประมาณ 50 ชุดในเขตเทศบาลเมืองจะนะ ทราบว่ามีคนแปลกหน้าจำนวน 12 คนนำเอกสารใบปลิวไปเผยแพร่และข่มขู่ชาวบ้าน โดยใช้อาวุธให้ดูด้วย ทำให้ชาวบ้านหวาดกลัวและแจ้งมาที่อำเภอ ทางอำเภอจึงประสานฝ่ายความมั่นคงเชิญตัวชายทั้ง 12 คนมาซักถาม ทั้งหมดเป็นคนจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อายุระหว่าง 20-30 ปี แต่ไม่พบอาวุธปืนหรือเอกสารใดๆ จึงไม่สามารถดำเนินการอะไรได้ ต้องปล่อยตัวไป

กระนั้นก็ตาม นายกฤษฎา บุญราช ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา กล่าวกับ "ทีมข่าวอิศรา" ว่า เจ้าหน้าที่สามารถควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยที่กระทำการข่มขู่ไม่ให้ประชาชนค้าขายในวันศุกร์ได้จำนวนหนึ่ง พร้อมของกลางใบปลิวและอาวุธที่ใช้ข่มขู่ แต่ไม่ได้ขยายความหรือยืนยันว่าเป็นกรณีเดียวกับการเชิญตัวผู้ต้องสงสัย 12 คนที่ อ.จะนะ หรือไม่

(สำนักข่าวอิศรา วันศุกร์ ที่ 05 ตุลาคม 2555)

1.3.3 อินเทอร์เน็ต และ สังคมออนไลน์(Social media) เช่น Facebook นั้นมีความสำคัญในการปล่อยข่าวสารในวงกว้าง ทำให้ข่าวสารแพร่กระจายไปยังพื้นที่อื่นๆ นอกจากพื้นที่เป้าหมายแล้วได้มากขึ้น

จากการค้นหาข้อมูล พบว่า ใน Facebook ปัจจุบันนี้ มีการตั้งกลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับสถานการณ์ในภาคใต้หลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มที่เกี่ยวข้องข่าวสาร กลุ่มการท่องเที่ยว การกีฬา หรือกลุ่มที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์ ส่วนมากสมาชิกในกลุ่มจะเป็นนักศึกษาและคนวัยทำงาน ทั่วประเทศ โดยในแต่ละกลุ่มนี้ก็จะมียุวกแนวร่วมขบวนการ เข้าไปแฝงเป็นสมาชิกอยู่มากมาย ซึ่งคนเหล่านี้จะมีหน้าที่แพร่กระจายข่าวเพื่อบิดเบือนกับสถานการณ์จริง เช่น เวลาที่เกิด

เหตุในพื้นที่ คนที่ทำหน้าที่แพร่กระจายข่าวจะอ้างว่า ตนเองนั้น อยู่ใกล้กับสถานที่เกิดเหตุ หรือ รู้เบื้องหลังต่างๆ อย่างละเอียด ขณะเดียวกันก็มีการนำภาพเหตุการณ์การก่อความไม่สงบ ไปโพสต์ตามเว็บไซต์ต่างๆ ทำให้การเชื่อมโยงกว้างขวางออกไป และเรื่องเดียวกันอาจมองได้หลายแง่มุม ทำให้ผู้รับสารตีความกันไปได้อย่างนานา

สำหรับ การเผยแพร่ข่าวลือให้หยุดงานวันศุกร์ ในพ.ศ. 2555 นั้น การสื่อสารผ่าน Facebook ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ได้ถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการอธิบายรายละเอียดที่ชัดเจนถึงสาเหตุที่คนมุสลิมต้องหยุดงานในวันศุกร์

“ก็หยุดวันศุกร์มันก็เร็ว หยุดวันศุกร์ก็ใช้เฟสบุ๊คอะไรเหมือนกัน เราก็อธิบายดีกว่า เราเนี่ย เราเป็นมุสลิมเนี่ยมีวันที่สำคัญและวันที่ยิ่งใหญ่ แต่คนมุสลิมกลับทำเป็นไม่สนใจไม่ให้ความสำคัญกับวันที่สำคัญของตัวเอง แต่กลับไปให้ความสำคัญของคนอื่น ก็คือ ชะบาตุ ชะบาตุ ก็คือ วันเสาร์ และก็ไปให้ความสำคัญกับคนคริสต์ ก็คือเข้าโบสถ์วันอาทิตย์ เพราะฉะนั้นการหยุดเสาร์-อาทิตย์ คือการสนับสนุนการหยุดของยิวและคริสต์ จบเลย เพราะฉะนั้นเรามุสลิมต้องหยุดวันศุกร์ เห็นมั๊ย อธิบายได้มั๊ย เอ้า แล้วก็ยกอะ เดี่ยวผมก็ประกอบยกอัลกุรอ่านอีกอันนึง ก็ไปเปิด ซูเราะฮ์มุซา ไซมัย วันที่ เอ่อ วันที่พระเยชูมาและก็มาถึงปั๊บก็ไปเจอกับชาวประมง ในกุรอ่านมี มีว่าก็ได้พูด และอันนั้นก็บอกว่าวันนี้เป็นวันชะบาตุ ชะบาตุเราจะไม่ออกหาปลา วันชะบาตุ ชะบาตุในภาษาอังกฤษเขียนว่าซัซตุ ในภาษามาลายูเรียกว่าชะบาตุ ในภาษาอาหรับเรียกว่าชะบาตุ ภาษาอัลกุรอ่านเรียกว่าชะบาตุ เพราะฉะนั้นวันเสาร์คืออาริซัซตุ เพราะฉะนั้นมันโยงหมด ชะบาตุมาลายูเรียกชะบาตุ เพราะฉะนั้นวันชะบาตุเป็นวันหยุดของชาวยิว วันอาทิตย์อาฮัท วันหนึ่งเนี่ยเป็นวันหยุดเข้าโบสถ์ของชาวคริสต์ แล้วเราหยุดเสาร์-อาทิตย์เนี่ยก็คือเราสนับสนุนยิวกับคริสต์ เพราะฉะนั้นเราเป็นมุสลิมเราต้องหยุดวันศุกร์ ทุบโต๊ะเลย ไคร่ม อธิบายทางศาสนาได้ ไม่ใช่อธิบายนะไม่ได้ แล้วเอาโองการได้มั๊ย โองการเราก็มีด้วย โองการว่าเราไม่ไปออกหาปลาในวันชะบาตุก็มี ในศาสนาคริสต์ คัมภีร์ในไบเบิลก็มีเรื่องนี้”

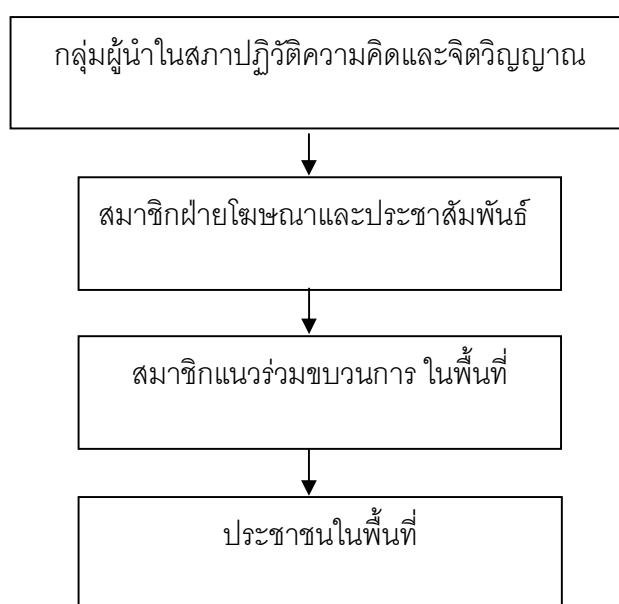
(มุกตาร์ ชีเกจิ ดาบีโละ สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2557)

1.3.4 สื่อมวลชน ยังเป็นช่องทางการสื่อสาร ที่จะต้องถูกนำมาใช้ เพื่อเป็นการสื่อให้สังคมในวงกว้างทราบ ไม่เพียงเฉพาะคนในพื้นที่เท่านั้น ซึ่งวิธีนี้กลุ่มแนวร่วมขบวนการ จะต้องใช้ความรุนแรง เพื่อให้สื่อมวลชนเข้ามาทำข่าว โดยในสมัยก่อนนั้น การใช้ความรุนแรงจะเลือกเฉพาะเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ แต่เนื่องจากทหาร หรือตำรวจเสียชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บ จะไม่เป็นข่าว ในระยะหลังจะเปลี่ยนเป้าหมายมาเป็นครู หรือผู้ที่อ่อนแอกว่า เนื่องจากการที่ครูถูกทำร้าย หรือเสียชีวิต มักส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง โดยการสื่อสารลักษณะนี้ มีนัยว่า ในพื้นที่แห่งนี้ กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ หรือ พยายามที่จะบอกว่า มันยังไม่สงบ

1.4 คนรับสาร เป้าหมายสำคัญของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ การดำเนินงานในด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ของกลุ่มนับว่าประสบความสำเร็จมากพอสมควร เนื่องจากในปัจจุบันข่าวสารการต่อสู้ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นสามารถแพร่ขยายไปสู่โลกมุสลิม โดยเฉพาะในตะวันออกกลางอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันนี้กลุ่มวัยรุ่น เยาวชนทั้งชายหญิง ในโรงเรียนสอนศาสนาใน

พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ จำนวนมาก ได้รับแนวความคิดปลูกฝังอุดมการณ์ในการต่อสู้ และมีความเชื่อในประวัติศาสตร์ที่ถูกบิดเบือน โดยผ่านกระบวนการโฆษณาชวนเชื่อ และการประชาสัมพันธ์ของกลุ่มแนวร่วม ขบวนการก่อความไม่สงบ

สำหรับกระบวนการในการทำงาน หลังจากผู้ที่อยู่ในระดับสูงในสภาพัฒนาการคิดและจิตวิญญาณ และฝ่ายโฆษณาและประชาสัมพันธ์ กำหนดนโยบายว่า จะเล่าข่าวหรือกำหนดทิศทางข่าวสารและโฆษณาใน ประเด็นใด จากนั้นก็จะบอกต่อ แก่สมาชิกที่อยู่ใต้สายบังคับบัญชาลำดับรองลงไป จากสภาพัฒนาการคิดและจิต วิญญาณ ไปที่ฝ่ายโฆษณาและประชาสัมพันธ์ และส่งต่อไปยังแนวร่วมขบวนการที่อยู่ในพื้นที่

และหลังจากที่ กลุ่มแนวร่วมขบวนการซึ่งอยู่ในพื้นที่ ได้รับภาระกิจการเผยแพร่ข่าวสารอย่างใด อย่างหนึ่งมาแล้ว การเลือกคนรับข่าวสารในแต่ละหมู่บ้านนั้นก็มีความสำคัญมาก มิฉะนั้นการทำการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือการชวนเชื่อต่างๆไม่ได้ผล ซึ่งกลุ่มคนที่เหมาะแก่การรับข่าวสาร ได้แก่

1.4.1 ต้องเป็นคนมาลาญ เพราะคนมาลาญ มักมีพื้นฐานความรู้สึกไม่เท่าเทียม เป็นพลเมืองชั้น สอง ถูกกดขี่ในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้รู้สึกมาโดยตลอด ฉะนั้นความเท่าเทียม จึงเป็นสิ่งที่ชาวมลายู ต้องการมากที่สุด ซึ่งความเท่าเทียมนี้ ต้องเทียบเท่ากับคนในภาคอื่นของประเทศไทย หรือ คนไทยพุทธในพื้นที่

นายยะยา การูมอ อดีตครูสอนศาสนา โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งเคยเป็นแกนนำกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ร่วมกับกับนายสะแปอิง บาซอ แกนนำก่อ

ความไม่สงบคนสำคัญระดับสั่งการในพื้นที่ กล่าวว่า ความรู้สึกไม่เท่าเทียม น่าจะเริ่มมาตั้งแต่สมัยอดีตย้อนหลังไปนับร้อยปีหลังจากที่ รัฐปัตตานีได้ตกเป็นเมืองขึ้นของสยาม ตั้งแต่นั้นมาในการปลุกระดมของกลุ่มแนวร่วม ขบวนการก่อความไม่สงบในทุกยุคทุกสมัย จะใช้ข้ออ้างการตกเป็นเมืองขึ้น และสยามคือผู้รุกรานมาตลอด

ส่วนประวัติศาสตร์ย้อนหลังไปอย่างคดี นายหะยี สุธรง หรือ คดีตากใบ นั้น เป็นเพียงเรื่องที่มาตอกย้ำความรู้สึกของคนในพื้นที่ ว่าเป็นผู้ที่มีความแตกต่างมากยิ่งขึ้น แต่ไม่ได้ทำให้มุสลิมมาลาญคนรุ่นใหม่รู้สึกถึงชาตินิยมมากเท่าใดนัก

“การตกเป็นเมืองขึ้นของชีเยะ ชัดเจน เรื่องเหล่านี้เอาจามาปลุกใจให้คนที่นี่ตื่นได้ การเข้ามามากดขี่ของ ชีเยะ ในอดีต มันฝังอยู่ในใจ ซึ่งเรื่องพวกนี้ในหนังสือมีชัดเจน ว่าทำไมเราต้องถูกกดขี่ ทั้งที่จริงที่นี่คือบ้านเรา ส่วนเรื่องของตากใบ หรือ นายหะยี สุธรง นั้นไม่ค่อยทำให้คนลุกขึ้นเท่าไร พุดไปบางที มันก็นึกไม่ออก แต่ถ้าโดนกดขี่ รุกรานจาก ชีเยะ จะลุกมากกว่า”

(ยะยา การูมอ สัมภาษณ์ 4 กุมภาพันธ์ 2557)

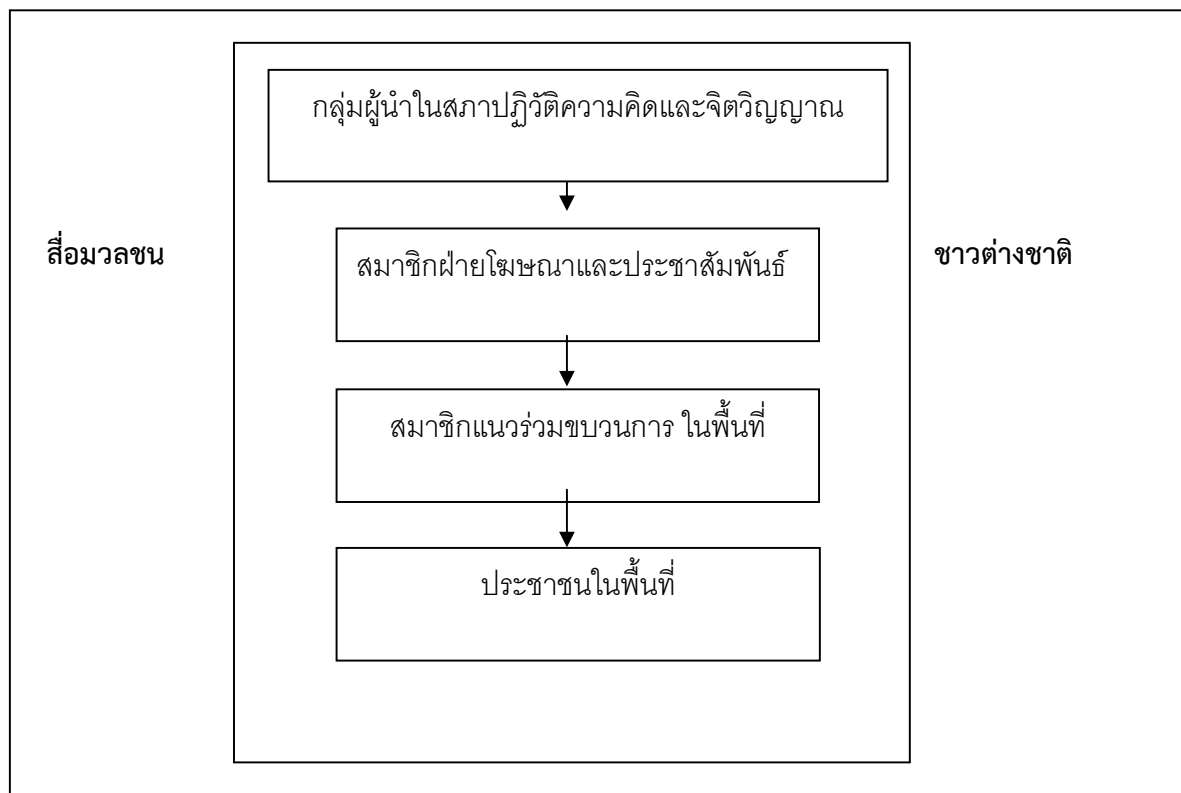
1.4.2 ผู้ที่สูญเสียญาติ ครอบครัว ไปในเหตุการณ์ความไม่สงบทางภาคใต้ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะมีแรงผลักดันและพร้อมที่จะเชื่อ เนื่องจากคิดว่าตนเองมีประสบการณ์ร่วมเหล่านั้นมาก่อน

1.4.3 คนในพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ เนื่องจากจะสามารถทำให้ทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง เห็นภาพเดียวกัน รวมทั้งคนในพื้นที่ สามารถเข้าใจสัญลักษณ์ที่ทางกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบจะสื่อได้อย่างชัดเจน

1.4.4 บุคคลภายนอก กรณีนี้หมายถึงบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ สื่อมวลชน และคนไทยทั้งประเทศ ซึ่งถ้าเป้าหมายของการสื่อสารของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ พุ่งไปที่คนภายนอก ขบวนการก็จะสื่อผ่านทางความรุนแรงในพื้นที่ เช่น การวางระเบิด การยิงครุ หรือแม้แต่การ ทำร้ายผู้ที่อ่อนแอกว่า เพื่อให้เกิดข่าวเพราะเกิดความสูญเสียต่อคนในวงกว้าง

1.4.5 ต่างประเทศ กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบจะใช้ข้อความภาษาอังกฤษ หรือภาษามลายู บันยาลั เพื่อให้ประกาศให้โลก รวมถึงคนมาเลเซีย อินโดนีเซีย เข้าใจและรับทราบ เพื่อนำข่าวไปเสนอต่อไป

กระบวนการสื่อสารของข่าวลือสามารถนำมาเขียนเป็น แผนภาพได้ดังนี้

2. กลยุทธ์ในการสร้างข่าวลือและ การโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข่าวลือ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกแหล่ง ทุกสังคม และทุกองค์กร ซึ่งยังไม่มีมาตรการใดที่จะกำจัดให้หมดไป โดยเฉพาะในแวดวงทหารหรือความมั่นคงเท่านั้นเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นแทบทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นวงการดารา แวดวงข้าราชการ การเมือง ในระดับชาวบ้านทั่วไป หรือแม้แต่ในวงการธุรกิจ

ข่าวลือโดยธรรมชาติมักออกมาในห้วงเวลาที่สถานการณ์คลุมเครือ ข่าวลือ เป็นตัวแทนของข่าว หรือเป็นข่าวที่ไม่ได้รับการถ่ายทอดออกไปตามสื่อมวลชน อาจเกิดขึ้นจากการที่คนเรารับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อที่เป็นทางการอย่างไม่เพียงพอและมีความต้องการเพิ่ม ในขณะที่ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนและความตึงเครียด เมื่อต้องการข่าวสารเพิ่ม หรือเนื้อหาข่าวที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ก็ความรู้สึกไม่ปลอดภัย อาจแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แล้วปะติดปะต่อเนื้อหาข่าวที่มีอยู่ไม่เพียงพอ เนื้อหาเรื่องราวความคิดของตัวเอง

โดยกลยุทธ์ ที่ทำให้กลุ่มแนวร่วมขบวนการ สามารถข่าวลือในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้แก่

2.1 สถานที่ในการปล่อยข่าว

2.1.1 ร้านน้ำชา ซึ่งเป็นแหล่งรวมของพี่น้องชาวมลายูมุสลิม ตามวิถีชีวิตปกติในแต่ละวัน มีการพูดคุยกันทุกเรื่องในร้านน้ำชา ทั้งเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ชีวิต ความเป็นอยู่ หรือแม้กระทั่งศาสนา นอกจากนี้ร้านน้ำชา ยังเป็นจุดที่เจ้าหน้าที่รัฐไทยซึ่งเป็นคนต่างถิ่น ต่างภาษา และวัฒนธรรม ไม่สามารถเข้าถึงได้ โดยร้านน้ำชาก็ยังเป็นสถานที่หลักในการสื่อสารและการปล่อยข่าวลือในพื้นที่ และยังเป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพยิ่งมาจนถึงทุกวันนี้

การกระจายของข่าวลือ การห้ามเปิดร้านขายของและทำงานในวันศุกร์ ซึ่งเป็นวันละหมาดใหญ่ของพี่น้องมุสลิม ทั้ง 2 ครั้ง ในปี 2548 และ 2555 เริ่มมาจากร้านน้ำชา จากนั้นก็แพร่สู่เพื่อนบ้านและหมู่บ้าน รวมถึงตลาดนัด โดยเครื่องมือที่ใช้ นอกจากการร่ำลือแบบปากต่อปากแล้ว ยังใช้เครื่องมืออื่นๆ ด้วย เช่น โทรศัพท์มือถือ และใบปลิว

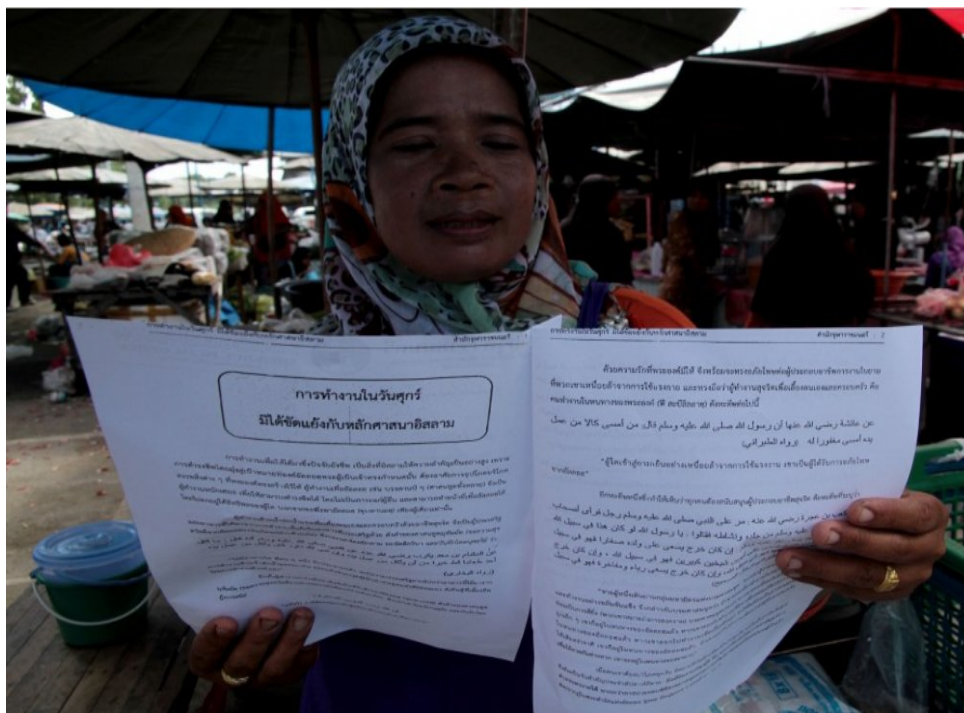
“ข่าวมันมาจากร้านน้ำชาในตลาดนี้แหละ คนมันมามาก ไม่รู้ใครเป็นใคร ไม่รู้ใครพูด เพียงแต่ว่าก็ได้ยินว่า โจรมันจะเอาอีกแล้ว ใครขายวันศุกร์ มันจะเล่นอีกแล้ว แต่ตอนแรก ก็รู้แหละว่าเป็นข่าวลือ เพราะมันเคยมีมาครั้งนึงแล้ว พอมาหลังๆหนังสือพิมพ์ ก็ลง ทวีก็ออก ก็เลยกลัวว่าเดี๋ยวมันจะเกิดขึ้นจริง ถ้าคนขายร้านข้างๆว่า จะขายไหมในวันศุกร์ เค้าไม่ขายเราก็เลยหยุด วันเสาร์เราก็มาเปิดอีกที ลือกันช่วงนั้นคนก็ไม่มา ตอนหลังมีทหารเข้ามา ยืนตามจุด ร้านอื่นเค้าเปิดกัน เราก็เลยเปิดด้วย พอเราเปิดเค้าก็ว่าไปลือกันที่นราธิวาส”

(แม่ค้าตลาดเทศบาลนครยะลา สัมภาษณ์ 16 พฤศจิกายน 2556)

สำหรับวิธีการเผยแพร่ข่าวในร้านน้ำชานั้น กลุ่มแนวร่วมจะเลือกร้านน้ำชาที่อยู่ภายในหมู่บ้าน และมีผู้คนแวะเวียนเข้ามาเป็นประจำ โดยเฉพาะพี่น้องชาวมลายูมุสลิม โดยคนที่เข้าไปเผยแพร่ข่าวลือนั้น กลุ่มแนวร่วมจะเลือกใช้คนที่มีความคุ้นเคยในพื้นที่นั้นๆ เชื่อถือได้ หรืออาจเป็นคนที่มีตำแหน่งทางสังคมที่คนในพื้นที่ยอมรับ หรือคุ้นเคย ในร้านหนึ่งอาจใช้คนปล่อยข่าวตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป บางแห่งใช้เพียงคนเดียว ถ้าผู้พูดมีความน่าเชื่อถือในพื้นที่นั้นๆมาก บางแห่ง อาจต้องใช้ 2-3 คน เพื่อช่วยกันเล่าเรื่อง หาเหตุผล สนับสนุน เพื่อความน่าเชื่อถือ

หลังจากนั้นข่าวก็จะแพร่ออกไปโดยอัตโนมัติจากผู้ที่เข้ามาแวะเวียน พูดคุย ปบปะ และดื่มดื่มน้ำชา ซึ่งในพื้นที่ ร้านน้ำชานั้น ถือได้อย่างเต็มตัวว่าเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรม ที่คนนอก อย่างเจ้าหน้าที่รัฐ หรือคนจากศาสนาอื่น ยังไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างเต็มตัว

2.1.2 ตลาดนัด ซึ่งเป็นที่มีผู้คนพลุกพล่าน การปล่อยขวล้อในพื้นที่ตลาดนัดนั้น จะเลือกไปที่บรรดาพ่อค้าแม่ค้าชาจร หรือพ่อค้าเร่ ที่ขายของในตลาดนัดหลายแห่งเพื่อให้เกิดการไหลของข่าวสาร นอกจากนี้การปล่อยข่าวแบบปากต่อปาก การใช้ใบปลิวยังได้รับความนิยมเช่นกัน เนื่องจากใบปลิว สามารถนำไปเป็นหลักฐานให้บรรดา พ่อค้า แม่ค้า นำติดตัวไปเล่าต่อยังตลาดแห่งใหม่ที่ตนเองเดินทางไปขายของ

รูปที่ 7 แม่ค้าในตลาด เทศบาลยะลา จากเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ 12 ตุลาคม 2555

2.1.3 ในสถานการณ์ที่บุคคลหวาดกลัว หรือกดดัน ซึ่งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งการรวมตัวกันของคนในพื้นที่ ก็มีขึ้นอยู่บ่อยครั้ง เช่น ในกลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้องสิทธิต่างๆ การเรียกร้องความเป็นธรรม หรือแม้แต่การรวมตัวกันเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปล่อยตัวผู้ต้องสงสัยในการก่อเหตุรุนแรง

โฆษก ทบ.ชี้เด็ก-ผู้หญิงใต้กดดันจนท.ปล่อยผู้ต้องหาเป็นอุบาย

“โฆษกกองทัพบก ระบุกรณีชาวบ้านในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้เด็กและผู้หญิงกดดันให้เจ้าหน้าที่ปล่อยตัวผู้ต้องหา เป็นอุบายของคนร้ายและขอให้เจ้าหน้าที่ใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหา

พ.อ.อักร ทิพโรจน์ โฆษกกองทัพบก เปิดเผยถึงกรณีมีเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างทหารพรานกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในภาคใต้ ทำให้คนร้ายเสียชีวิต 5 คน เมื่อวันที่ 2 มีนาคมที่ผ่านมาว่า ระหว่างเจ้าหน้าที่เคลื่อนศพของคนร้ายมาที่โรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อคืนที่ผ่านมา ได้มีกลุ่มชาวบ้านรวมตัวกันขัดขวางการเคลื่อนย้ายศพ

และพยายามจะขออุศพ ขณะที่ผู้ก่อความไม่สงบก็พยายามบอกกับประชาชนว่าผู้ที่เสียชีวิตนั้นขึ้นไปทำการเกษตร จึงได้ให้เจ้าหน้าที่ทำการพิสูจน์พลิกศพทันทีเมื่อถึงพื้นที่ราบบริเวณเชิงเขา แล้วเคลื่อนย้ายศพไปไว้ที่โรงพยาบาล นราธิวาสราชนครินทร์ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ร่วมเป็นสักขีพยาน และอำนวยความสะดวกแก่ญาติพี่น้องของผู้เสียชีวิต

โฆษกกองทัพบก กล่าวว่าเจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงกับประชาชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจว่า ผู้เสียชีวิตไม่ใช่ประชาชนบ้านราแป ตำบลบองอ รวมทั้งเยาวชนวัยรุ่น ไม่อยู่ในวิสัยที่จะเป็นเกษตรกรได้ และเครื่องมือทางการเกษตรก็ไม่มี พบแต่ปืนเอ็ม 16 และลูกซองเท่านั้น สำหรับบัตรประชาชนที่พบในที่เกิดเหตุได้สอบถามญาติ ซึ่งต่างก็ยืนยันว่าเด็กออกจากบ้านไปนานแล้ว และไม่ทราบไปประกอบอาชีพหรือศึกษาที่ใดไม่สามารถติดต่อได้ ทำให้เป็นจุดอ่อนให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบหลอกลวงและ ยุยงให้ก่อเหตุปะทะกับเจ้าหน้าที่ จึงขอให้ผู้ปกครองช่วย ตักเตือนดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด หากสงสัยว่าบุตรหลานเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบหรือไม่ สามารถสอบถามได้ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา บัตตานี นราธิวาส หมายเลข 1881 ตลอด 24 ชั่วโมง

(ITV วัน จันทร์ ที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2550 17:57 น.)

สำหรับวิธีการปล่อยข่าวลือในตลาดนัดนั้น ก็จะอาศัยกลุ่มแนวร่วม มาในรูปแบบของคนซื้อ หรือ เป็นพ่อค้าแม่ค้า โดยจะใช้ช่วงเวลาที่คนพลุกพล่าน แล้วจับกลุ่มพูดคุยระหว่าง พ่อค้า หรือแม่ค้ากันเอง หรือเป็นการพูดคุยระหว่างคนซื้อกับบรรดาพ่อค้าหรือแม่ค้า โดยจะมีหลักที่สำคัญคือการ หมั่นตรวจเช็คข่าวที่ปล่อย เป็นระยะๆ อาจมี สมาชิกแนวร่วมที่มาจากที่เป็น แวะเวียนเข้ามา เพื่อตรวจสอบความเคลื่อนไหวของข่าวที่ปล่อย และ หากว่า การแพร่ไม่กระจาย ผู้ที่เข้ามาตรวจเช็ค ก็จะเป็นผู้ปล่อยข่าวซ้ำไปอีก หรือเป็นตัวพ่อค้าหรือแม่ค้าที่เป็น กลุ่มแนวร่วมเอง ในการเช็คความเคลื่อนไหว ของข่าวอยู่ตลอดเวลา

อีกวิธีที่ใช้ในตลาดนัด ก็คือ การใช้เป็นพื้นที่ ทิ้งใบปลิว โดยมีเป้าหมายนอกจาก ให้บรรดาผู้ที่แวะเวียนเข้ามาในตลาดแห่งนั้นๆอ่านแล้ว บรรดาพ่อค้า แม่ค้า เอง จะนำไปปลิวนั้นติดรถ ไปยังตลาดนัดแห่งอื่นๆ อีกด้วย

2.1.4 ในโลกอินเทอร์เน็ต ในการแพร่กระจายของข่าวลือ การหยุดงานในวันศุกร์ ครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2555 นั้น ระบบโซเชียลเน็ตเวิร์ค อย่าง Facebook ถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการอธิบายเหตุผล การหยุดงานวันศุกร์ และการเผยแพร่ข่าวสาร ว่า มีผู้ถูกทำร้าย ร่างกายเนื่องจาก ไม่ยอมหยุดงานในวันศุกร์ การ ใช้รูปภาพเพื่อสื่อถึงความรุนแรง เพื่อให้เกิดความหวาดกลัวหากคิดจะฝ่าฝืน

ในปัจจุบันมีการการใช้ สังคมออนไลน์ (Social media) กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน ซึ่ง เฟซบุ๊ก (Facebook) โปรแกรมที่นิยมของคนทั่วโลก ก็ได้เข้ามาเป็นที่นิยมของคนในประเทศไทยเช่นกัน และสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็มีการนำเรื่องราวต่างๆ เข้ามาอยู่ในสังคมออนไลน์ อย่าง เฟซบุ๊กกันอย่างแพร่หลาย ทั้งที่เป็นการแจ้งข่าว แจ้งเตือน พุดคุย หรือแม้แต่การปล่อยข่าว ซึ่งในระยะหลังก็มีการเปิด “เพจเฟซบุ๊กปลอม” ซึ่งหมายถึง เฟซบุ๊ก ที่ไม่ระบุตัวตนชัดเจน หรือไม่สามาถระบุตัวตนได้โดยการใช้ ชื่อปลอม และที่อยู่ปลอมในการปิด แล้วแพร่ข้อมูลที่มัลลักษณะบิดเบือน ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง บางเพจเปิดขึ้นมาเพื่อสร้างความเกลียดชังระหว่างคนในพื้นที่ กับ กลุ่มแนวร่วมก่อความไม่สงบ แต่ก็มีอีกหลายเพจ ที่เปิดมาเพื่อชี้แจงเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้ ก็ถูกกลุ่มบุคคลทั้งกลุ่มแนวร่วมก่อความไม่สงบ กลุ่มนักเคลื่อนไหว หน่วยงานของรัฐ นำ Social media มาใช้เป็นเครื่องมือทั้งสิ้น

นอกจากการปล่อยข่าวลวง หรือข่าวลือผ่าน หน้าเพจเฟซบุ๊กปลอม แล้ว การตั้งกลุ่มเพื่อพุดคุย และวิจารณ์ สถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นใน ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังเป็นช่องทางที่ กลุ่มแนวร่วม ขบวนการก่อความไม่สงบใช้เป็นปล่อยข่าวลืออย่าง ต่อเนื่อง โดยการทำงานของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบนั้น ก็จะทำให้สมาชิกขบวนการเข้าไปเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ โดยในระยะแรกนี้นั้นจะเน้นไปที่กลุ่มที่พุดคุย กันเรื่อง ท้องเที่ยว ศาสนา เศรษฐกิจ และกลุ่มสถานการณ์ความรุนแรงต่างๆ ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเฟซบุ๊ก หลังจากนั้นเมื่อเริ่มมีการพุดคุยไปสักระยะ แนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ที่อยู่ในกลุ่มนั้นๆ ก็จะเริ่มปล่อยข่าว เพจของกลุ่มที่ตั้งไว้ เพื่อหวังผล คนอื่นๆในกลุ่ม ไปกระจายต่อ ในสังคมออนไลน์ และในการดำเนินชีวิต

โดยในระยะหลังนี้ ก็มีข่าวผ่านทางเฟซบุ๊กมากมายที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติการต่างๆของกลุ่ม แนวร่วมก่อความไม่สงบทั้งที่เป็นการประกาศชัยชนะ และการประชาสัมพันธ์ผลงานของตนเอง

2.2 เวลาในการปล่อยข่าว

2.2.1 ตอนเช้า โดยจะปล่อยข่าวให้กับกลุ่มแนวร่วมรับทราบเป้าหมายที่ตรงกัน และนำไปขยายต่อ เนื่องจากในเวลาเช้า สมาชิกที่มาเข้ารับฟังจะไม่มีการซักถามกันมาก ทุกคนจะหิว และเพิ่งตื่นนอน

“ทำไมเวลาเราเรียกพวกนั้นมาคุยเราต้องคุยตอนเช้า สมมติว่าปัญญาชนเราจะเล่นกับปัญญาชนเนี่ย ปัญญาชน เพื่อเราจะ Propaganda กับปัญญาชนเนี่ย เราต้องทำตอนเช้า อย่าทำตอนกลางคืน เพราะพวกปัญญาชนถ้าพุดกลางคืนมันจะพุดมาก มันจะเถียง มันจะอะไร อย่าจัดประชุมกับมันตอนกลางคืน เราต้องจัดประชุมตอนเช้า พวกนี้ 1 มันมาสาย ตื่นสาย เพราะฉะนั้นถ้าจัดประชุมขบวน จัดประชุมแกนนำ จัดประชุมพวกคนในองค์กรในเวลาเช้ากับพวกปัญญาชนเนี่ยมันจะเป็นเรื่องผิดปกติหน่อย แล้วมันจะไม่พุดมาก มันหิว มันมีธุระอื่น เพราะฉะนั้นมันจะรับคำสั่งง่ายกว่า”

(ตุลละหะเล็ง ยามาสกา สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2557)

ในเรื่องของเวลาการปล่อยข่าวนั้น ผู้วิจัยพบว่า การปล่อยข่าวลือให้หยุดงานในวันศุกร์ นั้นจะ ทำกัน ในช่วงเช้า เนื่องจากเป็นช่วงที่มีคนมาก ทั้งในร้านน้ำชาและในตลาด แล้วก็ปล่อยให้ข่าวลือทำงาน โดยจะมีการลือ ทั้งวันโดยไม่เลือกช่วงเวลา เนื่องจากร้านน้ำชา และในพื้นที่ ตลาดซึ่งเป็นเป้าหมายของการเผยแพร่ข่าวลือขึ้นนี้ มีการค้าขายทั้งวัน กลุ่มแนวร่วมขบวนการ จึงไม่ได้เลือกว่า จะปล่อยข่าวลือเวลาใด

“มันก็พูดกันทั้งวัน คนของเราเข้าไปพูด บ้างแม่ค้าพูดกันเองบ้าง คนซื้อพูดบ้าง ได้ยินมาจากตรงนั้นตรงนี้ แต่ ไอ้คนปล่อยเนี่ยมันก็ต้องไปพูด ตอนเช้า คนเยอะๆ กินน้ำชา กาแฟ แล้วคุยกัน หลังจากนั้นมันก็จะไปเอง แม่ค้า พ่อค้า คนซื้อ พูดกันไปเรื่อย ไม่หยุด เราก็จะมีคนมาเช็ด ว่ายังมีการพูดกันอยู่ไหม ถ้ามันเบาลง ไอ้คนเช็ดก็พูดต่อ ซึ่งไอ้คนเช็ดเนี่ย มันก็พูดมาแล้ว ที่ตลาดนั้น พอบายมันก็แวะมาเช็ดตลาดนี้ ถ้าพูดกันมันก็กลับ ผ่านตลาดไหน มัน ก็แวะดู แต่ถ้าแวะแล้วเค้าเจียบ มันก็ต้องเอาแล้ว”

(มุคตาร์ สีขาคี สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2557)

2.2.2 ทันทิหลังเกิดเหตุความรุนแรง หรือสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน มีความตึงเครียดสูง แนวร่วมกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ จะอาศัยจังหวะยังไม่สามารถทราบที่มาที่ไปของเหตุ สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น หรือช่วงที่ไม่แน่นอนของข่าวสารสูงในการปล่อยข่าวลือ หากเป็นเหตุความรุนแรง ก็จะอ้างว่า เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ลงมือ แต่ถ้าเป็นกรณีที่เกิดจากความผิดพลาดของฝ่ายขบวนการ สมาชิกฝ่ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์ก็จะปล่อยข่าวเพื่อหาความชอบธรรมในเหตุรุนแรงครั้งนั้นทันที

นายแวอาลีคอปเตอร์ วาจิ หรือ เจ๊ะอาลี อธิบายว่า ตนเองเคยปฏิบัติการผิดพลาดในการชุมนุม เจ้าหน้าที่ แต่ครั้งนั้นพลาดไม่โดนเป้าหมาย ไปถูกอาสาสมัครทหารพรานซึ่งเป็นชาวมลายูมุสลิม จะต้องรีบแจ้งบุคคลที่อยู่ในฝ่ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ในทันที โดยคนกลุ่มนี้ จะทำหน้าที่ออกข่าว เพื่อให้ปฏิบัติการที่ผิดพลาด นั้น เป็นเรื่องที่ถูกต้องและชอบธรรม

“สมมุติว่า ปฏิบัติการผิดพลาด ไปยิงโดนทหารที่เป็นมุสลิม ไข่ม้อย หั้ย ทหารมุสลิมตาย ไอ้เนี้ยก็ ต้องแจ้งสายโฆษณาประชาสัมพันธ์ของเค้าไป ว่าเรื่องเป็นอย่างนี้ ส่วนไอ้คนรับแจ้งมันก็ต้องคิด มันก็เป็นการยิง ทหารยุทธวิธีหนึ่ง มันจะอธิบายว่ายิงทหารด้วยยุทธวิธียังไง คือ อย่าไปเป็นทหาร ถึงมึงจะเป็นมุสลิมแล้วมึงเป็น ทหารก็คือเป็นศัตรูกับกู มึงก็อาจจะถูกยิงตาย มึงจะมานั่งทำเป็นว่ากูเป็นทหารมุสลิมแล้วจะเดินสบายๆไม่ได้”

(แวอาลีคอปเตอร์ วาจิ 18 กุมภาพันธ์ 2557)

2.3 มีการกระจายต่อของข่าวลือ ข้อมูลและข่าวสารต่างๆในรูปแบบข่าวลือที่เกิดขึ้นในทุกแวด วงของสังคม กล่าวได้ว่า เป็นช่องทางหนึ่งของการสื่อสาร แล้วนำมาสร้างเป็นเรื่องที่ตีความให้มีความหมายไป

ต่าง ๆ นานา ซึ่งอาจจะจริงหรือไม่จริงก็ได้ โดยผู้รับข่าวลือ ก็จะกลายเป็นผู้ที่ส่งข่าวต่อได้ในเวลาเดียวกันจากผู้ที่ได้รับข่าวสารนั้น โดยในสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนสูง ความสามารถของคนในการสังเกตเห็นสิ่งต่างๆ แคลงข่าวลือ ยิ่งแพร่ไปมากก็ยิ่งบิดเบือนไปมาก เพราะ การพูดกันทางปากมักถูกบิดเบือนได้ง่าย แม้ในบางกรณีจะไม่มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องก็ตาม แต่การรายงานหรือการเล่าเรื่องต่างๆ มักดัดแปลงให้ง่ายในการฟัง เมื่อผ่านจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง ข้อเท็จจริงจะเปลี่ยนแปลงไปซึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติ ประสบการณ์ของผู้เล่าแต่ละคน

ซึ่งข่าวลือจะก่อตัวขึ้นมาอย่างซ้ำๆ ตามด้วยการออกความคิดเห็น ซึ่งเนื้อหา มักสอดคล้องกับการคาดคิดของคนเราทั่วไป และมีความเป็นไปได้มากที่คนเราจะหาทางตีความหมายเรื่องราวที่คลุมเครืออยู่โดยการคาดเดาว่าน่าจะเป็นไปในทำนองนั้น หรือพยายามหาเรื่องใกล้เคียงมาสนับสนุน นอกจากนั้นข่าวจะได้รับการยอมรับมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับความสมเหตุสมผลอีกด้วย และข่าวลือเป็นทางออกวิธีหนึ่งในการแสดงความรู้สึกมีข่าวลือหลายเรื่องที่เราไม่ทราบถึงแหล่งที่มา ไม่มีใครยืนยันหรือรับผิดชอบในสิ่งที่เขาพูด แต่จะบอกเพียงว่าเป็นสิ่งที่เขาได้ยินได้ฟังมาเท่านั้น

ในกรณี ข่าวลือการหยุดงานวันศุกร์ เมื่อปี 2555 นั้นแม่ค้าในตลาดเทศบาลนครยะลา กล่าวว่า ในปีนั้นหลังได้รับรู้ว่ามีการหยุดงานวันศุกร์ ตั้งแต่ในช่วงที่เริ่มได้ยินข่าวลือ ทั้งที่คิดว่าเป็นข่าวลือแต่ก็ยอมรับว่าได้เอาไปเล่าต่อให้ญาติและคนใกล้ชิดฟัง ว่ามีการลือว่าห้ามขายของในวันศุกร์ โดยเนื้อหาที่เล่าอาจจะไม่เหมือนที่ได้ยินทุกคำ แต่เค้าโครงยังคงเป็นเรื่องที่ได้ยินมา

ในขณะที่บริเวณพื้นที่ตลาดในช่วงนั้น บรรดาเหล่าพ่อค้าแม่ค้าก็ยังคงมีการพูดคุยเรื่องนี้กันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหาข้อยุติว่าจะหยุดค้าขายกันในวันศุกร์ต่อไป หรือไม่ ซึ่งในช่วงแรกของการแพร่ของข่าวนี้ ยังเปิดขายของในวันศุกร์ตามปกติ ส่วนผู้ที่มาจับจ่ายซื้อของในช่วงนั้นเมื่อได้ยินข่าวการให้หยุดค้าขายวันศุกร์ ก็จะมีการถามไถ่บรรดาพ่อค้าแม่ค้าว่าวันศุกร์ ที่จะถึงนี้จะปิดร้านหรือไม่ แต่ก็ไม่ได้คำตอบที่ชัดเจน เนื่องจากพ่อค้าแม่ค้ายังไม่มีการพูดคุยกันว่าจะหยุดเมื่อใด และเมื่อถึงสัปดาห์ที่สี่ ของเดือนกันยายน ปี2555 นั้นทางพ่อค้า แม่ค้าบางส่วนเริ่มที่จะต้องการหยุดงานในวันศุกร์ที่ 28 กันยายน หลายร้านจึงหยุดค้าขายตามกัน

“ก็เอากลับไปเล่าให้สามีฟังว่าที่ตลาดมีลือให้หยุดวันศุกร์ โจรมันเอาอีกแล้ว ไม่รู้จริงป่าว สามีก็ถามว่าแล้วเค้าจะหยุดวันไหน เค้าว่าวันไหน ก็หยุด ก็เล่ากันในบ้าน แล้วก็ถามว่าคนนั้นคนนี้หยุดไหม ตอนนั้นจำได้ว่า ยังไม่ได้นัดอะไรกัน พอมาหลังๆ ร้านปิดกันเยอะ เราก็เลยปิดด้วย ก็ดูทีวี หนังสือพิมพ์เค้าลง ของเราไม่เนาไม่เสีย เค้าหยุดเราก็หยุด เกิดมันเกิดขึ้นมาจริงๆ มันไม่คุ้ม เปิดขายก็ไม่ได้กำไรสักบาท เพราะคนน้อย ก็กลายเป็นว่า ตอนนั้นก็ปิดทั้งตลาด พอมาวันเสาร์ก็เปิดขาย แต่คนก็มาน้อย”

(แม่ค้าตลาดเทศบาลนครยะลา สัมภาษณ์ 16 พฤศจิกายน 2556)

2.4 มีการตรวจสอบความสำเร็จ การทำงานของทีมงานสายข่าว จากที่ทราบในช่วงต้นว่า การปฏิบัติงานด้านข่าวสารของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ มีการแบ่งงานตามลำดับขั้นชัดเจน โดยมีสมาชิกในสายงานจำนวนมาก จึงต้องมีการตรวจสอบการทำงานของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

การกระจายข่าวลือหยุดงานวันศุกร์ ในครั้งที่ 2 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2555 นั้น ผู้วิจัยพบว่า ส่วนหนึ่ง เป็นการตรวจสอบสายข่าวและกำลังของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบว่า สามารถกระจายข่าวลงลึก และแพร่กระจายมากขนาดไหน โดยการวัดจากการแพร่ของข่าวลือ ผลปรากฏว่า ในช่วงแรกยังไม่มี การแพร่กระจายมาก เพราะใน วันศุกร์ที่ 2 และ 3 ของเดือนนั้น ร้านค้าส่วนใหญ่ยังเปิดค้าขายตามปกติ

กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ถือว่า ระบบงานข่าว และกองกำลังที่อยู่ในพื้นที่ยังทำงาน ไม่มีประสิทธิภาพ แต่หลังจากนั้น ในวันศุกร์สุดท้ายของเดือนกันยายน และ ในวันที่ 5 ตุลาคม 2555 ข่าวลือนี้ ก็สามารถสร้างความเชื่อให้กับประชาชนในพื้นที่ว่า การทำร้ายร่างกายของผู้ที่ไม่ยอมหยุดวันศุกร์นั้นเป็นเรื่องจริง มีการปิดร้านค้า บริษัทบางแห่งมีการหยุดทำงาน ซึ่งถือว่า เป็นการประสบความสำเร็จอย่างยิ่งของขบวนการ แต่ แท้ที่จริงแล้ว ข่าวลือการหยุดวันศุกร์ในครั้งนี้ ถูกทำให้น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น โดยสื่อมวลชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เฝ้าติดตามสถานการณ์ และผลิตข่าวออกสู่สาธารณชน อีกทั้งยังมีการไปผูกเรื่อง ครูโรงเรียนบ้านบอง อำเภอร่องแงะ ถูก “แนวร่วม” ทำร้ายจนถึงแก่ชีวิต ในช่วงเวลานั้น รวมไปถึงการเสนอข่าวแบบ “ตายรายวัน” จนกลายเป็น เรื่องเดียวกัน จนสร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้น ทำให้ข่าวลือ การหยุดงานวันศุกร์ ในปี 2555 เป็นการทำงานที่มี ประสิทธิภาพมาก

รูปที่ 8 บรรยากาศการพูดคุยกับผู้วิจัย แวอาลีคอปเตอร์ วาจิ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า การใช้ข่าวลือ การโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งของยุทธศาสตร์ใหญ่ ในการแบ่งแยกดินแดนเพื่อกอบกู้เอกราชรัฐปัตตานี ที่กลุ่มขบวนการใช้ โดยจะต้องใช้ควบคู่กันไปกับการใช้ความรุนแรง ไม่อาจแยกออกจากกันได้ โดยหัวใจของมันคือ เป็นตัวสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง

ทั้งนี้การใช้ข่าวลือ การโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ ในแต่ละยุคแต่ละสมัยของ การปฏิบัติการของกลุ่มขบวนการนั้น ก็มีการพัฒนาตามสังคม ตามโลก และตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่หยุดนิ่ง เช่น ในสมัยก่อน ย้อนหลังไป 20 ปี สมาชิกในกลุ่มขบวนการ ทำแค่การศึกษาสังคมของคนไทย เช่นการหาร้องดิเกร์ ลำตัด หรือตุลครไทยเท่านั้น ซึ่งการทำเรื่องเช่นนี้เมื่อก่อน ก็เป็นเรื่องที่ยากพอสมควร แต่มาในยุคปัจจุบันที่เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร โลกาภิวัตน์ ยุคแห่งโลกอินเทอร์เน็ต และสังคมออนไลน์ กลุ่มขบวนการ ก็มีความจำเป็นพัฒนาทีมงาน แผนการ เป้าหมาย ตามไปด้วย ไม่เช่นนั้นแล้วการเดินยุทธศาสตร์ในยุคปัจจุบัน การใช้ความรุนแรง ก็จะไม่ได้รับความชอบธรรมอย่างเต็มที่

ปฏิบัติการข่าวสารของกลุ่มขบวนการในปัจจุบัน ไม่ได้จำกัดเฉพาะการก่อเหตุร้ายเพื่อยึดพื้นที่ชาวทั้งในและนอกประเทศเท่านั้น แต่กลุ่มขบวนการยังมุ่ง "ส่งสาร" ให้กับมวลชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เข้าใจ การปฏิบัติการที่ใช้ความรุนแรงในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการยอมรับ และความชอบธรรมจากมวลชน เพราะการแย่งชิงมวลชนให้เป็นพวกกับตัวเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก็คือเป้าประสงค์สำคัญประการหนึ่งของการแบ่งแยกดินแดน

นายมุศตาร์ ซีกะจิ ตาปีโละ อดีตหัวหน้ากองร้อยกลุ่มก่อความไม่สงบ คุ่มพื้นที่ อำเภอมือเมือง จังหวัดนราธิวาสเล่าว่า การปฏิบัติการด้านข่าวสารและการโฆษณาชวนเชื่อมีความสำคัญมากพอๆกับการจับอาวุธขึ้นสู้ เพราะเมื่อมีการลงมือปฏิบัติหรือใช้ความรุนแรงไปแล้ว การอธิบายต่อมวลชนว่าสิ่งที่ทำลงไปนั้นถูกต้องและชอบธรรม จะต้องไม่เช่นนั้นแล้วมวลชนจะไม่เข้าใจว่า สิ่งที่ขบวนการทำนั้นแท้จริงแล้วคืออะไร

“แน่นอน ไอ้อาวุธมันสำคัญที่สุด เพราะเวลาเรายิงหรือใครอธิบาย เพราะฉะนั้นความชอบธรรมเนี่ยมันเกิดจากคำอธิบาย เราสู้เนี่ยมันต้องให้เกิดความชอบธรรมด้วย ไม่ใช่สู้แบบ ไม่ใช่สู้แบบเนี่ย การชิงความชอบธรรมเนี่ยมันมีสมรภูมิอยู่ที่อะไรบ้าง สมรภูมิของมันก็คือ สมรภูมิอยู่ในหมู่บ้าน อยู่ในอำเภอ อยู่กับคน อยู่กับอะไรก็แล้วแต่ แต่ทั้งหมดเนี่ยมันก็คือการสื่อสาร เราจะสื่อสารกับสังคมอย่างไรให้เราเกิดความชอบธรรมในการทำ เราวางระเบิดที่ร้านคาราโอเกะแล้วคนตาย เราจะสื่อสารว่าสมควรแล้วเพราะมันบั่นทอน มันผิดหลักศาสนา มันเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ อันเนี่ย การอธิบายให้คนเชื่อว่าสิ่งเหล่านั้นนะเป็นสิ่งที่ถูกต้อง นั่นคือการสื่อสารกับมวลชน การสื่อสารมวลชนมีมิติอะไรบางอย่างที่ต้องสื่อสารต้องเล่นให้หมด ไอ้คนที่จัดตั้ง คนที่จัดตั้งหลักของแต่ละหมู่บ้าน ของแต่ละชุมชน ของแต่ละสังคม ตัวเราเองคนในองค์กรทุกคนต้องอธิบายได้ แล้วก็จะมี order ขึ้นมาให้อธิบายเป็น step step”

(มุศตาร์ ซีกะจิ ตาปีโละ 18 กุมภาพันธ์ 2557)

ด้านเจ้าหน้าที่ทหารระดับสูงสังกัด กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้าหรือ กอ.รมน. ภาค 4 สน. ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มายาวนานกว่า 15 พ.ศ. คนหนึ่ง กล่าวว่า การรับมือกับข่าวลือด้านต่างๆของกลุ่มขบวนการนั้น ต้องขึ้นอยู่กับว่าประชาชนจะเชื่อทหาร และเจ้าพนักงานของรัฐ ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถป้องกันชีวิตและทรัพย์สินให้ได้มากแค่ไหน ซึ่งที่ผ่านมา นั้น ยังไม่สามารถทำให้พี่น้องคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีเชื้อสายมลายู เป็นมุสลิม เชื่อมั่นการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐได้อย่างสนิทใจ ส่วนอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การเผยแพร่ข่าวสาร การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของกลุ่มขบวนการทำได้ง่ายขึ้นก็น่าจะมาจากจำนวนประชากรในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ประมาณร้อยละ 80 มีเชื้อสายมลายู เป็นมุสลิม กังวลต่อการรับและเชื่อหรือปฏิบัติตาม ข่าวสารที่ได้รับจากกลุ่มขบวนการ อยู่แล้ว

ทางหน่วยงานรัฐเอง ค่อนข้างมั่นใจว่า การสั่งการเกี่ยวกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของกลุ่มขบวนการนั้น มีการสั่งการไปตามเครือข่ายของจังหวัดต่างๆ ซึ่งมีการจัดโครงสร้างเป็นฝ่าย เช่น การเมือง การทหาร ฯลฯ เนื่องจาก ถ้าจะมีการทำใบปลิว ก็อาจส่งส่งข้อความให้กัน ทางอีเมล ซึ่งบ่อยครั้งก็เห็นว่ามีคามผิดพลาด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องข้อความ การระบุสีต่างๆ ที่มีความเข้าใจผิด ไม่ใช่ว่ากลุ่มขบวนการแต่ละจังหวัดดำเนินการกันเอง เพราะดูจากเวลาเขียนป้าย เขียนเหมือนกันทั้งหมด เพียงแต่รูปแบบอาจแตกต่างกัน และถ้ามีคำผิด ก็จะผิดเหมือนกันทั้งหมด

ส่วนในกรณีการข่มขู่ให้มีการหยุดทำงานวันศุกร์นั้น เมื่อกลุ่มขบวนการดำเนินการ จนเมื่อประชาชนในพื้นที่หยุดขายของ หรือปิดกิจการในวันศุกร์อย่างทั่วถึงแล้ว ก็จะมีข่าว ทางขบวนการก็จะมีข่าวว่า ข่าวลือที่ขู่ให้หยุดค้าขายวันศุกร์เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ใช่ฝ่ายขบวนการทำ เพราะหากประชาชนรู้ว่าเป็นการกระทำของขบวนการ ก็จะเกิดความเสียหายแก่ขบวนการเสียเอง

“ความกระพือในกระแสมุสลิมโลก ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ประมาณปี 2522 ในประเทศอิหร่าน เมื่อโคมานี ปฏิวัติพระเจ้าซาร์ จากนั้น 10 ปีให้หลัง จึงส่งกระทบมายังประเทศไทย ประมาณปี 2532 –33 โดยมีการเปลี่ยนแนวคิดของกองโจรจากการแบ่งแย่งดินแดนตามเชื้อชาติ มาเป็นเรื่องของศาสนา ซึ่งมุสลิมมีความเชื่อว่า “มุสลิมเป็นพี่น้องกันทั่วโลก” ทำให้เครือข่ายกว้างขึ้น

ดังนั้น การหยุดวันศุกร์ เป็นการสร้างความเชื่อว่า หากคุณเป็นมุสลิมที่เคร่งจะต้องหยุด ในขณะที่เดียวกันคนที่ไม่หยุด ก็มีเหตุผลว่า นบีไม่ได้บัญญัติเอาไว้ ไม่จำเป็นต้องหยุด ก็มีบางส่วนที่หยุดไปพักหนึ่ง ไม่ได้มี เพียงแต่บอกว่าให้ละหมาดวันศุกร์ ควรละหมาดใหญ่ ทำให้พิเศษ เหมือนไปโบสถ์วันอาทิตย์ จึงทำให้เกิดเป็นข้อเงื่อนไขให้เอามาใช้ แต่ก็รู้ได้ระดับนึง และจะมีการขู่เป็นประจำทุกปีเพื่อดูว่าคนยังจะทำตามอยู่ไหม”

(เจ้าหน้าที่ทหาร สัมภาษณ์เมื่อ 11 ธันวาคม 2556)

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

สรุปรูปแบบและกลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสาร ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ กรณี ข่าวลือ ช่มชู้ ห้ามทำงานวันศุกร์ เหตุผลสำคัญที่กลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ได้ใช้เรื่องการหยุดงานวันศุกร์ มาเป็นประเด็นในการต่อสู้ด้านข้อมูลข่าวสาร และ ด้านจิตวิทยา ทั้ง 2 ครั้งมีวัตถุประสงค์ที่กลุ่มแนวร่วมขบวนการ อยู่ 2 อย่างคือ

1. สร้างความแตกต่างในพื้นที่

ความแตกต่างด้านชาติพันธุ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เป็นเรื่องที่มีนัยยะด้านความมั่นคงระดับชาติ และเป็นผลประโยชน์แห่งชาติลำดับแรก (National Interest) ซึ่งคือ ความอยู่รอด (Survival) หากปราศจากสิ่งเหล่านี้ ความเป็นรัฐก็มีอาจดำรงอยู่ได้ ซึ่งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ประกอบด้วยเชื้อชาติหลักคือ ชาวมลายูมุสลิม และชาวไทยพุทธ ที่อยู่ร่วมกันภายใต้นโยบายการปกครองของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน

นั่นหมายความว่า หากมวลชนพี่น้องชาวมลายูมุสลิม ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศโดยที่มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ไม่ยอมรับกฎกติกาที่ถูกตั้งโดยผู้ปกครองที่มาจากศาสนาอื่น เชื้อชาติอื่น การปกครองในประเทศนั้นๆก็จะทำไปด้วยความยากลำบาก เกิดการแบ่งแยกมวลชนกันชัดเจนในพื้นที่ ระหว่างชาวมลายูมุสลิมที่หยุดงานวันศุกร์ กับชาวไทยพุทธ ที่ยังคงออกมาทำงานค้าขายตามปกติ ซึ่งหลักการนี้ ก็เป็นเป้าหมายหลักของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อที่จะใช้ในการแบ่งแยกดินแดนต่อไป

ในปี 2548 การประกาศให้ชาวมลายูมุสลิม หยุดงานวันศุกร์ ตามหลักศาสนาอิสลามนั้น เป็นการปฏิบัติการด้านจิตวิทยาอย่างหนึ่ง เนื่องจากกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ได้ใช้เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา มาเป็นตัวแบ่งแยก มีการใช้ วิธีการควบคุมเวลา คือวันศุกร์ซึ่งเป็นหยุดของพี่น้องชาวมุสลิม มาเป็นเครื่องมือการต่อสู้ ในพื้นที่หรือดินแดน เพื่อให้ฝ่ายรัฐบาลไทย เห็นภาพชัดเจน ว่า เมื่อถึงวันศุกร์แล้ว ชาวมลายูหรือชาวไทยเชื้อมุสลิม จะหยุดทำงาน โดยการอ้างเรื่องราวที่อิงหลักศาสนา และความเชื่อ ผนวกกับการเล่าเรื่องที่ อิงประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นจริงเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ทำให้คนฟังก็พร้อมที่จะเชื่อแม้ว่าเรื่องที่เล่าานั้นจะจริงหรือไม่

ก็ตาม แต่ก็ได้แฝงเรื่องราวในประวัติศาสตร์ ที่เกิดขึ้นจริง รับรู้ได้ พร้อมกับคำขู่ซึ่งทำให้ผู้ที่รับฟังเกิดความหวาดกลัวและยินดีปฏิบัติตาม

การแพร่ของข่าวลือในครั้งนี้ เป็นไปด้วยความรวดเร็วเนื่องจาก ความหวาดกลัวของผู้ที่ได้รับข่าวลือ ถูกโยงไปกับเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกับการให้หยุดงานในวันศุกร์แต่อย่างใด แต่มันก็เพียงพอที่จะทำให้ผู้รับข่าวลือนั้น สามารถไปเล่าต่อได้อย่างทันที จึงทำให้ข่าวลือให้หยุดงานในวันศุกร์ ในปี 2548 มีพลังและแสดงอำนาจได้อย่างเต็มที่

สอดคล้องกับงานของ ในงานของ ชัยวัฒน์ สถาอานันต์ เรื่อง ข่าวลือของความโกรธ:ความเข้าใจสรรพเสียงของมุสลิมในบริบท “สงครามบริสุทธ์”(2549:3-4) ระบุว่า บางทีข่าวลือก็เหมือนกับเค้าโครงการเล่าเรื่องใน Topics of Discourse and The form ของ Hayden White หรือเรื่อง Historical Discourse ของ Roland Barth เค้าโครงนี้ไม่มีการปิดบัง แต่จะประดิษฐ์โดยผู้มีส่วนในการกระจายข่าวลือ ข่าวลือที่มีความเท่ากันระหว่างเรื่องโกหก คำพูดจินตนาการ และความหมาย หรือเหตุการณ์ค้นพบที่อื่น ความสำเร็จของข่าวลือ คือ เรื่องราวที่มีการพูดกันอย่างสอดคล้อง ยิ่งไปกว่านั้นการมีส่วนร่วมในข่าวลือโดยการฟัง ซึ่งรวมถึงกระบวนการสร้างความสับสนและบางเวลาอำนาจของข่าวลือก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยข่าวลือจะมีลักษณะเป็นเรื่องที่สามารถโน้มน้าวได้ด้วยการพูดซ้ำๆ

มีการวิเคราะห์ว่า ทำไมข่าวลือจึงมีการแพร่หลายในบริบทพื้นที่ที่มีความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ Feldman (อ้างถึงในชัยวัฒน์ สถาอานันต์ 2549:5) ตั้งข้อสังเกตว่า มันเป็นรูปแบบการต่อต้านของท้องถิ่นที่ใช้ในการเผชิญหน้ากับรัฐซึ่งอยู่ในพื้นที่เดียวกัน เป็นความหวาดกลัวที่อยู่ระหว่างความพอดีที่มองเห็นจากรัฐ เหตุผลทางด้านการเมือง ความคลุมเครือที่มาจากจุดสนใจ และคุณภาพของข่าวลือที่แพร่กระจายออกไป เพราะฉะนั้นข่าวลือจึงกลายเป็นเครื่องมือของการมีอยู่ภายใต้อำนาจรัฐ และความคลุมเครือเป็นลักษณะหลักๆของการเกิดข่าวลือ และจะเปิดให้ใครก็ตามเข้าไปมีส่วนเพิ่มเติมและดัดแปลงเรื่องราวใหม่ๆ บางครั้งจนกลายเป็นอื่น โดยเดินทางอย่างรวดเร็วโดยการบอกเล่าไปทุกมุมของพื้นที่ พร้อมทั้งทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ด้วยการวางเค้าโครงว่าชาวมุสลิมในพื้นที่ถูกกระทำอย่างโหดร้ายทารุณอย่างไรจากเจ้าหน้าที่รัฐ คำถามนี้ทำให้เกิดการแพร่กระจายขยายความโกรธผ่านข่าวลือ มีการทำอะไรกับสังคมมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้ของไทย ภาคใต้ของฟิลิปปินส์ หรือที่ไหนก็ตามในยุโรปในบริบทของสงครามบริสุทธ์

โดยในปี 2548 ถือว่าการเดินยุทธศาสตร์นี้ ของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ ประสบความสำเร็จอย่างงดงาม รัฐบาลไทยใช้เวลาหลายเดือน โดยการนำสินค้าเข้าไปจำหน่ายแทนการหยุดค้าขายของคนในพื้นที่ ซึ่งกว่าจะทำให้การค้าขายวันศุกร์กลับมาเป็นปกติก็ใช้เวลายาวนานหลายเดือน หรือการใช้ระบบทุนนิยม เข้าไปสู่กับการพยายามควบคุมเวลาเหนือพื้นที่ของกลุ่มแนวร่วม อย่างไรก็ตามยุทธศาสตร์นี้ก็สร้างความเดือดร้อนให้กับกลุ่มแนวร่วมและพี่น้องมาลายูมุสลิม มิใช่น้อย เนื่องจากเป็นปัญหาปากท้อง เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ในพื้นที่

2. การตรวจสอบการทำงานของสมาชิกกลุ่มแนวร่วมขบวนการ

เนื่องจากจำนวนสมาชิกของกลุ่มแนวร่วมขบวนการที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก มีทั้งสมาชิกเยาวชนที่เข้ามาใหม่ มีทั้งกลุ่มนักศึกษาที่หันมาเข้าร่วมขบวนการ และรวมไปถึงกลุ่มขบวนการที่จบการฝึกและพร้อมที่จะปฏิบัติงานตามสายงานต่างๆ จึงจำเป็นต้องตรวจสอบว่ามีการทำงานลงลึกไปในพื้นที่ที่มากน้อยเพียงใด ในปี 2555 ซึ่งเป็นครั้งที่ 2 ของการแพร่ของข่าวลือ ให้หยุดงานวันศุกร์ โดนในปีนั้น จึงเป็นการตรวจสอบการทำงานของสมาชิกกลุ่มแนวร่วมขบวนการในพื้นที่ ซึ่งช่วงแรกยังไม่มีการแพร่กระจายมาก เพราะในช่วงแรกที่ลือ ยังไม่มีการปิดร้านตามที่มีการข่มขู่แต่อย่างใด แม้จะมีการโปรยใบปลิว และปล่อยข่าวลือมาแล้วก่อนหน้านี้หลายเดือน ซึ่งในกลุ่มขบวนการเองก็ถือว่า ระบบงานข่าว และกองกำลังที่อยู่ในพื้นที่ยังทำงานไม่มีประสิทธิภาพ

แต่ในปี 2555 นั้นข่าวลือการข่มขู่ให้หยุดงานวันศุกร์ ก็มาประสบความสำเร็จได้หลังจากนั้นไม่นาน เมื่อสื่อมวลชนและสื่อของรัฐเข้ามาติดตามสถานการณ์ ข่าวระเบิดขึ้นที่ร้านทองกมลพรรณ ที่ตั้งอยู่ในย่านชุมชนในเขตเทศบาลตำบลตะลัน อ.สายบุรี จ.ปัตตานี และมีการทำคาร์บอมบ์ซ้ำ เพื่อหวังสังหารเจ้าหน้าที่ ในวันศุกร์ที่ 22 กันยายน 2555 ซึ่งในพื้นที่ที่มีการโยงสถานการณ์นี้ ก็กับการไม่เชื่อคำขู่หยุดงานวันศุกร์ไว้ด้วยกัน ทั้งที่สาเหตุที่เหตุการณ์นี้เป็นข่าวดังไปทั่วก็เนื่องจากกลุ่มแนวร่วมก่อความไม่สงบนั้น ใช้ยุทธวิธีการใช้ระเบิดคาร์บอมบ์ซ้ำเพื่อสังหารเจ้าหน้าที่ ที่เข้ามาปฏิบัติการ ตรวจพิสูจน์หลักฐานจากเหตุระเบิดร้านทองก่อนหน้านี้ไม่นาน

จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ สื่อมวลชน จึงกลายเป็นเครื่องมือในการกระพือ คำขู่ให้หยุดวันศุกร์ของกลุ่มแนวร่วมไปโดยปริยาย ทำให้ในวันศุกร์สุดท้ายของเดือนกันยายน รวมทั้งทุกวันศุกร์ของเดือนตุลาคม 2555 มีการปิดร้านค้า บริษัทบางแห่งมีการหยุดทำงาน กันอย่างแพร่หลาย ทั้ง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ประชาชนในพื้นที่และกลุ่มแนวร่วมก่อความไม่สงบ ซึ่งเคยได้รับบทเรียนในปี 2548 จากเกมการแก้เกมของรัฐ ด้วยร้านธงฟ้าราคาประหยัดมาแล้ว ในปี 2555 การหยุดงานวันศุกร์อย่างจริงจังจึงเกิดขึ้นเพียงระยะสั้นๆ ไม่รุนแรงเหมือนปี 2548 เนื่องจากหลังเกิดสถานการณ์ เจ้าหน้าที่รัฐได้ลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับประชาชนทันที ทั้งยังมีการนำข้อเท็จจริงของการหยุดวันศุกร์ของพี่น้องชาวมุสลิมมาอธิบาย โดยผู้ที่อธิบายนั้น ก็เป็นถึงจุฬาราชมนตรี ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดของ ชาวมุสลิม ซึ่งมาความน่าเชื่อถือ และไร้ข้อกังขาในทุกด้าน

ขณะที่วิธีการแก้ไขปัญหารัฐบาลยังใช้ วิธีทางทุนนิยม เข้าไปแก้ไขปัญหาเพื่อบรรเทาทุกข์ทางปากท้องของคนในพื้นที่ ซึ่งเคยได้ผลมาแล้วในปี 2548 ทำให้การใช้ข่าวในการให้มาลายูมุสลิมหยุดงานในวันศุกร์ ในปี 2555 จึงไม่ได้ให้น้ำหนักไปกับการแบ่งแยกคน แต่เป็นการ ตรวจสอบการทำงานของสมาชิกกลุ่มแนวร่วมขบวนการมากกว่า

นับจนถึงปัจจุบันนี้ พื้นที่อีกหลายพื้นที่ ซึ่งอยู่ห่างไกลออกไป ยากแก่การเข้าถึงของเจ้าหน้าที่ ประชาชนยังหวาดกลัวคำขู่ และยังมีหยุดงานวันศุกร์ ทุกครั้งที่มีการข่มขู่ เพราะยังไม่มั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและ

ทรัพย์สิน เนื่องจากสถานการณ์ “ฆ่ารายวัน” ที่เกิดขึ้น ถูกนำเอาไปยึดโยงกับเรื่องการข่มขู่ให้หยุดงานวันศุกร์จนแยกกันไม่ออกว่า โดยข้อเท็จจริงเรื่องการฆ่ารายวันกับเรื่องหยุดงานวันศุกร์เป็นสาเหตุที่มาของคนละเรื่อง

ส่วน ผลศึกษาขั้นตอนการผลิตและรูปแบบการเผยแพร่ข่าวลือ และการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ จากกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสิ่งที่สำคัญในการที่จะทำให้อ่าวลือเกิดขึ้นได้แก่

1 ตัวผู้ส่งสาร เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในกระบวนการ ปลอ่ยข่าวลือ โดยต้องมีความน่าเชื่อถือ มีความรู้ และเป็นผู้ที่คนในพื้นที่ให้ความเคารพ ข่าวลือนั้นถึงจะมีคนเชื่อและทำตาม

2 ตัวสาร

2.1 ถ้าเป็นการเล่าแบบปากต่อปากนั้น ต้องมีตัวละครที่น่าเชื่อถือในข่าวลือนั้น ครบทุกขั้นตอน ทั้งผู้กระทำและผู้ถูกระทำ ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน ว่าต้องการให้ทำสิ่งใด

2.2 ใบปลิว ต้องมีความชัดเจน เนื้อหาของสารต้องอาศัยประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีต อัตลักษณ์และวิถีชีวิตที่แตกต่าง ทั้งศาสนา เชื้อชาติ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่

2.3 การใช้ถ้อยคำ ในสารมักจะมีการใช้ถ้อยคำ ที่มีนัยทางศาสนา และความรุนแรง เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันเพียงในกลุ่มคนที่เป็นชาวมลายูในท้องถิ่นเท่านั้น

2.4 การใช้อวัจนภาษาในการส่งสาร หรือภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำเป็นภาษา ซึ่งแฝงอยู่ในถ้อยคำ กิริยาอาการต่างๆหรือสิ่งอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการแปรความหมาย แต่ก็สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจได้ นำมาเป็นตัวสื่อเพื่อส่งสารในลักษณะข่มขู่เป้าหมายที่เป็น “ผู้รับสาร”

3 ช่องทางการสื่อสาร

3.1 แบบปากต่อปาก

3.2 ใบปลิว

3.3 อินเทอร์เน็ต และ สังคมออนไลน์

3.4 สื่อมวลชน

ในงานของ David Popenoe (อ้างถึงใน บุญลือ วันทายนต์ 2544:47) มีแนวคิดที่เรื่องการแพร่กระจายข่าวลือ สามารถทำได้ 2 ทางคือ แบบปากต่อปาก และอาศัยสื่อมวลชนซึ่งเป็นเป้าหมายหลังของผู้ที่

ปล่อยที่ต้องการให้ข่าวสารนี้แพร่หลายไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นข่าวลือจึงปรากฏออกมาเสมือนว่าถ้าจะเป็นความจริง แต่ข่าวลือก็น่าจะเด่นกว่าการขาดแคลนข่าวสาร ข่าวลือที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับวิธีการและแนวทางการแพร่ข่าวลือที่มีประสิทธิภาพของการสื่อสารมวลชน

ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ที่กลุ่มแนวร่วมขบวนการ จะต้องใช้ความรุนแรง เพื่อให้สื่อมวลชนเข้ามาทำข่าว โดยในสมัยก่อนนั้น การใช้ความรุนแรงจะเลือกเฉพาะเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ แต่เนื่องจากทหาร หรือตำรวจเสียชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บ จะไม่เป็นข่าว ในระยะหลังจะเปลี่ยนเป้าหมายมาเป็นครู หรือผู้ที่อ่อนแอกว่า เนื่องจากการที่ครูถูกทำร้าย หรือเสียชีวิต มักส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง โดยการสื่อสารลักษณะนี้ มีนัยว่า ในพื้นที่แห่งนี้ กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ หรือ พยายามที่จะบอกว่า มันยังไม่สงบ

4 คนรับสาร

4.1 ต้องเป็นคนมาลาญ เพราะ คนมาลาญ มักมีความรู้สึกไม่เท่าเทียม ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รู้สึกมาโดยตลอด

4.2 ผู้ที่สูญเสียญาติ ครอบครัว ไปในเหตุการณ์ความไม่สงบทางภาคใต้

4.3 คนในพื้นที่เป้าหมาย

4.4 บุคคลภายนอก กรณีนี้หมายถึงบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ สื่อมวลชน

สำหรับกลยุทธ์ของการของการเผยแพร่ข่าวลือ และการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ กรณีหยุดงานวันศุกร์นั้น ที่กลุ่มแนวร่วมขบวนการ เลือกใช้ คือการปล่อยข่าวให้ถูกที่และถูกเวลา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการปล่อยข่าวลือให้ หยุดงานในวันศุกร์ โดยแบ่งได้ดังนี้

1 สถานที่

1.1 ร้านน้ำชา ซึ่งเป็นแหล่งรวมของพี่น้องชาวมลายูมุสลิม กันมาอย่างช้านาน ร้านน้ำชานี้มีความสำคัญเนื่องจากเป็นศูนย์กลาง ในการพบปะ พูดคุย ถกเถียงทุกขสฤติบของพี่น้องชาวมุสลิมในทุกๆวัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิ่งอ้อ เล่าสง (2549:212) ที่ได้สรุปว่าแหล่งเผยแพร่ข่าวลือ มักอยู่ที่ร้านน้ำชาเป็นหลัก ซึ่งร้านน้ำชาเป็นแหล่งรวมของพี่น้องชาวมลายูมุสลิมตามวิถีชีวิตปกติในแต่ละวัน และเป็นจุดที่เจ้าหน้าที่รัฐไทยซึ่งเป็นคนต่างถิ่น ต่างภาษา และวัฒนธรรม มีอาจเข้าถึงได้เลย

1.2 ตลาดนัด การปล่อยข่าวลือในพื้นที่ตลาดนัดนั้น เพื่อที่จะให้ บรรดาพ่อค้าแม่ค้าชาจร หรือพ่อค้าเร่ นำไปปล่อยต่อ ในการขายของยังสถานที่ต่อไป

1.3 ในโลกอินเทอร์เน็ต เป็นสถานที่แห่งใหม่ ในการปล่อยข่าวที่มีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากสังคมออนไลน์ ได้เข้ามามีบทบาทกับ คนในยุคปัจจุบัน กลุ่มแนวร่วมขบวนการ จึงหันมาสนใจการปล่อยข่าวและการติดต่อสื่อสารในช่องทางนี้มากขึ้น

2 เวลาในการปล่อยข่าว เนื่องจาก การปล่อยข่าวลือให้ หยุดงานในวันศุกร์ นั้นเป็นนโยบาย ที่จะแยกคนออกจากกัน ระหว่าง ไทยพุทธ และมาลายูมุสลิม การปล่อยข่าวนี จะทำในเวลาเช้าเนื่องจากสถานที่เป้าหมายที่ต้องการปล่อยข่าวนั้นเป็นตลาดและร้านน้ำชา ซึ่งจะมีคนมากในช่วงเช้า และปล่อยให้ข่าวลือกระพือไปเรื่อยๆ โดยกลุ่มขบวนการ จะมีคนมาตรวจสอบเป็นระยะๆ

3 มีการกระจายต่อของข่าวลือ อย่างต่อเนื่อง ในแบบปากต่อปาก โดยผู้ที่รับฟังก็กลับกลายเป็นผู้เล่า และเพื่อความน่าเชื่อถือ ผู้เล่าก็สามารถเติมเรื่องราวหรือประสบการณ์ของตนลงไปในเรื่องนั้นได้

4 ตรวจสอบการทำงานของสมาชิกกลุ่มแนวร่วมขบวนการ การปฏิบัติงานด้านข่าวสารของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ มีการแบ่งงานตามลำดับขั้นชัดเจนซึ่งมีสมาชิกในสายงานจำนวนมาก จึงต้องมีการตรวจสอบการทำงานของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

ข่าวลือการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ยุทธศาสตร์หลักควบคุมความรุนแรง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า การใช้ข่าวลือ การโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งของยุทธศาสตร์ใหญ่ ในการแบ่งแยกดินแดนเพื่อกอบกู้เอกราชรัฐปัตตานี ที่กลุ่มขบวนการใช้ โดยจะต้องใช้ควบคู่กันไปกับการใช้ความรุนแรง ไม่อาจแยกออกจากกันได้ โดยหัวใจของมันคือ เป็นตัวสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง ซึ่งสูตรสำเร็จในการ เผยแพร่และผลิตข่าวลือ เพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง ก็คือการปล่อยให้ถูกที่ถูกเวลา โดยอาศัยคนปล่อยข่าวซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการ ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อถือในสังคมพี่น้องชาวมุสลิม มีตำแหน่งเป็นผู้นำตามธรรมชาติ หรือผู้นำในสังคม ในการดำเนินการ ขณะที่ ร้านน้ำชายังเป็นสถานที่หลักในการเผยแพร่ข่าวลือ

ทั้งนี้การใช้ข่าวลือ การโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ ในแต่ละยุคแต่ละสมัยของ การปฏิบัติการของกลุ่มขบวนการนั้น ก็มีการพัฒนาตามสังคม ตามโลก และตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป ไม่หยุดนิ่ง เช่น ในสมัยก่อน ย้อนหลังไป 20 ปี สมาชิกในกลุ่มขบวนการ ทำแค่การศึกษาสังคมของคนไทย เช่นการหาร่องติเกอร์ ลำ

ตัด หรือดูละครไทยเท่านั้น ซึ่งการทำเรื่องเช่นนี้เมื่อก่อน ก็เป็นเรื่องที่ยากพอสมควร แต่มาในยุคปัจจุบันที่เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร โลกาภิวัตน์ ยุคแห่งโลกอินเทอร์เน็ต และสังคมออนไลน์ กลุ่มขบวนการ ก็มีความจำเป็นพัฒนาทีมงาน แผนการ เป้าหมาย ตามไปด้วย ไม่เช่นนั้นแล้วการเดินยุทธศาสตร์ในยุคปัจจุบัน การใช้ความรุนแรง ก็จะไม่ได้รับความชอบธรรมอย่างเต็มที่

ปฏิบัติการข่าวสารของกลุ่มขบวนการในปัจจุบัน ไม่ได้จำกัดเฉพาะการก่อเหตุร้ายเพื่อยึดพื้นที่ชาวทั้งในและนอกประเทศเท่านั้น แต่กลุ่มขบวนการยังมุ่ง "ส่งสาร" ให้กับมวลชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เข้าใจการปฏิบัติการที่ใช้ความรุนแรงในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการยอมรับ และความชอบธรรมจากมวลชน เพราะการแย่งชิงมวลชนให้เป็นพวกกับตัวเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก็คือเป้าประสงค์สำคัญประการหนึ่งของการแบ่งแยกดินแดน

ส่วนในกรณีที่ข่าวลือที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่การสร้างความชอบธรรมให้กับการใช้ความรุนแรงของกลุ่มแนวร่วมขบวนการฯ เช่น แบ่งแยกชาติพันธุ์ ศาสนา หรือการทำให้เกิดความรู้สึกไม่เท่าเทียม นั้นสูตรสำเร็จที่ใช้ได้อย่าง การปล่อยข่าวให้ถูกที่ถูกเวลา โดยอาศัยผู้ที่มีความน่าเชื่อถือได้นั้น ก็ไม่ประสบความสำเร็จได้เสมอไป ดังเช่นการปล่อยข่าวลือเพื่อให้มีการหยุดงานในวันศุกร์ ในปี 2555 เมื่อเกิดข่าวลือขึ้นแล้ว ภาครัฐได้เข้าไปทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ทันทิ และต่อเนื่อง โดยใช้คำอธิบายจากผู้ที่มีความน่าเชื่อถือสูงสุดของพี่น้องมุสลิมมาเป็นเครื่องมือ รวมทั้งยังรีบแก้ปัญหาปากท้อง ที่เป็นผลมาจากการหยุดงานวันศุกร์ จนทำให้พลังของข่าวลือให้หยุดงานวันศุกร์ในปีนั้น แสดงอานาภาพได้ไม่นานนัก

ข่าวลือการโฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ยุทธศาสตร์ในการตรวจสอบการทำงาน

ในการดำเนินงานของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนใต้ นั้น การปฏิบัติงานด้านข่าวสารของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ มีการแบ่งงานตามลำดับขั้นชัดเจน ซึ่งมีสมาชิกในสายงานจำนวนมาก จึงต้องมีการตรวจสอบการทำงานของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ บางครั้งมีการจบการฝึกของสมาชิกรุ่นใหม่ การใช้การแพร่ของข่าวลือจึงเป็นแนวทางในการตรวจสอบการทำงานของสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

อย่างที่ทราบกันดีว่า ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น แท้จริงเป็นสงครามที่แย่งชิงมวลชนระหว่าง กลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ และรัฐไทย เพราะฉะนั้นการให้ข่าวสารที่รวดเร็วและถูกต้อง เชื่อถือได้จึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ในอดีตที่ผ่านมาในช่วงเวลาที่เกิดสถานการณ์ความรุนแรงต่างๆในพื้นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ มักลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับคนที่อยู่ในเหตุการณ์ หรือคนในพื้นที่อย่าง ไม่ทันท่วงที จึงเป็นช่อง

ว่าให้กลุ่มแนวร่วมขบวนการ ปลอยข่าวเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่ รัฐ และ รัฐไทย แต่ในปัจจุบัน หลังเหตุการณ์ความไม่สงบดำเนินต่อเนื่องมาหลายปี เจ้าหน้าที่ของรัฐก็เริ่มลงพื้นที่ให้ความรู้ ทำอย่างเข้าใจ กับผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นๆมากขึ้น เร็วขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอ เนื่องจากมีพื้นที่ทางวัฒนธรรม อย่างร้านน้ำชา ที่ยังยากต่อการเข้าถึง เพื่อการแจ้งข่าวหรือ ทำความเข้าใจกับคนในพื้นที่

ถึงแม้ระยะหลังจะมีความพยายามของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่จะเข้าถึงคนพื้นที่มากขึ้นแต่ก็ยังช้ากว่ากลุ่มแนวร่วมขบวนการ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งจุดนี้ยังเป็นปัญหาของรัฐที่จะต้องเข้าไปแก้ไขโดยเร็ว เพื่อให้ประชาชน ในพื้นที่หันมาเข้าใจ และไว้วางใจ กับการทำงานของรัฐบาลมากขึ้น และเมื่อมวลชนเห็นด้วยกับรัฐ การปฏิบัติงานของกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบก็ทำได้ยากยิ่งขึ้น

จุดอ่อนของปัญหาความไม่สงบ ที่ทำให้ ประสิทธิภาพของข่าวลือทำงานได้อย่างเต็มที่

1. ความรู้สึกไม่เท่าเทียม ของคนในพื้นที่โดยเฉพาะคนมาลายูมุสลิม ซึ่งรู้สึกมาโดยตลอดว่า มักจะถูกปฏิบัติแบบพลเมืองชั้น 2 ของประเทศ ฉะนั้นความเท่าเทียมจึงเป็นสิ่งที่ชาวมลายูต้องการมากที่สุด ซึ่งความเท่าเทียมนี้ ต้องเทียบเท่ากับคนในภาคอื่นๆ ของประเทศไทย

2. ความหวาดระแวง ความความไม่เชื่อมั่นใน จากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ชาวมลายูมุสลิมคิดว่าเจ้าหน้าที่รัฐมักอคติ กับพวกตน และไม่สามารถคุ้มครองตนเองให้อยู่ในความปลอดภัยได้ ในสถานการณ์เช่นนี้ สอดคล้องกับ นิมุ มักกาเจ (2549:1) กล่าวว่า ความกลัว ความหวาดระแวง กระบวนการสร้างข่าว คำบอกเล่ารัลลือ เห็นชัดในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์โจรนิจาเมื่อปี 2546 ซึ่งในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐได้มีการปรับรูปแบบต่างๆ จนทำให้ชาวบ้านกลัวเจ้าหน้าที่รัฐ และนำไปสู่ความหวาดระแวงแม้กระทั่งกลุ่มพี่น้องเครือญาติ กลัวว่าจะเป็นสายข่าว รวมทั้งความไม่ไว้วางใจคนจากคนพื้นที่อื่นและภูมิภาคอื่นที่เข้ามาอยู่มาทำงานในพื้นที่ ความไม่เข้าใจเรื่องจริงหรือเลือกที่จะพูดความจริงเพียงครั้งเดียว โดยกระบวนการที่ทำให้ข่าวลือแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ได้เกิดจากความไม่ไว้วางใจคนต่างถิ่นอย่างเดียว แต่ปัญหาทางด้านการสื่อสารระหว่างชาวบ้านซึ่งใช้ภาษามลายูเป็นหลัก อีกทั้งนโยบายบางอย่างที่ผลักดันให้ชาวบ้านออกห่างจากเจ้าหน้าที่รัฐ ยิ่งทำให้ชาวบ้านต้องตกเป็นเหยื่อของผู้ที่สร้างข่าวลือโดยเล็งไม่ได้

3. เรื่องราว เรื่องเล่าที่ถูกผลิตขึ้นมา ทั้งหมดจะมีการอ้างอิง หรือแฝงประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นจริง เข้าไปด้วยแม้ว่าเรื่องที่เล่านั้นไม่จริงก็ตาม ทำให้ประชาชนในพื้นที่ ที่เคยเห็นเรื่องเหล่านั้นมาก่อน ก็จะเชื่อโดยไม่มีการตั้งข้อสงสัย ว่าเรื่องเล่าที่รับฟังมาใหม่นั้นจริงหรือไม่

4. การมีเครือข่ายปฏิบัติการข่าวสารในหมู่บ้าน จากการที่ สังคมของชุมชนมาลายูมุสลิมในพื้นที่ มักจะไม่ค่อยมีการ ติดต่อกับบุคคลและสังคมภายนอกเนื่องจากมีปัญหาทางด้านการสื่อสาร จึงเป็นช่องทางที่สำคัญที่เปิดให้ของ

กลุ่มขบวนการ เข้ามาให้ข่าวสารในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี ในขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐ ก็ถูกมองเป็นคนนอกเมื่อเข้าไปยังพื้นที่ รวมทั้งไม่สามารถใช้ภาษาสื่อสารกันได้อย่างเข้าใจ

5. เจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ลงพื้นที่หรือแก้ไขข่าวลือโดยทันที เนื่องจากการเข้าถึงพื้นที่อย่างยาลำบากและบางพื้นที่เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐ ไม่สามารถลงพื้นที่ทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างทันท่วงที ซึ่งบางครั้งจะต้องรอให้ข่าวลือนั้นแสดงพลังอันน่ากลัวเสียก่อนแล้วจึงค่อยเข้าไปแก้ไขและอธิบาย

การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในพื้นที่

สำหรับการรู้เท่าทันกลุ่มแนวร่วมขบวนการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการดำเนินยุทธการบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นเรื่องยากยิ่งในการที่จะเข้าไปหาข้อมูล หรือแฝงตัวเพื่อหาความเชื่อมโยงต่างๆ ซึ่งถ้าหากมีเพียงเจ้าหน้าที่ในการเฝ้าดูหน้าจอ และรอความเคลื่อนไหวนั้นคงไม่เพียงพอในยุคปัจจุบัน โดยรัฐบาลควรหาเครื่องมือและเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการติดตามกลุ่มบุคคลที่ต้องสงสัย ผ่านสังคมออนไลน์ เพื่อจับความเชื่อมโยงของแต่ละคนว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้กำลังคิดที่จะทำอะไร ซึ่งในปัจจุบันเครื่องมือลักษณะดังกล่าวนี้ ถูกผลิตใช้ขึ้นแล้วในต่างประเทศ เจ้าหน้าที่รัฐไทยควรศึกษา และนำมาปรับใช้เป็นอย่างยิ่ง

รายการอ้างอิง

- กิ่งอ้อ เล่าซง.การปฏิบัติการข่าวสาร ข่าวลือและแบบแผนพฤติกรรมฝูงชนวุ่นวาย กรณีศึกษาเปรียบเทียบ เหตุการณ์โจรนินจาและเหตุการณ์ จัปนาวิกโยธินในภาคใต้ของประเทศไทย.วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต,สาขามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.2549.
- ชนิษฐา บัวเทศ.ข่าวลือในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและอิทธิพลที่มีต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต,ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.2541.
- นิมุก มั๊กกาเจ.เอกสารโครงการพัฒนาสัมพันธ์ร่วมกันสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนใต้.(หน้า1 วันที่ 24 กค.-2 สค.),2548.
- ไทยรัฐ.(10 ตุลาคม 2555) ข่าวภูมิภาค. แหล่งที่มา <http://www.thairath.co.th/content/297477>
- สำนักข่าวอิสรา.(5 ตุลาคม 2555).เรื่องเด่นภาคใต้.แหล่งที่มา <http://www.isranews.org/south-news/Other-news/item/16834>
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. ความรุนแรงกับการจัดการความจริง: ปัตตานีในรอบกึ่งศตวรรษ.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551
- ประพันธ์ เรืองณรงค์.รัฐปัตตานีใน ศรีวิชัย เก่าแก่กว่ารัฐสุโขทัยในประวัติศาสตร์.กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ มติชน,2547
- จตุรนต์ ฉายแสง.จตุรนต์บนเส้นทางดับไฟใต้ แนวคิดยุทธศาสตร์ที่ถูกปฏิเสธ.กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์มติชน. 2551
- สรนินพนธ์การทหารเหมาเจ๋อตุง.พิมพ์ครั้งที่2.กรุงเทพมหานคร.สำนักพิมพ์ศรีปัญญา.2549